

»EN TEE MAAILMANMUSAA, MÄ TEEN POPPIA«

SELVITYS RAKENTEELLISESTA
RASISMISTA RUOTSIN MUSIIKKIALALLA
TOTEUTTANUT: JASMINE KELEKAY
SKAP:IN TOIMEKSIANNOSTA

SUOMEN
MUSIIKIN-
TEKIJÄT

Sisältö

5	ESIPUHE
7	1. JOHDANTO
9	2. YHTEENVETO
15	3. TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET
18	4. AIKAISEMPI TUTKIMUS
19	5. MENETELMÄT
23	6. TULOKSET JA ANALYYSI
66	7. SUOSITUKSIA
68	8. LISÄÄ RESURSSIJA

EN TEE MAAILMANMUSAA, MÄ TEEN POPPIA: SELVITYS RAKENTEELLISESTA RASISMISTA MUSIIKKIALALLA
JASMINE KELEKAY

TUTKIMUSYHDISTYS SUONI RY, HELSINKI 2023
ACTA MUSICOLOGICA MILITANTIA VI
ISBN 978-952-69134-6-9 (PDF)
ISSN 2490-0540

SUOMENNOS: CARMEN BALTZAR
KUVITUS: KARIN Z. SUNVISSON
ART DIRECTION: MATHIAS STRÖMBERG / SKAP
JULKAISTU ALUNPERIN RUOTSIKSI 13. MAALISKUUTA 2023 NIMELLÄ
»JAG GÖR INTE WORLD, JAG GÖR POP: EN RAPPORT OM STRUKTURELL RASISM I MUSIKBRANCHEN«

JULKAISUA OVAT TUKENEET: SKAP, TUTKIMUSYHDISTYS SUONI, SUOMEN MUUSIKKOJEN LIITTO,
SUOMEN MUSIIKINTEKIJÄT, SUOMEN SÄVELTÄJÄT

»MUSIIKKITEOLLISUUS ON
KUITENKIN SUHTEELLISEN
EDISTYKSELLINEN ALA,
JOKA PERUSTUU OSALLISTA-
VAAN KULTTUURIIN,
SANANVAPAUTEEN JA
SUVAITSEVAISUUTEEN, JA
SITEN ON LIEVÄSTI SANOTTUNA
HÄMMÄSTYTTÄVÄÄ, KUINKA
VANHANAIKAISIA MIELIPITEITÄ
ALA ON YHÄ PULLOLLAAN
VUONNA 2022«

Esipuhe

EI OLE SINÄNSÄ yllätys, että musiikkiteollisuus kärsii samoista ongelmista kuin yhteiskunta yleensä. Musiikkiteollisuus on kuitenkin suhteellisen edistysellinen ala, joka perustuu osallistavaan kulttuuriin, sananvapauteen ja suvaitsevaisuuteen, ja siten on lievesti sanottuna hämmästyttävää, kuinka vanhanaikaisia mielipiteitä ala on yhä pullollaan vuonna 2022. Mielipiteet, joiden moni luuli tulleen kuopatuksi jo aikoja sitten, kukoistavat edelleen. Niitä löytyy musiikkiteollisuuden varjopuolen rakenteista, jotka ylläpitävät suurta osaa siitä musiikkiteollisuuden ekosysteemistä, joista muusikoiden toimeentulo on riippuvainen.

Skapissa tiedämme kokemuksesta, että työmme rasismien, osallisuuden ja monimuotoisuuden puolesta ei lopu koskaan, mutta halusimme tehdä kattavan selvityksen musiikkiteollisuuden olosuhteista sellaisina kuin ne näyttävät tänä päivänä. Muusikoiden oma ääni on tässä työssä ehdottoman tärkeää, jotta emme jää työkentelemään oletusten ja anekdoottien varaan. Siksi olemme iloisia, että voimme esitellä tämän Jasmine Kelekayn yhteistyössä CEMFOR:in kanssa kirjoittaman raportin. Vaikka sen sisältö onkin suhteellisen lannistava, olemme tietoisia siitä, että ainoa tie eteenpäin on kuunnella todistajalausuntoja ja jatkaa näiden tärkeiden, yhdenvertaisia mahdollisuuksia koskevien kysymysten ratkomista, ja luoda myönteinen näkemys alan tavasta vastata niihin voimakkaasti ja painokkaasti.

Alfons Karabuda

Puheenjohtaja, Skap

1. Johdanto

SEN JÄLKEEN KUN #MeToo -liike ravisteli viihdeteollisuutta vuonna 2018, sitoutuminen sukupuolten tasa-arvoon Ruotsin musiikkiteollisuudessa on lisääntynyt. Siitä seuranneissa keskusteluissa on korostettu myös muiden alan (epä)yhdenvertaisuutta koskevien ulottuvuuksien tärkeyttä. Erityisesti rasismia koskevat kysymykset ovat saaneet uutta huomiota Ruotsissa Black Lives Matter -liikkeen maailmanlaajuisen leviämisen myötä, vaikka yksittäiset ruotsalaiset muusikot sekä muusikoille suunnatut ja muusikoiden ylläpitämät järjestöt ja yhteisöt ovat pitkään käyttäneet alustojaan puhuakseen rasismista musiikkiteollisuudessa ja yhteiskunnassa laajemmin.

Yksi tällaisista aloitteista on *Musiker Mot Rasism*, joka on kannustanut muusikkoja ottamaan kantaa rasismia vastaan vuodesta 2012 lähtien (2018), sekä *Musiksupporten*, Fanzingon ja Mångkulturellt centrumin ylläpitämä alusta, joka "luo fyysisiä ja digitaalisia tapaamisia musiikkialan ammattitoimijoiden ja sosioekonomisesti haavoittuvien alueiden nuorten lahjakkuuksien välillä" (2022). Useat ruotsalaisen musiikkiteollisuuden toimijat osallistuivat Black Out Tuesday -kampanjaan kesällä 2020 Black Lives Matter -protestien jälkeen kiinnittääkseen huomiota liikkeeseen ja "oppiakseen, kuunnellakseen ja puhuakseen siitä, kuinka [he] tulevat olemaan nyt ja ikuisesti osa taistelua rasismia vastaan" (Africanet Sweden, 2020). Muutamaa kuukautta myöhemmin Musiksupporten järjesti The Woke Up Call -nimisen konferenssin, jonka tarkoituksena oli kiinnittää huomiota osallisuutta ja representaatiota koskeviin kysymyksiin musiikkiteollisuudessa (Valsigner, 2021).

Tämän raportin tavoitteena on jatkaa yksittäisten artistien ja järjestöjen aloittamaa tärkeää työtä musiikkiteollisuuden rasismien esilletuomiseksi, sekä erityisesti Skapin jatkuvaa työtä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi musiikkiteollisuudessa. Raportti muodostaa loppuselvityksen toimeksiannosta *Musiikkiteollisuuden rakenteellinen rasismi*, jonka kirjoittaja sai keväällä 2021. Koska vuonna 2019 julkaistu *Jämlikt Skapande* (Ingler, 2019) – raportti tutki sukupuolten välistä tasa-arvoa musiikkialalla, oli tässä tarkoituksena tutkia minkälaisia muotoja rakenteellinen rasismi ottaa sekä miten se vaikuttaa Ruotsin musiikkiteollisuuteen musiikintekijöiden näkökulmaan ja kokemuksiin nojaten. Tätä tarkoitusta varten tehtiin kysely- ja haastattelututkimuksista koostuva empiirinen selvitys, jonka tulokset kerrotaan tässä raportissa. Koska mikään aikaisempi tutkimus ei ole suoraan tutkinut rasismia ruotsalaisessa musiikkiteollisuudessa, tämä raportti on myös ensimmäinen tutkimus, joka keskittyy rodullistettujen musiikintekijöiden kokemuksiin rasismista nykypäivän Ruotsissa.

Kirjoittaja haluaa kiittää erityisesti rasismien tutkijoita ja Uppsalan yliopiston CEMFOR tutkimuskeskuksen (Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism) perustajia ja ensimmäisiä tieteellisiä johtajia, Irene Molinaa ja Mattias Gardellia, sekä musiikkitutkijaa Kim Ramstedtia heidän hyödyllisistä kommentistaan aiemmasta versiosta.

Tämän raportin johdanto sisältää yhteenvedon tuloksista, katsauksen tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen ja tärkeisiin käsitteisiin, lyhyen selostuksen oleellisesta aikaisemmasta tutkimuksesta sekä kuvauksen tutkimuksen menetelmistä ja aineistoista. Tulokset esitellään sen jälkeen temaattisessa järjestyksessä viitaten sekä kysely- että haastattelututkimuksiin. Lopuksi esitetään joukko tutkimustuloksiin perustuvia suosituksia. Toiveena on, että tämän tutkimuksen näkyviksi tuomien kaavojen pohjalta voidaan kehittää konkreettisia toimenpiteitä ja ohjeita sekä Skapille että muulle musiikkialan rasismien vastaiselle työlle.

– Santa Barbara, Yhdysvallat, heinäkuu 2022

Jasmine Kelekay, FT, sosiologia (University of California, Santa Barbara) ja Uppsalan yliopiston CEMFOR (Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism) -tutkimuskeskukseen affilioitunut tutkija.

2. Yhteenveto

TÄMÄ SELVITYS ON toteutettu Skapin toimeksiannosta ja esittelee tuloksia tutkimuksesta, joka käsittelee Ruotsin musiikkiteollisuuden rasismia musiikintekijöiden näkemyksiin ja kokemuksiin perustuen. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys on rasismintutkimus, joka katsoo rasismia yhteiskunnallisena rakenteena, joka tuottaa ja toistaa eriarvoisuutta yhteiskunnassa. Tutkimus perustuu siis musiikintekijöiden ja muiden ammattilaisten näkemyksiin ja kokemuksiin ruotsalaisen musiikkiteollisuuden rasismista.

Tutkimus on yhdistelmä kysely- ja haastattelututkimuksia, jotka tehtiin loka-joulukuussa 2021. Tässä raportissa esitetyt tulokset perustuvat 74 kyselyyn vastanneen ja 16 haastateltavan näkemyksiin. Tutkimukseen osallistujat edustavat Ruotsin musiikkiteollisuuden musiikintekijöitä monipuolisesti, ja heillä on vaihtelevia ammatillisia kokemuksia ja rooleja. Osallistujat edustavat eri genrejä ja toimialoja, ja heillä on vaihtelevia taustoja, identiteettejä ja erilaisia rodullistamisen kokemuksia. Kysely tehtiin SurveyMonkey-alustan kautta ja se oli avoin kaikille Ruotsin musiikkiteollisuudessa toimiville musiikintekijöille. Kyselyyn osallistujat rekrytoitiin Skapin jäsenverkoston ja sosiaalisen median kautta. Myös haastateltavia rekrytoitiin Skapin jäsenverkoston sekä kyselyn kautta. Haastattelut oli suunnattu ensisijaisesti ei-valkoisiksi rodullistetuille musiikintekijöille, ja koostuivat fokusryhmäkeskusteluista ja yksilöhaastatteluista. Haastattelut olivat puolistrukturoituja, eli ne perustuivat sarjaan ennalta määrättyjä avoimia kysymyksiä, mutta soivat myös tilaa keskustelulle haastateltavien esilletuomien lisäteemojen ympärillä. Esitetyt tulokset perustuvat sekä kyselytulosten että haastattelumateriaalin systemaattiseen analyysiin. Tulokset on järjestetty esille tulleiden kaavojen mukaan, ja esitetään viitaten vaihtelevasti sekä kysely- ja haastattelumateriaaleihin.

”Rasismia esiintyy kaikilla tasoilla koko ajan”

Ylivoimainen enemmistö sekä kyselyyn vastanneista että haastateltavista oli etnisestä taustasta riippumatta samaa mieltä siitä, että rasismi on ongelma Ruotsin musiikkiteollisuudessa. Kyselytutkimuksessa 89 prosenttia vastaajista vastasi uskovansa, että rasismia ja syrjintää esiintyy musiikkiteollisuudessa. Valkoisten ja rodullistettujen vastaajien näkemyksissä havaittiin kuitenkin eroja siten, että rodullistetut musiikintekijät kokivat, kuuluivat ja ilmaisivat enemmän huolta musiikkiteollisuuden rasismista kuin valkoiset musiikintekijät.

- **97 %** rodullistetuista kyselyyn vastanneista uskoo, että rasismia esiintyy musiikkiteollisuudessa (verrattuna 81 %:iin valkoisista vastanneista).
- **72 %** rodullistetuista kyselyvastaajista on kokenut tai nähnyt rasismia työpaikalla viimeisen 24 kuukauden aikana (verrattuna 33 %:iin valkoisista vastaajista).
- **75 %** kaikista rodullistetuista vastaajista on kuullut uusista rasistisista tapauksista työpaikalla viimeisen 24 kuukauden aikana (verrattuna 49%:iin valkoisista vastaajista).

Tulokset eivät ole yllättäviä, sillä rodullistetut ihmiset altistuvat rasismille ja ovat siitä siten tietoisimpia kuin valkoiset ihmiset. Kuten eräs vastaaja kuvaili, rasismia esiintyy ”kaikilla tasoilla koko ajan”.

"Hienovaraista, mutta silti selkeää": Arjen rasismien ilmenemismuotoja

Musiikintekijöiden mukaan rasismi on usein hienovaraista, mutta silti selkeästi läsnä arjessa. Arkirasismien kokemuksia leimaa muun muassa vähättely, torjuminen ja näkymättömäksi tekeminen, mutta myös selkeästi aggressiivinen ja halventava käytös. Kyselyyn osallistujat, jotka ilmoittivat kokeneensa tai nähneensä rasismia alalla, raportoivat monenlaisia kokemuksia rasismista.

Yli puolet rodullistetuista vastaajista ilmoitti kokeneensa:

- torjumista tai pätevyyden aliarviointia (**82 %**)
- keskeytyksiä ja huomiotta jättämistä kokousten aikana (**71 %**)
- ideoiden tai asiantuntemuksen kyseenalaistamista (**71 %**)
- tunnustamisen puutetta työstä (**64 %**)
- aggressiivista tai tönkyä kohtamista (**57 %**)
- "vaikeaksi" leimaamista (**57 %**)

Yli kolmasosa rodullistetuista vastaajista ilmoitti kokeneensa:

- halventavia kommentteja ryhmistä/maista/maanosista (**46 %**)
- negatiivisia/torjuvia/halventavia asenteita ja käytöstä (**46 %**)
- poissulkemista tietyistä tiloista (**46 %**)
- rasistisia vitsejä (**46 %**)
- kokouksiin/tapahtumiin kutsumatta jättämistä (**43 %**)
- että muilla on alhaisemmat odotukset siitä, mitä he voivat tehdä (**36 %**)
- että joutuu kantamaan epäoikeudenmukaista työtaakkaa (**36 %**)

Vaikka valkoiset vastaajat ilmoittivat todistaneensa vähemmän näitä syrjinnän muotoja kuin rodullistetut vastaajat, he ilmoittivat todistaneensa enemmän selkeitä rasismien muotoja, kuten rasistisia vitsejä (79 %) ja halventavia kommentteja ryhmistä, maista tai maanosista (57 %). Se, että valkoiset vastaajat todistivat useammin selkeämpiä rasismien muotoja, kertoo kulttuurista, jossa koetaan, että rasismi voidaan ilmaista vapaammin suullisesti valkoisissa tiloissa, kun taas tätä ei tapahdu sekalaisissa huoneissa samoissa määrin. Toisaalta se, että rodullistetut vastaajat olivat kokeneet enemmän rasismien hienovaraisempia muotoja viittaa eroihin siinä, minkälaisia arkipäivän rasismien muotoja rodullistetut ja valkoiset vastaajat huomaavat.

Haastateltavien kokemuksia rasismista leimaavat suurilta osin samankaltaiset arkipäivän rasismien muodot kuin kyselyyn vastanneiden, mukaan lukien pätevyyden kyseenalaistaminen. Haastattelumateriaalissa korostuivat lisäksi mikroaggressiot, eli hienovaraiset kommentit, jotka saattavat yksittäisinä tuntua viattomilta, mutta jotka luovat useiden toistojen kautta selkeää toiseuttavaa kaavaa. Haastattelumateriaali osoitti myös, miten rasismi ilmenee intersektionaalisesti, eli miten rasismien kokemuksiin vaikuttaa eri valtarakenteiden välinen vuorovaikutus, joka syrjii yksilöitä eri tavalla riippuen rodun, sukupuolen ja luokan risteymistä. Esimerkiksi mustat musiikintekijät ja rodullistetut naispuoliset musiikintekijät nousevat erityisen haavoittuviksi ryhmiksi rodullistettujen musiikintekijöiden joukossa.

"Missä kaikki ovat?": Ulossulkevat käytännöt ja rakenteet

Sekä kyselytulokset että haastattelumateriaali osoittavat, että rasismia esiintyy alan eri alueilla ja erilaisissa ammatillisissa ja sosiaalisissa yhteyksissä. Kyselyvastaajat pitivät mediarepresentaatioita (71 %), studiotilanteita (41 %), valokuvausta ja äänitystä (41 %), live-esiintymisiä (41 %), levy-yhtiötapaamisia (37 %) ja manageritapaamisia (32 %) erityisinä ongelma-alueina. Haastattelumateriaalissa korostettiin myös sitä, kuinka erilaiset rakenteet ja käytännöt musiikkiteollisuuden sisä- ja ulkopuolella sulkevat pois rodullistettuja musiikintekijöitä ja luovat epäyhdenvertaisia ehtoja heidän mukaantulolleen. Representaation puute, hyväksikäyttö ja rodullistaminen ammatillisissa suhteissa nousivat haastateltavien tarinoissa esiin erityisinä ongelma-alueina.

Haastateltavien omista analyyseistä kävi ilmi, kuinka laajemmat yhteiskunnalliset rakenteet luovat epäyhdenvertaiset olosuhteet rodullistetuille ruotsalaiselle päästä sisään musiikkialalle. Tärkeinä tekijöinä nostettiin esiin pääsy musiikinopetukseen ja musiikkikasvatukseen, sekä se, että negatiiviset kokemukset musiikkikasvatuksesta toimivat seulontamekanismeina. Representaatioiden puutteen musiikkialan valta-asemissa koettiin liittyvän monimuotoisuuden puutteeseen myös ammattimuusikoiden joukossa. Haastateltavien tarinat havainnollistavat myös sitä, kuinka rodullistettujen musiikintekijöiden ulossulkeminen institutionalisoidaan homogeenisten verkostojen ja käytäntöjen kautta, jotka ylläpitävät valkoisuuden normia alalla. Kaikki rodullistetut haastateltavat kokivat, että nämä syrjinnän muodot vaikuttavat negatiivisesti rodullistettujen muusikoiden mahdollisuuksiin menestyä alalla. Vaikka alan käytännöt eivät aseta epäedulliseen asemaan ainoastaan rodullistettuja muusikoita, useat haastateltavat ilmaisivat huolensa siitä, että rodullistetut muusikot, jotka ovat jo ennestään haavoittuvassa asemassa, ovat suuremmassa vaarassa tulla myös hyväksikäytetyiksi.

"Postkolonialismi elää": Alan rodullistunut kulttuuri

Haastatteluista kävi ilmi, että rodullistettujen musiikintekijöiden jokapäiväistä elämää leimaavat rodullistetut ja ja rodullistavat kulttuuriset normit, jotka puolestaan vaikuttavat rodullistettujen musiikintekijöiden työskentelyolosuhteisiin. Haastattelumateriaalista kävivät ilmi erilaiset tavat, joilla valkoisuuden normi vaikuttaa musiikkiteollisuudessa, aina musiikkikoulutuksesta ja muusikoiden välisestä yhteistyöstä siihen, miten muusikoita ja artisteja arvioidaan ja millaista tukea he saavat. Valkoisuuden normi näkyy esimerkiksi eurosentrisyytenä, jonka merkitystä haastateltavat korostivat erityisesti musiikkikasvatuksen yhteydessä. Eurosentrisyys näkyy esimerkiksi siinä, mitä kulttuuritietoa pidetään tärkeimpänä, mutta myös siinä, mitä kulttuurisia normeja arvostetaan ja pidetään ansiokkaimpana. Musiikintekijät, joilla on kokemusta kaikista musiikkikoulutuksen tasoista aina valmistavasta koulutuksesta Tukholman kuninkaalliseen musiikkikorkeakouluun, korostivat, kuinka valkoisuuden normi luo ilmapiirin, jossa rodullistetut musiikinopiskelijat aliarvostetaan ja eristetään. Valkoisuusnormi näkyy myös siinä, miten rodullistettujen musiikintekijöiden kykyjä ja lahjoja arvioidaan, ja erityisesti rodullistettujen naisartistien kohdalla siinä, miten heidän ulkonäköään arvioidaan. Samalla kun

rodullistetut musiikintekijät kokevat olevansa aliarvostettuja, koska he eivät sovi eurosentrisiin normeihin, he kokevat myös, että samaa musiikkia harjoittavia valkoisen musiikintekijöitä pidetään ansioituneempina, ja he saavat enemmän tunnustusta ja tukea.

Myös eksotisoiminen ja tokenismi nostettiin esiin kulttuurisina normeina, jotka luovat ehtoja musiikintekijöiden osallistumiselle, ja joiden perusteella heidän työtään aliarvioidaan. Genrejen rodullistamisella on myös merkittävä vaikutus rodullistettujen muusikoiden liikkumavaraan. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että rodullistettuja musiikintekijöitä suljetaan ulos genreistä, jotka liitetään valkoisuusnormiin, sekä siten, että rodullistettuja muusikoita lukitaan tiettyyn markkinarakoon sen perusteella, miten heidät rodullistetaan, ja millaisiin kulttuureihin heidät liitetään. Yhdessä nämä alan kulttuuriset normit luovat ilmapiirin, jossa rodullistettuja musiikintekijöitä marginalisoidaan ja asetetaan heikompaan asemaan. Erityisinä ongelma-alueina pidettiin alan suhtautumista hiphopiin ja räppäreihin sekä "globaalista etelästä" tulevien muusikoiden marginalisoiminen.

Rasismien seuraukset

Rasismilla on lukemattomia seurauksia rodullistetuille musiikintekijöille. Sekä kyselyyn vastanneet että haastateltavat korostivat, kuinka alan rasismi vaikutti negatiivisesti heidän henkilökohtaiseen elämäänsä ja hyvinvointiinsa, ja heidän työhönsä ja uramahdollisuuksiinsa. Rodullistetuista kyselyvastaajista 74 prosenttia ilmoitti, että rasismi työelämässä vaikutti heidän hyvinvointiinsa negatiivisesti. Useat haastateltavat kertoivat voivansa erittäin huonosti oppilaitoksissa ja työympäristöissä kohtaamansa rasismien seurauksena. Haastateltavat kuvailivat, kuinka rasismi sisäistetään ja johtaa stressiin, ulkopuolisuuden kokemukseen, sekä tunteeseen, että täytyy yrittää jatkuvasti joko sopeutua tai puolustautua. Useat ilmoittivat kärsivänsä masennuksesta ja ahdistuksesta koska he joutuvat jatkuvasti navigoimaan rasismia.

Haastateltavat korostivat myös, että on tärkeää ajatella musiikkiteollisuutta työpaikkana, jossa rasismi vaikuttaa heidän työoloihinsa ja mahdollisuuksiinsa. Rodullistetuista kyselyyn osallistujista

- **78 %** ilmoitti, että rasismi on vaikuttanut kielteisesti heidän työhönsä
- **70 %** ilmoitti uskovansa, että rasismi on vaikuttanut kielteisesti heidän uraansa
- **41 %** ilmoitti harkitseneensa alanvaihtoa rasismien takia

Haastateltavat kuvailivat, kuinka rasittavaa on jatkuvasti tasapainotella luovan työn ja rasismien vaatiman tunnetun välillä. Useat haastateltavat kuvailivat, miten heidän kokemuksensa rasismista on johtanut ammatilliseen eristäytymiseen joko syrjäytymisen seurauksena tai siksi, että he tunsivat tarvetta eristyä suojeleminen ja taiteensa että hyvinvointinsa suojelemiseksi. Tämä on voinut tarkoittaa esimerkiksi musiikkikoulutuksen keskeyttämistä, työyhteisön jättämistä, sosiaalisten yhteisöjen välttämistä, tai jopa musiikinteon keskeyttämistä.

Rasismien kokemukset vaikuttavat siis suuresti musiikintekijöiden työoloihin ja uramahdollisuuksiin, minkä seurauksena jotkut ovat jättäneet pääntöhtönsä muusikkona tai taiteilijoina toimiakseen vähemmän haavoittuvissa rooleissa musiikkiteollisuuden sisällä, tai jättäneet musiikkiteollisuuden kokonaan. Tällä tavalla rasismi toimii ulosluovana mekanismina, joka työntää rodullistettuihin normeihin sopeutumattomat kokonaan teollisuuden ulkopuolelle tai syrjäisiin asemiin sen laitamilla. Haastateltavat korostivat, että tällä on seurauksia myös musiikkiteollisuudelle, joka jää paitsi rodullistettujen tekijöiden taidoista sekä musiikintekijöinä että alan muina osaajina.

"Hiljaisuus on pahinta": Esteitä ja muutostoiveita

Kaikki osallistujat toivoivat positiivista muutosta musiikkialan sisälle. Samaan aikaan sekä haastateltavat että kyselyvastaajat ilmaisivat eriaikaisia skeptisyyttä alan moninaisuusaloitteita kohtaan. Esimerkiksi kyselyvastaajista 77 prosenttia ilmoitti, ettei ollut koskaan ilmoittanut rasistisesta tapauksesta kenellekään, mikä useimmiten selittyi sillä, etteivät he tienneet, kenen puoleen kääntyä (67 %) tai että he eivät uskoneet sen johtavan mihinkään (61 %). Sama malli heijastui haastatteluissa, ja haastateltavat tunnustivat sekä rakenteellisia että kulttuurisia esteitä muutokselle. Selkeimmiksi esteiksi tunnustettiin seuraavat:

- Institutionaalisen vastuunoton puute
- Rasismien asiantuntemuksen puute
- Monimuotoisuus työ koetaan pinnallisena ja puolihuolimattomana
- Kokemus siitä, että emotionaalinen työ ja kouluttamisen taakka asetetaan rasismia kokeville

Todellisen muutoksen aikaansaamiseksi musiikkialalla tutkimukseen osallistuneet peräänkuuluttivat aitoa, johdonmukaista ja itsereflektiivistä työtä alan kaikilla sektoreilla ja tasoilla. Tutkimukseen osallistuneet korostivat Skapin tärkeää roolia ja potentiaalia toimia sekä esikuvana että liikkeellepanevana voimana rasisminvastaisen työn jatkamiseksi alan sisällä. Koska Skap järjestönä teki aloitteen tähän tutkimukseen, osallistujat myös kehottivat järjestöä (ja muita vastaavia järjestöjä) jatkamaan asemansa käyttöä muutostyön edistämiseksi musiikkialalla. Sekä kyselyvastaajat että haastateltuun osallistuneet olivat esimerkiksi sitä mieltä, että Skap voisi käyttää näkyvyyttään ottaakseen kantaa, tuodakseen esille, muokatakseen mielipiteitä ja kouluttaakseen alan muita toimijoita rasismista.

Rakenteellinen rasismi musiikkialalla

Jos rasismi ymmärretään teknologiana, joka tuottaa ja toistaa eriarvoisuutta yhteiskunnassa, voimme ymmärtää rasismien musiikkiteollisuudessa voimana, joka tuottaa ja toistaa eriarvoisia olosuhteita, mahdollisuuksia ja edellytyksiä rodullistetuille musiikintekijöille.

Yhteiskunnan rakenteellinen rasismi vaikuttaa siihen, kenellä on pääsy musiikkialalla luomalla epäyhdenvertaiset olosuhteet rodullistettujen ihmisten osallistumiselle. Niitä, jotka pääsevät sisään, odottaa ympäristö, jota leimaavat mikroaggressiot, eristyisyys ja aliarviointi. Kuten useat haastateltavat kuvailivat, tämä ilmapiiri vaikuttaa musiikkikoulutuslaitoksiin niin, että ne toimivat ulosluovana voimana sen sijaan että edistäisivät musiikintekijöiden osallistumista musiikkiteollisuuteen. Myös silloin kun rodullistetut musiikintekijät pääsevät sisään musiikkiteollisuuteen, kyseinen sisäinen kulttuuri vaikuttaa heidän kykyynsä edetä ja selviytyä alalla. Valkoisuuden normi, syrjintä ja arkipäivän rasismi haittaavat entisestään rodullistettujen musiikintekijöiden selviytymistä alalla, ja he kokevat selviytymisen yhä ehdollisena. Jatkuvalla rasismien sietämisellä, navigoinnilla ja käsittelemisellä on suuri vaikutus paitsi yksilöiden hyvinvointiin, myös heidän työoloihinsa ja uraansa. Alan sisäinen rasismi vaikuttaa siis myös siihen, ketkä jäävät alalle ja ketkä suljetaan ulos tai ketkä rajoitetaan epävarmoihin ja syrjäisiin asemiin.

Tutkimustulosten analysoimisessa on noussut esiin useita erilaisia rasismien muotoja ja ulottuvuuksia, koska rasismi näyttäytyy moniulotteisilla ja hienovaraisilla tavoilla, ja se myös koetaan siten. Rasismien ilmenemistavat vaihtelevat

äärimmäisen hienovaraisista täysin päivänselviin, mikroaggressioista poissulkeviin yhteiskunnan rakenteisiin, ja rodullisista suhteista kulttuurinormeihin. Rasismin rakenteellisuus näkyy siinä, miten nämä käytännöt yhdessä suosii valkoisuutta ja valkoisia musiikintekijöitä rodullistettujen musiikintekijöiden kustannuksella. Sen lisäksi, että rasismi vahingoittaa rodullistettuja musiikintekijöitä, siitä on haittaa myös musiikkiteollisuudelle, ja siten Ruotsin kulttuurikentälle.

Suosituksia

Esiin tulleiden tulosten pohjalta raportti päättyy suosituksiin muutostyön mahdollisista suunnista, jotka keskittyvät erityisesti seuraaviin alueisiin:

- Musiikkikoulutuksen saavutettavuus
- Urakehityksen esteiden selvittäminen ja toimenpiteet niiden poistamiseksi
- Aktiiviset toimet monimuotoisuuden ja representaation lisäämiseksi
- Tukiresurssit rodullistetuille musiikintekijöille
- Vastuun vaatimisen ja vastuunoton mekanismien institutionalisointi
- Jatkuva osaamisen kehittäminen
- Säännöllinen tiedonhankinta

Näiden toimenpiteiden tulisi perustua asiantuntijoiden kehittämiin, tutkitusti toimiviin metodeihin tasa-arvo-, monimuotoisuus- ja rasisminvastaisessa työssä (katso resurssiluettelo raportin lopussa).

3. Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet

TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS tulee rasimitutkimuksesta, joka perustuu käsitykseen rasismista sosiaalisena rakenteena. Rasismin tutkijoiden Mattias Gardellin ja Irene Molinan mukaan rasismia voidaan pitää teknologiana, joka tuottaa ja toistaa eriarvoisuutta yhteiskunnassa (Wolgast et al., 2018). Rasismin tutkijat korostavat, että "rotu" on sosiaalinen konstruktio, jolla ei ole todellista biologista perustaa, mutta jolla on rasismia takia todellisia materiaalisia seurauksia muodostaen siten sosiaaliseen todellisuuden. Toisin sanoen "rotu" sosiaalisena kategoriana on pikemminkin rasismien tuote kuin päinvastoin.

Rodullistaminen

Rodullistaminen on käsite, jonka tutkijat kehittivät kuvaamaan prosesseja, joissa eri ihmisryhmiin liitetään kuviteltuja ominaisuuksia niiden fyysisten ja sosiaalisten ominaisuuksien perusteella. Siten "valkoisuus" on myös rodullistamisen tuote. Arkiruotsissa termiä "rodullistettu" on kuitenkin käytetty pääasiassa kuvaamaan niitä, jotka ovat "näkyvästi rodullistettuja". Termiä käytetään usein synonyyminä termeille ei-valkoinen tai englanninkielisille lyhenteille POC tai BIPOC. Kaikilla käsitteillä ovat hyvät ja huonot puolensa.

Rodullistamisen käsite korostaa sitä, kuinka yhteiskunnan eri ryhmiä (esim. maahanmuuttajat tai työväenluokka) aktiivisesti rodullistetaan, ja termi mahdollistaa samalla yhteiskunnallisten instituutioiden ja rakenteiden (esim. työmarkkinoiden tai kaupungin) analyysin rodullistavina. Toisaalta termin käyttö synonyyminä ihmiselle, jolla "on rotu" ylläpitää ruotsalaisessa yhteiskunnassa vallitsevaa valkoisuuden normia. Jopa nimitys "ei-valkoinen" vahvistaa tätä valkoisuuden normia, koska se määrittelee ryhmän ensisijaisesti sen perusteella, että se poikkeaa valkoisuudesta. Termi *people of color* (POC) on lainatermi Yhdysvalloista, joka perustuu tiettyyn historialliseen ja sosiopoliittiseen kontekstiin, mutta sen ylikansallinen käyttö on tehnyt siitä käyttökelpoisen myös Ruotsin kontekstissa.

Tähän tutkimukseen osallistuneet käyttävät näitä eri käsitteitä enemmän tai vähemmän samassa merkityksessä. Koska sekä haastateltavat että rasismin tutkijat käyttävät useimmiten termiä "rodullistettu", käytän yleisesti termiä viittaamaan niihin, joita ruotsalaisessa kontekstissa rodullistetaan ei valkoisiksi. Käytän termiä myös kuvaamaan alan kulttuurisia normeja ja käytäntöjä rodullistettuina eli rodullistamisen vaikutuksen alaisina tai muovaamina. Tarvittaessa viittaan erilaisiin rodullistettuihin ryhmiin rasismin tutkimuksen alan tavan mukaan tai vaihtoehtoisesti sen mukaan, miten tutkimuksen osallistujat itse identifioituivat.

Rasismin muodot ja ilmenemistavat

Yleisten rodullistamisen ja rasismin kokemusten lisäksi haastattelumateriaali vaatii pohdintaa rasismin eri muodoista, ja sen monimutkaisista ilmenemistavoista. Rasismin tutkimuksessa puhutaan usein eri rasismeista, jotta voidaan erottaa erityiset tavat, joilla eri tavoin rodullistetut ryhmät kohtaavat rasismia. Esimerkiksi muslimien

vastainen rasismi (Gardell, 2014), mustien vastainen rasismi (Habel, 2018; Wolgast et al., 2018) tai aasialaisten vastainen rasismi (Hübinette 2022). Intersektionaalisuus käsitteenä kuvaa tapaa analysoida, kuinka erilaiset sarron muodot (esim. rasismi, seksismi ja luokkaperusteinen sorto) risteävät ja toimivat yhdessä luoden erilaisia elinolosuhteita yhteiskunnan eri ryhmille. Intersektionaalisen analyysin avulla voimme erottaa esimerkiksi kuinka rodullistetut naiset kokevat syrjintää sekä rasismia että seksismin perusteella, tai kuinka mustat muslimit kokevat syrjintää, koska he ovat mustia, koska he ovat muslimeja tai koska he ovat mustia muslimeja.

Aiemman rasismia ja syrjintää Ruotsissa koskevan tutkimuksen tavoin (De los Reyes & Kamali, 2005; Kamali, 2005), analyysissä korostetaan myös rasismia eri ulottuvuuksia: rakenteellisia, institutionaalisia, interpersonaalisia ja kulttuurisia. Rakenteellisella rasismilla viitataan siihen, kuinka yhteiskunta luo ja tuottaa sosiaalisten järjestelmiensä kautta eriarvoisuutta rodun perusteella. Tutkimuksen painopiste musiikkiteollisuuden rakenteellisessa rasismissa tuo esiin tapoja, joilla rasismia eri muodot ja ulottuvuudet vaikuttavat toisiinsa luoden etuoikeuksia valkoisille musiikintekijöille mustien ja ruskeiden musiikintekijöiden kustannuksella. Institutionaalilla rasismilla viitataan siihen, miten rasismi vaikuttaa siihen, miten erilaiset yhteiskunnalliset instituutiot tuottaavat ja toistavat rasismia, kuten syrjintää eli eriarvoista kohtelua rodullistamisen, etnisen alkuperän, syntyperän tai uskonnon jne. perusteella. Interpersonaalinen rasismi puolestaan viittaa henkilökohtaisissa ihmissuhteissa koettuun, yksilöiden harjoittamaan rasismiin. Kulttuurisella rasismilla tarkoitetaan sitä, kuinka kulttuurin kautta välitetään ja ylläpidetään ajatuksia erilaisista rodullisista ryhmistä esimerkiksi kulttuuri- ja mediarepresentaatioiden kautta.

Vaikka nämä rasismia eri ulottuvuudet voidaan analyttisesti erottaa, ne koetaan ja ilmaistaan päällekkäisinä jokapäiväisessä elämässä. Arjen rasismia käsite (Essed, 2008) kehitettiin selittämään lukemattomia tapoja, joilla rasismia koetaan jokapäiväisissä yhteyksissä. Termi edustaa näkökulmaa, jonka mukaan käsityksemme rasismista ei tulisi rajoittua eksplisiittisiin tai tarkoituksellisesti rasistisiin tapahtumiin, vaan meidän tulisi myös tehdä näkyväksi, kuinka rasismi esiintyy usein hienovaraisesti ja jopa banaalisti. Lisäksi se korostaa jokapäiväisen rasismia esiintymistä, ja sen ymmärtämistä laajemmista institutionaalisista, kulttuurisista ja rakenteellisista puitteista. Vaikka suuri osa jokapäiväisestä rasismista tapahtuu ihmissuhteissa, se ei tarkoita, että ongelman selitys rajoittuisi yksittäisiin rasisteihin, vaan painopiste siirtyy pikemminkin laajempaan kontekstiin, jossa yksilöt toimivat.

Arkirasismia suhteen tässä tutkimuksessa käytetään myös sosiaalipsykologian analyttisiä käsitteitä, kuten mikroaggressio, mikromitättöinti ja vähemmistöstressi. Nämä käsitteet kehitettiin tunnistamaan ja analysoimaan tapoja, joilla rasismia usein ilmaistaan, ja jotka koetaan hienovaraisiksi, mutta vaikutukseltaan merkittäviksi (Levchak, 2018). Se, että tutkimuksen osallistujat käyttivät näitä käsitteitä spontaanisti, osoittaa niiden vaikutuksen ruotsalaiseen populaarikulttuuriin ja sanavarastoon. Tutkimus tuo esiin myös muita populaarikulttuuriin siirtyneitä teoreettisia käsitteitä, joita haastattelun osallistujat käyttävät spontaanisti. Esimerkkinä on käsite 'kulttuurinen appropriaatio', joka kehitettiin viittaamaan kulttuuriseen epäyhdenvertaisuuteen, joka syntyy, kun hallitsevaan enemmistöön kuuluvat henkilöt omaksuvat kulttuurivähemmistöltä peräisin olevan tai siihen liittyvän kulttuurisen ilmaisun tai kulttuurisen käytännön epäkunnioittavalla tai halventavalla tavalla. Se, että useat haastateltavat pystyivät muotoilemaan tällaisen monisyisen analyysin kokemuksistaan on osoitus eräänlaisesta kollektiivisesta tietoisuudesta ja yhteisen, rasismia liittyvän ammattikielen kehittymisestä alan rodullistettujen musiikintekijöiden keskuudessa.

4. Aikaisempi tutkimus

RASISMITUTKIMUS ON OSOITTANUT, kuinka rodullistetut ruotsalaiset kohtaavat ja navigoivat rasismia jokapäiväisessä elämässä, sekä kuinka rasismi näkyy sekä sosiaalisissa suhteissa että yhteiskunnallisissa instituutioissa (De los Reyes, 2006; Kamali, 2005; Mattsson & Tesfahuney, 2008; Neergaard, 2006; Schclarek Mulinari, 2017). Tukholman lääninhallitus julkaisi vuonna 2019 raportin antimustasta rasismista ja syrjinnästä työmarkkinoilla (Wolgast, Gardell ja Molina 2019), joka osoitti miten antimusta rasismi määrittää afroruotsalaisten aineellisia elinolosuhteita. Raportin mukaan työmarkkinoilla esiintyy sekä vaaka- että pystytason segregatiota, jonka puitteissa afroruotsalaiset rajoittuvat tiettyihin matalapalkkaisiin ja vähemmän arvostettuihin ammatteihin, mutta kohtaavat esteitä uran etenemiselle myös ammatikuntansa sisällä. Raportissa korostettiin sekä afroruotsalaisten erityistä haavoittuvuutta Ruotsin työmarkkinoilla että sitä, kuinka tärkeää on tutkia poissulkevia ja syrjiviä mekanismeja, joiden avulla työmarkkinoiden segregatiota on perusteltu ja ylläpidetty. Vaikka Ruotsin rasismitutkimus ei ole aiemmin tarkastellut musiikkiteollisuutta, se tarjoaa hyödyllisiä näkemyksiä tätä raporttia varten.

Toinen vertailukohta on brittiläisen Black Lives in Music (BLiM) -järjestön julkaisema raportti *Being Black in the UK Music Industry* (2021), jossa tarkastellaan mustien brittiläisten kokemuksia musiikkiteollisuudesta muusikkoihin ja musiikkiteollisuuden työntekijöihin keskittyneen kyselytutkimuksen perusteella. Raportissa havaittiin, että ylivoimainen enemmistö (88 %) mustista musiikkiteollisuuden työntekijöistä koki kohdanneensa esteitä menestyksen tiellä, ja 75 prosenttia koki, ettei musiikkiteollisuus tee tarpeeksi tukeakseen mustia muusikoita. Suurin osa kyselyyn osallistuneista oli myös kokenut joko epäsuoraa tai suoraa rasismia (73 %) ja vielä useammat (80 %) olivat kokeneet mikroaggressioita. Yli 40 prosenttia, erityisesti mustat naiset, koki että heidän täytyi muuttaa ulkonäköään rodun/etnisen taustansa vuoksi. Tutkimuksessa havaittiin myös merkittävää aineellista epäyhdenvertaisuutta valkoisten ja mustien ihmisten välillä toimialalla; valkoiset työntekijät ansaitsevat yleensä enemmän kuin mustat, ja sama epäyhdenvertaisuus pätee valkoisten ja mustien naisten välillä. Vaikka 69 prosenttia valkoisista musiikintekijöistä ansaitsee 100 prosenttia tuloistaan musiikista, samaan pystyi vain 38 prosenttia mustista muusikintekijöistä. Suurin osa (56 %) ilmoitti myös, että heidän tuloensa perustuvat ensisijaisesti musiikkialan ulkopuoliseen työhön. Tämä on erityisen olennaista, koska mustat musiikintekijät nostivat taloudellisen vakauden suurimmaksi menestyksen merkiksi vaikuttamisen kokemuksen lisäksi. Tutkimus korosti myös, että 36 prosenttia musiikkialan mustista ammattilaisista koki, että alalla oli ollut negatiivisia vaikutuksia heidän mielenterveyteensä.

Tämä tutkimus perustuu näihin aikaisempiin oivalluksiin musiikintutkimuksessa ja rasismin tutkimuksessa, sekä musiikkialan ammattilaisten toimintaan. Yhdysvaltojen, Kanadan ja Ison-Britannian kaltaisissa maissa, joissa yhdenvertaisuutta koskeva tiedonkeruu on institutionalisoitu, yhteiskuntatieteelliset tutkimukset voivat kartoittaa määrällisesti representaatiota ja tunnistaa syrjinnän malleja. Ruotsin yhdenvertaisuustilaston puutteen vuoksi numeerista representaatiota, ja siten myös eriarvoisuuden laajuutta, on vaikeampi todistaa (Wikström & Hübnette, 2021). Siksi on myös vaikeampaa tunnistaa selkeästi tarkat kohdat, joissa syrjintää esiintyy, ja missä määrin. Tämän kaltaiset laadulliset tutkimukset voivat kuitenkin antaa meille näkemyksiä siihen, millaiset rakenteet, käytännöt ja kontekstit koetaan poissulkevina ja syrjivinä, ja sitä kautta voidaan alkaa erottaa rasismin ilmenemismuotoja ja malleja.

5. Menetelmät

TÄMÄ TUTKIMUS PERUSTUU kysely- ja haastattelututkimusten yhdistelmään siinä toivossa, että se saavuttaisi sekä laajuuden että syvyyden. Tiedonkeruu tapahtui loka-joulukuussa 2021. Kysely luotiin SurveyMonkey-alustalla, ja sitä levitettiin musiikkialalla sähköpostitse ja sosiaalisessa mediassa. Kysely lähetettiin Skapin jäsenille Skapin uutiskirjeen kautta, ja se levisi myös Skapin sosiaalisessa mediassa, jossa sen jakoi muun muassa Din Musikbusiness. Anonyymiin kyselyyn kului noin viisitoista minuuttia, jos vastaaja vastasi kaikkiin kysymyksiin. Vastaajia rekrytoitiin noin kuukauden ajan, loka-marraskuun 2021 välisenä aikana.

Kyselytulosten perusteella luotiin puolistrukturoitu haastattelurunko, jonka avulla kyselyn teemoja voitiin tutkia syvemmin. Haastateltavat rekrytoitiin ensisijaisesti kyselyn ja Skapin jäsenverkoston kautta. Vastaajilla oli kyselyn lopussa mahdollisuus ilmaista kiinnostuksensa osallistua fokusryhmähaastatteluihin, jolloin heille lähetettiin erillinen lomake kiinnostuksen ilmaisemista varten. Osallistujia rekrytoitiin myös Skapin jäsenkirjeellä. Tarkoituksena oli järjestää joukko fokusryhmäkeskusteluja haastateltavien välisen keskustelun mahdollistamiseksi. Aikataulujen yhteensovittamisen vaikeuden vuoksi luotiin mahdollisuuksia myös yksittäisiin haastatteluihin, jotta kaikki halukkaat pääsivät ääneen. Haastattelututkimus perustuu siten sekä fokusryhmäkeskusteluun että yksilöhaastatteluihin: kahteen fokusryhmäkeskusteluun ja yhdeksään yksilöhaastatteluun.

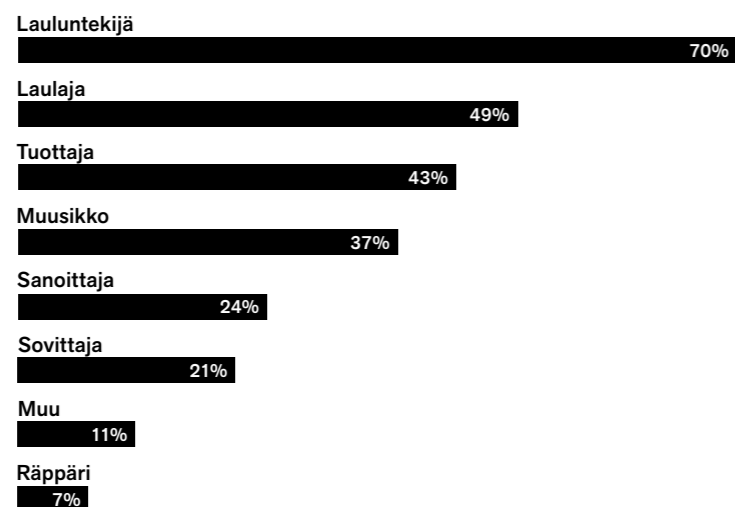
Kyselytutkimus

Kyselylomake jaettiin kolmeen osaan: taustatiedot, näkemykset ja kokemukset rasismista musiikkialalla sekä näkemykset ja kokemukset rasismista Skapin sisällä. Ensimmäisen osan kysymykset keskittyivät vastaajan demografiseen taustaan sekä hänen suhteeseensa musiikkiteollisuuteen. Toisen osan kysymykset käsitelivät vastaajan näkemyksiä rasismista esiintymisestä musiikkiteollisuudessa, rasismista kokemuksia, rasismista vaikutuksia sekä kokemuksia rasismista ja syrjinnästä ilmoittamisesta. Musiikkialan rasismista näkemyksiä ja kokemuksia koskevat kysymykset jaettiin siten, että kaikki joutuivat vastaamaan kysymyksiin näkemyksistään musiikkiteollisuuden rasismista, kun taas vain ne, jotka ilmoittivat itse kokeneensa tai nähneensä rasismia, saivat vastata jatkokysymyksiin. Tämä jako tehtiin hyödyntämään mahdollisimman hyvin sekä valkoisten että rodullistettujen vastaajien näkemyksiä rasismista. Viimeiseen osaan, joka käsiteli näkemyksiä Skapista, vastasivat vain ne vastaajat, jotka ilmoittivat olevansa Skapin jäseniä. Jos vastaaja ilmoitti, ettei hän ollut Skapin jäsen, hänelle annettiin mahdollisuus kertoa, miksi näin oli. Lopuksi vastaajille annettiin mahdollisuus lisätä kommentteja sekä ilmaista kiinnostuksensa haastattelututkimukseen.

Kaiken kaikkiaan kyselyyn vastasi 96 henkilöä. Tässä tutkimuksessa raportoidut tulokset perustuvat kuitenkin vain niihin vastanneisiin, jotka vastasivat valtaosaan kysymyksistä, eli yhteensä 74 vastaajaan. Näistä 45 prosenttia oli 18–29-vuotiaita, 38 prosenttia 30–45-vuotiaita, 11 prosenttia 45–65-vuotiaita ja 6 prosenttia yli 65-vuotiaita. Vastaajien kokemus musiikkialalla vaihteli siten, että 22 prosenttia oli ollut aktiivinen alle 5 vuotta, 34 prosenttia 5–10 vuotta, 29 prosenttia 11–30 vuotta ja 16 prosenttia yli 31 vuotta. Ylivoimainen enemmistö (82 %) ilmoitti työskentelevänsä pääasiassa Tukholmassa, jonka lisäksi 3 prosenttia vastaajista

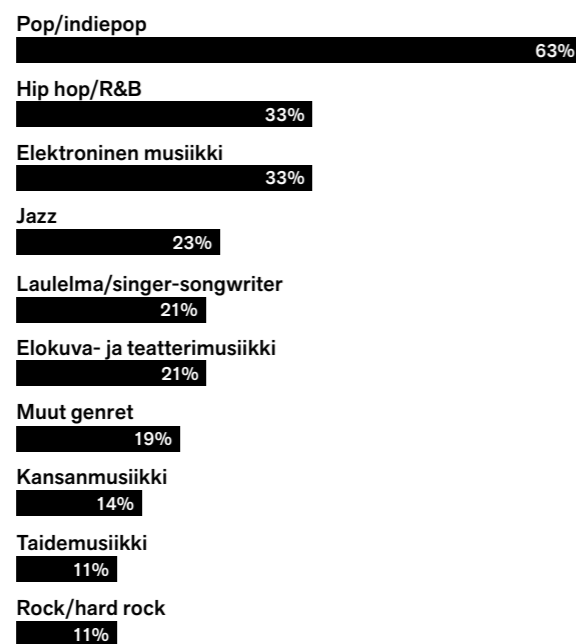
työskenteli Göteborgissa, 7 prosenttia Malmössä ja 8 prosenttia muualla Ruotsissa. Ammatillisesti suurin osa vastaajista identifioi itsensä lauluntekijöiksi tai säveltäjiksi (70 %) sekä laulajiksi (49%), tuottajiksi (43%), muusikoiksi (37%), sanoittajiksi (24%), sovittajiksi (21%) tai räppäreiksi (7%) (kuva 1). Vastaajat työskentelivät myös ääni- ja miksaustekniikan, musiikkipedagogiikan, musiikkijournalismin, tanssin, DJ-työn ja manageroinnin parissa.

Kuva 1. Vastaajien ammatti-identiteetti

Vastanneet työskentelivät kaikissa mahdollisissa genreissä, mukaan lukien pop/indie pop (63%), hip hop/R&B (33%), elektroninen musiikki (32%), jazz (23%), laulelma/laulaja-lauluntekijä (21%), elokuva- ja teatterimusiikki (20%), kansanmusiikki (14%), taidemusiikki (11%) ja rock/hard rock (11%) (kuva 2). Loput 19 prosenttia ilmoitti työskentelevänsä muissa genreissä, kuten afrobeats, dancehall, latin, gospel, blues, klassinen, kantri, k-pop, punk, kuoromusiikki ja lastenmusiikki.

Kuva 2. Vastaajien genre-kuuluvuudet

Suurin osa (59%) vastaajista identifioitui naisiksi, 37 prosenttia miehiksi ja 6 prosenttia transsukupuolisiksi ja/tai ei-binäärisiksi. Maahanmuuttotaustaltaan 44

prosenttia vastaajista ilmoitti syntyneensä Ruotsissa kahdelle Ruotsissa syntyneelle vanhemmalle, 15 prosenttia syntyneensä Ruotsissa yhdelle ulkomaalaissyntyiselle ja yhdelle ruotsalaissyntyiselle vanhemmalle ja 13 prosenttia syntyneensä Ruotsissa kahdelle ulkomaalaissyntyiselle vanhemmalle. Ulkomailla syntyneistä 16 prosenttia kasvoi Ruotsissa ja 6 prosenttia muutti Ruotsiin aikuisena. Vastaajista, jotka eivät olleet syntyneet Ruotsissa, 45 prosenttia syntyi muualla Pohjoismaissa, 10 prosenttia muualla Euroopassa, 14 prosenttia Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, 14 prosenttia Latinalaisessa Amerikassa, 10 prosenttia Lähi-idän- ja Pohjois-Afrikan-alueella (MENA), 3 prosenttia Itä- ja Etelä-Aasiassa ja 3 prosenttia Pohjois-Amerikassa. Suurin osa vastaajista (60%) identifioitui alkuperältään ainoastaan eurooppalaiseksi. Hieman yli 20 prosentilla vastaajista oli juuret Saharan eteläpuolisessa Afrikassa tai afrikkalaisessa diasporassa, 11 prosentilla Lähi-idän- ja Pohjois-Afrikan-alueella (MENA), 10 prosentilla Latinalaisessa Amerikassa ja 6 prosentilla Etelä- ja Itä-Aasiassa (kuva 3).

Kuva 3. Vastaajien etninen tausta

Suurin osa (53%) ilmoitti, etteivät he ole uskonnollisia, kun taas 34 prosenttia ilmoitti olevansa kristittyjä, 6 prosenttia muslimeja ja 7 prosenttia kuuluvansa muihin uskontoihin. Noin 25 prosenttia identifioitui HLBTIQ -yhteisöön kuuluvaksi ja 17 prosenttia ilmoitti elävänsä jonkinlaisen toiminnallisen eroavaisuuden kanssa.

Haastattelututkimus

Haastattelut koostuivat fokusryhmäkeskusteluista ja yksilöhaastatteluista musiikkialan rasismia kokeneiden musiikintekijöiden kanssa. Sekä yksilö- että fokusryhmähaastattelut tehtiin Zoomin kautta ja ne kestivät 1–3 tuntia. Haastattelut olivat puolistrukturoituja, eli ne perustuivat sarjaan ennalta määrättyjä avoimia kysymyksiä, joissa oli tilaa keskustelulle lisäaiheista, joita haastateltavat pitivät oleellisina. Keskustelut äänitettiin haastattelujen litteroimiseksi ja analysoimiseksi osallistujien suostumuksella. Luottamuksellisuussyistä kaikki äänitteet tallennettiin salatulle palvelimelle ilman viittauksia osallistujien nimiin. Litteroidut haastattelut analysoitiin systemaattisesti temaattisella analyysimenetelmällä, eli niille luotiin teemoja ja alateemoja koodaamalla. Jotta ilmiö laskettiin alustavaksi teemaksi, sen täytyi esiintyä vähintään kolme kertaa, joiden perusteella teemoja jalostettiin tutkimuksen tarkoituksen, tulosten kokonaisuuden ja aikaisemman tutkimuksen perusteella.

Yhteensä haastateltiin kuuttatoista 18–50-vuotiasta musiikintekijää, joista suurin osa työskenteli pääosin Tukholmassa. Jotkut kuitenkin työskentelivät pääasiassa muualla Ruotsissa, ja useilla oli kokemusta ulkomailla työskentelystä. Suurin osa oli toiminut musiikkialalla 5–20 vuotta, kun taas pienempi osa oli toiminut alalla yli 20 vuotta. Ammatillisesti haastatteluun osallistuneet identifioituivat

pääasiassa lauluntekijöiksi/säveltäjiksi, muusikoiksi, laulajiksi, tuottajiksi, sanoittajiksi, räppareiksi, sovittajiksi tai tanssijoiksi. Jotkut työskentelivät myös A&R:n ja musiikkikasvatuksen parissa. Suurin osa osallistujista on työskennellyt alan eri sektoreilla. Haastateltavat työskentelivät monissa eri genreissä mukaan lukien hip hop/R&B, laulaja-lauluntekijä, jazz, elektroninen musiikki, taidemusiikki, elokuva- ja teatterimusiikki, folk ja rock.

Haastateltavista 7 identifioitui mieheksi, 8 naiseksi ja yksi ei-binääriseksi. Yksi haastateltavista identifioitui itse valkoiseksi, joka on etnistä ruotsalaista syntyperää, kun taas 15 muuta identifioitui rodullistetuiksi. Heistä yhdeksällä oli juuret afrikkalaisessa diasporassa, kahdella Etelä-Aasiassa, kahdella MENA-alueella ja kahdella Latinalaisessa Amerikassa. Joillakin heistä oli myös etninen ruotsalainen vanhempi. Suurin osa haastatelluista oli syntynyt Ruotsissa, mutta osa oli joko kasvanut Ruotsissa tai muuttanut Ruotsiin aikuisena. Neljä identifioitui HLBTIQ -yhteisöön kuuluvaksi ja kolme elää jonkinlaisen toimintavariaation kanssa. Haastateltavat edustivat erilaisia uskonnollisia identiteettejä, kuten kristittyjä, muslimeita ja buddhalaisia. Kaiken kaikkiaan haastateltavat edustivat laajaa osaa Ruotsin musiikkiteollisuudesta sekä erilaisia rodullistetuksi tulemisen kokemuksia. Afroruotsalaiset olivat yliedustettuina tutkimuksessa, mikä saattaa johtua heidän yliedustuksestaan musiikkiteollisuuden rasismista kärsivien joukossa.

6. Tulokset ja analyysi

ETNISESTÄ TAUSTASTA RIIPPUMATTA ylivoimainen enemmistö sekä kyselyyn vastanneista että haastateltavista oli samaa mieltä siitä, että rasismi on ongelma Ruotsin musiikkiteollisuudessa. Kyselytutkimuksessa 89 prosenttia vastanneista kertoi uskovansa rasismia ja syrjintää esiintyvän musiikkiteollisuudessa. Valkoisten ja rodullistettujen vastaajien näkemysten välillä havaittiin kuitenkin eroja; siinä missä 81 prosenttia valkoisista vastaajista uskoi, että alalla esiintyy rasismia, vastaava luku oli 97 prosenttia rodullistetuista vastaajista. Kaikista vastaajista 49 prosenttia ilmoitti itse kokeneensa tai nähneensä rasismia tai etniseen alkuperään tai uskontoon perustuvaa syrjintää työelämässä viimeisen 24 kuukauden aikana. Tässäkin havaittiin ero valkoisten ja rodullistettujen vastaajien kokemusten välillä; 33 prosenttia valkoisista vastaajista ilmoitti todistaneensa rasismia viimeisen kahden vuoden aikana, kun vastaava luku rodullistettujen vastaajien kohdalla oli 72 prosenttia. Sama suuntaus näkyi kysymyksessä, mikäli vastaaja oli kuullut muista rasimitapauksista viimeisen kahden vuoden aikana. Keskimäärin 61 prosenttia oli kuullut muista rasistisista tai syrjivistä tapauksista, mukaan lukien 49 prosenttia valkoisista ja 75 prosenttia rodullistetuista vastaajista.

Koska vastaajat päättivät osallistua rasismia koskevaan kyselyyn, voidaan olettaa, että he edustavat ryhmää musiikintekijöitä, jotka välittävät rasismista erityisen paljon ja ovat kokeneet tai nähneet rasismia alalla. Tulokset eivät siten edusta koko toimialaa. Tulokset voi kuitenkin tulkita merkinä siitä, että rasismikysymys kiinnostaa musiikkiteollisuutta ja että musiikintekijät, riippumatta siitä, miten he tulevat rodullistetuiksi, ovat samaa mieltä siitä, että rasismia on olemassa ja että se on ongelma. Se, että nämä luvut ovat korkeampia rodullistettujen vastaajien keskuudessa, osoittaa myös merkittäviä eroja rasismiin liittyvässä tiedossa ja sen ymmärtämisessä alan sisällä (kysymys, johon palaan myöhemmin).

Yleisesti ottaen sekä kyselytulokset että haastattelumateriaali heijastivat samoja yleisiä teemoja. Kyselytutkimus osoitti rasismien olemassaolon, ja näytti sen erilaisia ilmenemismuotoja ja vaikutuksia. Haastattelututkimus selvensi näitä tuloksia ja toi esille tarkempia sävyjä siitä, missä ja miten rasismia esiintyy ja koetaan sekä miten se vaikuttaa yksittäisiin musiikintekijöihin ja musiikkiteollisuuteen. Tästä syystä tulokset esitetään temaattisesti viittaamalla sekä kysely- että haastattelututkimukseen. Tulokset on järjestetty analyyttisesti ja esitetty seuraavassa järjestyksessä: 1) arjen rasismien ilmentymät; 2) poissulkevat käytännöt ja rakenteet; 3) alan rodullistavat normit; 4) rasismien vaikutukset; 5) muutoksen esteet ja toiveet muutostyölle.

6.1 "Hienovaraista, mutta silti selkeää": Arjen rasismien monet ilmenemismuodot

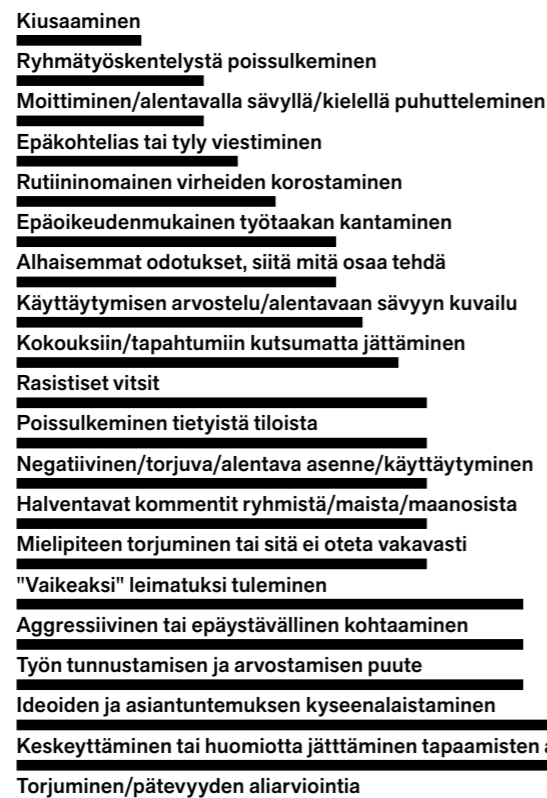
Kyselytulokset ja haastattelut valaisee niitä erilaisia tapoja, joilla musiikintekijät kokevat rasismia arjessa. Kyselytulokset havainnollistavat arkipäivän rasismien ilmaisun laajuutta sekä erilaisia konteksteja, joissa sitä musiikkialalla esiintyy. Haastattelumateriaali tuo esille sävyjä siinä, miten arkirasismi esiintyy ja osoittaa, kuinka se esiintyy usein hienovaraisena, mutta silti jatkuvasti läsnäolevana. Kyselyyn vastanneet, jotka ilmoittivat kokeneensa tai nähneensä rasismia alalla, raportoivat monenlaisesta erityyppisestä rasismista. Tutkimustuloksissa ilmeni pieniä eroja

myös siinä, millaisia rasismien muotoja vastaaja koki sen perusteella, mihin ryhmään kuuluvaksi hänet rodullistettiin.

Rodullistetut vastaajat (kuva 4) kokivat syrjintää erityisesti seuraavissa muodoissa: torjumisen tai pätevyden aliarviointi (82 %), keskeyttäminen tai huomiotta jättäminen tapaamisten aikana (71 %), ideoiden tai asiantuntemuksen kyseenalaistaminen (71 %) työn tunnustuksen puute (64 %), aggressiivinen tai epäystävällinen kohtaaminen (57 %) ja "vaikeaksi" leimaaminen (57 %). Harvinaisin syrjinnän muoto oli kiusaaminen, jota ilmoitti kokeneensa 14 % vastaajista. Samoin kuin rodullistetut vastaajat, myös suurin osa valkoisista ilmoitti torjumisen/vähemmän pätevänä pitämisen (71 %), ideoiden tai asiantuntemuksen kyseenalaistamisen (71 %), aggressiivisen ja epäystävällisen kohtelun (50 %) ja tunnustuksen puutteen (50 %) yleisimmiksi rasismien ilmenemismuodoiksi. Mielenkiintoista on, että valkoiset vastaajat ilmoittivat todistaneensa rasistisia vitsejä (79 %) ja halventavia kommentteja ryhmistä, maista tai maanosista (57 %) todennäköisemmin kuin rodullistetut vastaajat.

Yhdessä nämä kokemukset maalaavat kuvan eri tavoista, joilla rasismi esiintyy henkilökohtaisissa suhteissa ja eri ryhmädynamiikoissa, ja usein, muttei aina, hienovaraisesti. Se että valkoiset vastaajat havaitsivat enemmän selkeämpiä rasismien muotoja viittaa kulttuuriin, jossa valkoisissa tiloissa koetaan, että rasismia voidaan ilmaista vapaammin suullisesti, kun taas eri taustaisista ihmisistä koostuvissa tiloissa tätä ei tapahdu yhtä paljon. Toisaalta rodullistetut vastaajat havaitsivat valkoisia todennäköisemmin, että rodullistettuja musiikintekijöitä keskeytetään tai jätetään huomiotta tapaamisten aikana (71 % vs. 43 %) ja leimataan vaikeiksi (57 % vs. 36 %), mikä puolestaan osoittaa eron siinä, minkälaisia arkipäivän rasismien muotoja rodullistetut ja valkoiset huomaavat. Tämä muodostaa selkeän kuvan siitä, että arjen rasismia koetaan erityisesti ulossulkemisen, aliarvioinnin ja selkeän aggression sekoituksen kautta.

Kuva 4. Minkälaisia rasismien muotoja olet kokenut/nähnyt, ja minkälaisista rasismien muodoista olet kuullut?

Harvat haastateltavat kertoivat kohdanneensa selkeää rasismia tai syrjintää

työelämässä. Heidän rasismikokemuksiaan leimasi sen sijaan samanlainen arjen rasismi, johon kyselyvastaajat viittasivat. Yksi rasismien esiintymisen useimmin esiin nousseista puolista oli se, kuinka hienovaraiselta se voi usein tuntua.

»Ei ole kyse siitä, että joku sylkee naamaan ja kutsuu mutiaiseksi... Mutta se on aina... No, rehellisesti sanottuna, mieluummin niin päin, silloin ainakin tietää... Mutta paljolti on kyse äärimmäisen pienistä ja hienovaraisista asioista, että sinua kyseenalaistetaan vähän erityisemmin, vähän enemmän. Et saa niitä töitä, joita joku muu saa. Ne on sellaisia asioita.«

»Se on hyvin hienovaraisista, ja kyse on ennemminkin ennakkoluuloista tai siitä, ettet edes pääse huoneeseen tai siitä, että sinua ei ymmärretä tai nähdä tai että osallistumisellesi on aina ehtoja tietyissä tiloissa.«

Kuten nämä haastateltavat kuvailevat, rasismien hienovaraisuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että se aiheuttaisi vähemmän haittaa tai että sillä ei olisi seurauksia; päinvastoin haastateltavat korostivat, että rasismien hienovaraisuus vaikeuttaa sen navigointia. Haastattelumateriaalista nousi esiin kolme erityistä ongelmakohtaa: toiseuttavat mikroaggressiot, ammatillisen pätevyden kyseenalaistaminen ja intersektionaalinen haavoittuvuus.

Mikroaggressiot

Suurin osa haastateltavista jakoi kokemuksensa siitä, että he joutuivat erilaisissa ammatillisissa yhteyksissä kestämään kommentteja ja käyttäytymistä, jotka he kokivat rodullistaviksi ja toiseuttaviksi, eli sellaisiksi, jotka merkitsivät heidät "toisiksi" ja siten joukkoon kuulumattomiksi. Eräs haastateltava kuvaili asiaa seuraavasti:

»Kaikissa [työpaikoissani], joka ikisessä paikassa. Aina on jotain... mutta paljon on sitä, että sinut eksotisoidaan ja sinulta kysytään, mistä olet kotoisin. Näin on ollut kaikissa paikoissa, joissa olen työskennellyt. Ensimmäisenä päivänä töissä joku ihmettelee: mistä olet kotoisin? Mikä on taustasi? On joku, joka vetää hiuksista, tai joku, joka käyttää n- tai m-sanaa.«

Kuten yllä olevassa esimerkissä, useat haastateltavat valittivat, että he olivat kokeneet mielivaltaista n-sanan käyttöä ja muita rasistisia herjauksia. Useat rodullistetut musiikintekijät jakoivat myös kokemuksia eksotisoinnista, esimerkiksi siitä, että työkaverit ja muut koskettelivat hiuksia ilman lupaa. Yleisin ongelma oli kuitenkin jatkuva vastaus jokapäiväiseen kysymykseen "mistä olet kotoisin?" Kuten eräs haastateltava kuvaili, tällaiset kysymykset koetaan loukkaaviksi, vaikka niitä kysytään "hyvällä tavalla":

»Ihmiset puhuvat ikään kuin paskaa, mutta kivalla tavalla. «Ai, oletko sinä sieltä? Vai niin, mutta se on selvä, sen näkee jo vaatteistasi» tai «sen kuulee selvästi puhetavastasi» tai tämä: «Puhut niin hyvin ruotsia, mistä olet kotoisin? Oletko adoptoitu?»«

Nämä ovat esimerkkejä mikroaggressioista, eli hienovaraisista kommentteista, jotka saattavat itsessään vaikuttaa viattomalta, mutta jotka useiden toistojen jälkeen

yhdessä muodostavat selkeitä toiseuttavia kaavoja. Tällaisten mikroaggressioiden tarkoituksena on viestiä henkilön kuulumattomuudesta – joko alalla tai yhteiskunnassa yleensä. Nämä esimerkit korostavat myös sosiaalisen rajanvedon eri muotoja. Toisessa esimerkissä haastateltava viittaa tapaan, jolla kollegat pilkkasivat häntä, koska hän on lähiöstä, joka viestii, ettei hän kuulu kantakaupungin tilaan. Siinä korostuu myös tapa, jolla ihmiset yllättyvät, kun rodullistettu ihminen puhuu sujuvaa ruotsia. Kysymys "mistä olet kotoisin?" merkitsee ihmisen toiseuttamista ei-ruotsalaiseksi, kun taas jatkokysymys "oletko adoptoitu?" edustaa logiikkaa, jonka mukaan vain adoptoidut rodullistetut ihmiset puhuvat sujuvasti ruotsia. Tällaiset kysymykset, joskus yhdessä ruumiillisen koskemattomuuden loukkaamisen kanssa, ovat eksotisointia, jonka kautta henkilö rodullistetaan ja toiseutetaan.

Pätevyyden kyseenalaistaminen

Yksi yleisimmistä rasmin muodoista, joita haastateltavat kuvailivat, oli kokemus siitä, että heidän tietämystään ja kykyjään kyseenalaistettiin aliarvoimalla, huomiotta jättämällä tai kohtelemalla muuten vähemmän pätevänä. Useat haastateltavat olivat kokeneet, että heidän asiantuntemuksensa kyseenalaistettiin muun muassa tuottajina, muusikoina, lauluntekijöinä ja tekniikkoina. Nämä kokemukset tapahtuivat musiikkikoulutuksessa, studio- ja tuotantokonteksteissa, keikkojen ja kiertueiden yhteydessä, musiikkikilpailuissa sekä muissa yhteyksissä, joissa ammattillista arviointia tapahtuu. Jopa levy-yhtiöissä ja A&R:ssä työskentelevät jakoivat kokemuksia siitä, että sekä asiakkaat että työtoverit olivat kyseenalaistaneet heitä. Monet kuvailivat, että uusissa yhteyksissä heidän täytyi usein vakuuttamalla todistaa pätevyytensä. Kuten alla olevassa esimerkissä, haastateltavat yhdistivät usein tämän kyseenalaistamisen rodullistamiseen:

»Mutta he eivät voi nähdä meitä tavallisina ihmisinä, niin silloin minun jotenkin aina täytynyt pitää mielessä, että joudun ehkä aina puolustautumaan. Vai johtuuko se vain ulkonäöstäni, että ihmiset ajattelevat, etten voi tehdä asioita joita he ehkä voivat.«

Haastateltavat kuvasivat myös erityyppistä kyseenalaistamista, joita he kokivat eri konteksteissa. Useat olivat esimerkiksi kokeneet kyseenalaistamista musiikkikoulutuksessa:

»Monta kertaa tapahtui sitä, että ihmiset olivat yllättyneitä, että osaan musiikkiteoriaa, että osaan asteikot, että tiesin asioita, joita muut luokallani eivät tienneet. Miksi se on näin? Aloin sitten pienentää itseäni, enkä jakanut enää sitä muiden kanssa, koska huomasin että monet tulivat kateellisiksi ja mustasukkaisiksi. . .«

Toiset kertoivat, kuinka kollegat kyseenalaistivat heidän taitojaan ja asiantuntemustaan studiossa ja esiintymisten yhteydessä:

»Olen työskennellyt monien musiikkia opiskelleiden kanssa, jotka ovat käyneet musiikkikouluja, ja miten he kohtaavat kaltaiseni musikon, joka on tullut toiselta puolelta maailmaa... Kohtelu ei ole aina miellyttävää... Olen ollut muusikoiden kanssa, jotka ovat ottaneet oikeuden haluta sovittaa musiikkiani ja ehkä jopa luulevat tietävänsä paremmin... Se on epäkunnioittavaa musiikkiani ja työtäni kohtaan. Kyse on omasta

musiikistani, jota olen tehnyt lapsuudesta asti, jota olen tehnyt ja soittanut, jossa ymmärrän kielen ja rytmin. Mutta siitä huolimatta voitavata ihmisiä, jotka haluavat muuttaa musiikkiani ja laittaa sen uusiksi.«

Useat rodullistetut hip hop -artistit kuvailivat, kuinka ääniteknikot ja miksaajat aliarvioivat heidän taitojaan ja mielipiteitään live-esityksiin valmistautuessa ja niiden aikana:

»Olen esiintynyt paljon... ja silloin näillä ääniteknikoilla on todellinen valta sen suhteen, kuinka hyvältä tai paskalta se voi kuulostaa... Kerran sanoin näin «En kuule biittiä monitorista, voitko nostaa sitä vähän?» Ja hän oli vain: «miksi haluaisit biitin monitoriin?» Haha... Se keikka meni päin helvettiä, koska emme kuulleet mitään ja sinä olet tyyliin ainoa oppaani. En voi tehdä asialle mitään, joten se menee oudoksi... Se oli pieni kaupunki, ja olin itsekin pieni – eli siis ikäni osalta, mutta myös pieni artisti – ja minusta tuntui, että tarvitsen tämän keikan, koska se voisi johtaa johonkin. Mutta heillä on niin paljon valtaa... Näen valkoisia räppäreitä, jotka eivät ole rodullistettuja, mutta jotka ovat myös miehiä, joita kohdellaan eri tavalla... Koska olemme soittaneet muutamilla eri festivaaleilla ja kun heiltä kysyy «oliko sinulla ongelma äänen kanssa?» Ei, ei ollut ... Joten siinä on monia kerroksia.«

Nämä kokemukset koettiin usein vihamielisyyden, negatiivisten asenteiden tai alentavien kommenttien yhteydessä. Haastateltavat päättelivät usein, että kyse oli rasismista vertailtuaan kokemuksiin valkoisten kollegoidensa kokemuksiin. Toistuvat kokemukset keikan pilaamisesta vastahakoisen ääniteknikon toimesta johtivat siihen, että jotkut päättivät joko palkata omat teknikot tai pahimmassa tapauksessa yrittää hallita tekniikkaansa itse keikkojen aikana.

Rodullistetut musiikintekijät kohtaavat siten pätevyyden kyseenalaistamista eri yhteyksissä ja eri suunnilta mukaan lukien kollegoilta, A&R-edustajilta, tekniikoilta ja opettajilta. Tällaista dynamiikkaa ei esiinny ainoastaan musiikkiteollisuudessa vaan ne ovat melko arkipäiväisiä kokemuksia rodullistetuille ruotsalaisille. Se, että niitä esiintyy niin usein työelämässä ruotsalaisen musiikkiteollisuuden sisällä, osoittaa kuitenkin alalla vallitsevan valkoisuuden normin, johon perustuen rodullistettuja muusikkoja kyseenalaistetaan, ja heille osoitetaan etteivät he kuulu ruotsalaiseen musiikkiteollisuuteen.

Intersektionaalinen haavoittuvuus

Arjen rasismi näyttäytyy eri tavoin riippuen siitä, mihin rodullistettuun ryhmään tai sukupuoleen ihmisen katsotaan kuuluvan. Kaksi erityisen selkeää kaavaa, jotka nousivat esiin haastattelumateriaalissa, olivat rodullistettujen naisten erityinen haavoittuvuus sekä mustien musiikintekijöiden erityinen haavoittuvuus. Rodullistetut naiset kokevat sekä rasismiin että seksismiin perustuvaa syrjintää ja sortoa, ja rodullistetuille HLBTIQ -ihmisille homofobia ja transfobia ovat lisäelementtejä, jotka muovaavat heidän kokemuksiaan. Monet haastateltavat kuvailivat, kuinka vaikeaa joskus oli havaita, mikä tarkalleen piili kohtelun takana:

»Ja sitten on myös tämä asia, että ihmiset ottavat vapauden erittäin vahvoihin mielipiteisiin ulkonäöstä, tai musiikista jota soittaa, tai ... Niin, on ollut monia sellaisia tilanteita, erityisesti opiskeluympäristössä... Olen

työskennellyt paljon miesten kanssa ja on käynyt niin, että olen tullut jyrätyksi ja ojennetuksi ja sellaista. Olen myös nainen, joten on vaikea tietää, mistä siinä on kyse.»

»Yritän ymmärtää, mitä minulle siinä oikein tapahtui, mutta [kun olin Idolsissa], oli paljon sitä, että saamani kritiikki käsitteli sitä että otan liian paljon tilaa tai että olen ylenpalttinen. Ja jaksossa, jossa tipun pois, [yksi tuomareista] sanoo, että yleiskuvani on poliittinen ja olen ajatellut sitä paljon ja mietiskellyt jos... Eli siis jos olisin ollut valkoinen nainen, olisivatko he silloinkin käyttäneet tuota ilmaisuja? Ja minusta tuntuu, että kaikessa, mitä olen käynyt elämäni aikana läpi, on paljolti kyse siitä, että et saa ottaa tilaa, et saa näkyä, et saa kuulua, mikä on johtanut siihen että kun otan tilaa, häpeän melkein itseäni ja se tuntuu todella työläältä.»

Kuten yllä olevat esimerkit osoittavat, kontekstit, joissa rodullistettuun musiikkoon kohdistuu ammatillista arviointia, voivat aiheuttaa ylimääräistä ahdistusta, koska voi olla vaikeaa erottaa, mihin saadut kommentit perustuvat. Ovatko ne todella neutraaleja vai ovatko ne sukupuolittuneita, rodullistavia vai yhdistelmä molempia? Se, että rodullistetut naiset kokevat, että heidät tuomitaan sekä sukupuolinormien että rodullistettujen normien perusteella, on esimerkki intersektionaalisesta haavoittuvuudesta eli siitä, että heidän haavoittuvuutensa perustuu sekä seksismiin että rasismiin.

Myös rodullistettuihin miehiin kohdistuu tiettyjä, rasistisiin stereotyyppioihin perustuvia rasismin muotoja, joiden pohjalla on oletuksia sekä rodusta että sukupuolesta. Erityisen huomionarvoista oli, että mustat miehet kuvailivat kokemuksiaan siitä, että heihin suhtauduttiin epäluuloisesti ammatillisissa yhteyksissä. Nämä kokemukset kuvattiin alkaneiksi jo varhaisesta iästä, esimerkiksi musiikkikasvatuksessa, mutta niitä esiintyi myös korkeimmalla ammattitasolla. Useat mustat miehet puhuivat epäluuloisesta käytöksestä oppilaitoksissa, studiokonteksteissa sekä live-esiintymisessä, kiertueilla ja festivaaleilla.

»On ollut myös sellaisia tapauksia, jossa tuntee tullessa syyllistetyksi, koska alkoholia on kadonnut jostain aitiosta, joka ei ole ollut me. Ja saa kuulla sellaisia vihjeitä järjestäjiltä, jotka eivät ole olleet mukavia, siis se on luultavasti voinut olla popbändi naapurissa. Joten sanoisin, että se on melko ilmeinen rasismin muoto. Hienovarainen mutta selkeä.»

Nämä esimerkit tekevät selväksi, kuinka tärkeää on pohtia, miten erilaiset sortavat rakenteet ja logiikat ovat vuorovaikutuksessa luoden syrjiviä kokemuksia musiikkialalla. Toisin sanoen tarvitaan läpikotainen intersektionaalinen analyysi, jossa tarkastellaan sitä, kuinka eri tavalla rodullistetut musiikintekijät ovat altistuvat erityisillä tavoilla.

”Huono ilmapiiri”

Toistuvana teemana haastateltavien tarinoissa oli se, kuinka rodullistetut musiikintekijät ja muut musiikkialan ammattilaiset joko jätetään huomiotta tai julistetaan ongelmaksi, kun he yrittävät tuoda esiin arjen rasismia, jolle he altistuvat. Useat haastateltavat kuvailivat, kuinka yritykset ottaa esille mikroaggressioita ja muita rikkomuksia johtavat usein siihen, että uhriksi joutuneita syytetään hankaliksi:

»Joskus olen niin kun, kept it real too much. Ja jos on liian rehellinen tai liian suoraviivainen, sanoo mitä ajattelee... Tai että sanoo esimerkiksi »

«ei, en pidä siitä, että kosket hiuksiini» tai «en pidä siitä, että kommentoit hiuksiani. Sitten tulee »oi kuinka hankala olet? Pidän vain hiuksistasi.» Ah mutta minäkin pidän hiuksistasi, voinko koskettaa niitä? Vai enkö saa koskea sinuun? On joitain sellaisia asioita, joita joudut kokemaan ja joita sinun täytyy käydä läpi, kun työskentelet lavalla.»

»Olen riidellyt monen valkoisen miehen kanssa jazzin alalla ja tiedän, että se on johtanut asioihin, mutta se on myös kostautunut... Se on tehnyt minusta ongelmallisen, olen riidanlietsoja, olen... kuin kiusaaja, mutta rasismista. Olen rasittava. Luon huonon ilmapiirin.»

Useat haastateltavat kuvailivat vaikeaa tasapainoilua sen välillä, että täytyy puolustaa itseään, kun omaa pätevyyttä kyseenalaistetaan tai kun tulee sivuutetuksi, mutta samalla täytyy välttää negatiivisten tunteiden herättämistä:

»Sama juttu nyt töissä, kun pitää kirjoittaa asiakkaalle, ja huomaa heti, että ihmiset ajattelevat, että et tiedä, et osaa, joten sinun täytyy jotenkin olla päättäväisempi sanomisessasi. Mutta sitten samalla se otetaan myös niin että »ah, ehkä sinun pitäisi esittää tämä asia ystävällisemmin«. Vaikka minulla ei ole sitä, minulla ei ole sitä etuoikeutta. En voi olla ystävällinen, jos olen ystävällinen, minut jyrätään ja sitten olen täällä kymmenen vuotta, samassa paikassa, kun sinulla taas on varaa epäonnistua urallasi eteenpäin valkoisena miehenä. Joten kyse on tasapainoilusta sen välillä, että joko minusta pidetään ja jään paikoilleni tai luo itseään ja sanoo että tätä minä osaan tehdä, tätä minä teen, ja jättää pidetyksi tulemisen työn ulkopuolelle. Joten se on vähän niin, että oppii vain lukemaan viboja jollain tavalla.»

Kuten yllä olevat esimerkit osoittavat, useat haastateltavat kokivat, että pelisäännöt ovat erilaiset valkoisille ja rodullistetuille alan sosiaalisissa konteksteissa. Haastateltavat, jotka olivat rodullistettuja naisia, kuvailivat, kuinka tämä vaikuttaa myös valkoisten ja rodullistettujen naisten väliseen dynamiikkaan:

»Luulen, että se on luultavasti pieni yhdistelmä kaikkea. Huomaat varmasti, että miesten kanssa on hierarkia, mutta luulen, että huomaat myös, että valkoisilla naisilla on jotain sitä vastaan, että he ovat nimenomaan valkoisia naisia. Se pieni määrä ylimääräistä valtaa, kun olet nainen ja pystyt sanomaan ah, tässä on kyse sukupuolten tasa-arvosta. Mutta sinulla on myös valkoista etuoikeutta tässä ja ehkä käytät sitä hyväksesi tavalla, joka ei ole ok. Joten luulen, että valkoisten naisten kanssa se on toisinaan melkein vähän vaikeampaa, koska on ikään kuin olemassa naisten välistä solidaarisuutta, kaikkea sellaista... ja yrität sitten huomautta «mutta rodullistettuna...» ja sitten tulee se «älä aiheuta huonoa ilmapiiriä, en ole tehnyt mitään, se ei ole minun vikani, minuakin sorrettaan.» Kaikki tämä. Joten luulen, että siitä tulee jopa hieman vaikeampaa ja hieman enemmän pettymyksiä kun joutuu tekemisiin sen kanssa.»

Vaikka kaikki naiset voivat altistua seksismille musiikkiteollisuudessa, rodullistetuille naisille on olemassa lisäulottuvuus: osittain siksi, että he kokevat (ainakin) kaksinkertaista sortoa sukupuolen ja rodun perusteella, ja osittain siksi, että valkoiset naiset voivat käyttää asemaansa naisina kiistääkseen hyötyvänsä rasismista ja

alistaakseen rodullistetut naiset rasismille.

Yhdessä nämä tarinat osoittavat tasapainoilun, jota rodullistetut musiikintekijät joutuvat tekemään; olipa kyse rasistisista kommentista tai muista mikroaggressioiden muodoista, rodullistetut musiikintekijät joutuvat tilanteisiin, jossa heidän on jatkuvasti tasapainoteltava itsensä puolustamisen ja ihmisarvonsa vakuuttamisen välillä sekä ihmisenä että ammattilaisena, ilman että he muuttuvat "vaikeiksi", jotka "luovat huonon ilmapiirin". Tätä ikuista tasapainoilua kuvailee afroamerikkalainen sosiologi W.E.B. Du Bois (1901) eräänlaisena kaksoistietoisuutena (englannin sanasta double consciousness), jossa rodullistettujen ihmisten on jatkuvasti pidettävä mielessä sekä heidän oma kokemuksensa maailmasta että se, miten muut näkevät heidät ja reagoivat heihin. Tällä on suuri vaikutus rodullistettujen ihmisten arkeen ja hyvinvointiin (johon palaan myöhemmässä rasismien vaikutuksia käsittelevässä osiossa).

Kuten tämän osion tarinat osoittavat, arkirasismien kokemukset vaihtelevat hienovaraisista kuulumattomuuden tai pätevyuden kyseenalaistamisen merkeistä selkeästi aggressiivisempiin kokemuksiin rasistisesta kielenkäytöstä ja epäluuloisuudesta. Vaikka nämä arjen rasismien muodot koetaan ensisijaisesti ihmisten välisissä yhteyksissä, niiden vaikutukset eivät rajoitu henkilökohtaisiin suhteisiin. Rasismi institutionalisoidaan erilaisten ilmaisuiden kautta erilaisissa ammatillisissa yhteyksissä, ja sisällyttämällä se ammatillisiin käytäntöihin ja normeihin. Kun on kyse siitä, miten rasismi on institutionalisoitunut musiikkiteollisuudessa, on välttämätöntä ymmärtää sekä kuinka se esiintyy erilaisissa ammatillisissa ja sosiaalisissa yhteyksissä, että kuinka rasismi tulee osaksi erilaisia käytäntöjä ja normeja.

6.2 "Missä kaikki ovat?": Ulossulkevat käytännöt ja rakenteet

Tutkimustulokset osoittivat, että rasismia esiintyy alan eri osissa ja erilaisissa ammatillisissa ja sosiaalisissa yhteyksissä (kuva 5). Ylivoimainen enemmistö (71 %) kyselyyn vastanneista ilmoitti mediarepresentaation olevan huolenaihe. Myös useat haastateltavat ottivat esille mediarepresentaatiokysymyksen, useimmiten viitaten tämänhetkiseen niin sanotusta gangstaräpistä käytävään keskusteluun, joka ehkä myös selittää kyselyn tuloksia. Toinen mahdollinen syy siihen, että niin monet kyselyyn vastanneet tunnistivat rasismien tiedotusvälineissä, on se, että se on julkista ja siten näkyvämpää ja tunnistettavampaa, kun taas muissa ammatillisissa yhteyksissä kohdatut rasismien muodot voivat olla hienovaraisempia ja siten vaikeammin tunnistettavia. Jotkut haastateltajat toivat kuitenkin esiin myös kokemuksia rasismista haastattelukontekstissa, johon 27 prosenttia kyselyyn osallistuneista ilmoitti myös törmänneensä. Muita yleisimpiä mainittuja konteksteja olivat studio (41 %), valokuvaukset ja äänitykset (41 %) sekä live-esitykset (41 %). Noin kolmannes vastaajista oli myös kokenut tai nähnyt rasismia tapaamisissa levy-yhtiöiden (37 %) tai managereiden (32 %) kanssa. Hieman yli neljäsosa ilmoitti kokeneensa tai todistaneensa rasismia laulujen kirjoittamisen yhteydessä.

Kuva 5. Missä yhteyksissä olet kokenut/nähnyt/kuullut rasismia esiintyvän?

Yhdessä nämä tutkimustulokset osoittavat, kuinka arkipäiväisiä kokemukset rasismista ovat musiikkiteollisuudessa. Nämä kaavat vahvistuivat, ja niihin tuli lisää sävyjä haastateltavien kanssa käydyissä keskusteluissa.

Rodullistettujen muusikoiden jokapäiväisessä elämässä kohtaamien konkreettisten rasimitapausten lisäksi haastattelumateriaali korostaa sitä, kuinka erilaiset rakenteet ja käytännöt musiikkiteollisuuden sisällä ja ulkopuolella sulkevat pois rodullistettuja musiikintekijöitä ja luovat epäyhdenvertaisia ehtoja heidän osallisuudelle. Haastattelumateriaalista nousi esiin kolme erityistä huolenaihetta: representaatiokysymykset, ammatillisten suhteiden rodullistuminen ja huoli hyväksikäytöstä.

Representaatio

Yksi keskeisistä teemoista joka nousi haastattelumateriaalista oli kysymys representaatiosta eli siitä, missä määrin rodullistetut ruotsalaiset näkyvät ja ottavat tilaa Ruotsin musiikkiteollisuudessa. Useat haastateltavat kokivat, että rodullistetut ihmiset eivät ole riittävän edustettuina musiikkiteollisuudessa, niin artisteina ja muusikoina eri alustoilla kuin päätöksentekijöiden keskuudessa. Representaation puute nousi usein esiin musiikin ja esittävän taiteen sekä festivaalien ja konserttien yhteydessä. Haastateltavat ilmaisivat turhautuneisuuttaan siitä, että he ovat niin usein olleet »ainoa« sekä koulutus- että ammatillisissa yhteyksissä:

»Kun tulin korkeakoulutukseen, kansanopistoon, joka valmisti musiikkiammattikorkeakouluun, kaikki oli valkoista. Siellä oli vain valkoisia opettajia ja hyvin miesvaltaista. Minä olin se toinen.«

»Miksi ympärilläni ei ole enemmän tummaihoisia muusikoita? ... Pystyisin hädin tuskin kokoamaan pelkästään tummaihoisista muusikoista koostuvan taustabändin artistin taakse. Tietysti heitä on, ja tunnen heistä useimmat tai ainakin tiedän, keitä he ovat. Mutta aivan kuten lahjakkaat naiset musiikkialalla, heidät on usein poimittu pois tai poistettu niistä,

joille minulla on mahdollisuus soittaa.«

Useat haastattelijat pohtivat, mitkä mekanismit voisivat olla ongelman takana. Yksi haastateltu osallistui seuraavalla analyysillä:

»Missä kaikki ovat ...? Missä kohtaa he lakkaavat olemasta? Missä kohtaa representaatio ei enää vastaa väestöä yleisesti? Onko se musiikkikorkeakoulussa? Onko se kansanopistossa? Onko se kuntatason musiikkiopistossa? Onko se silloin, kun ihmiset saavat soittimen ensimmäistä kertaa käsiinsä? Jossain matkan varrella olemme menettäneet, tai ainakaan emme löytäneet tummaihoisia muusikoita. Ruotsissa heitä on ehdottomasti olemassa, mutta tuntuu siltä, ettei heitä ole... heitä on paljon vähemmän verrattuna siihen, kuinka paljon heitä pitäisi olla, jos vain katsoo väestöä kokonaisuutena. Joten jossain siellä uskon, että rasismi on oltava olemassa.«

Toinen haastateltava analysoi, kuinka yhteiskunnan rodullistuneet luokkarakenteet vaikuttavat myös siihen, mihin musiikin tekemisen muotoihin nuorilla on pääsy:

»Se on myös sellainen luokkakysymys. Kenellä on mahdollisuus tutustua soittimeen, tai että yleisin musiikki, johon ihmisillä on pääsy on se, että harjoittelee itse ja istuu tuottamassa tietokoneen ääressä. Ja on ihan eri asia soittaa bändissä.«

»Se tietty musiikki, se tie musiikkiin, jota juuri nyt tarjotaan tai joka näyttää olevan saavutettavin, on se, että laulaa tai tuottaa biittejä, ei kitaraa tai pianoa, koska se on luokkakysymys. Kenellä on pääsy pianon äärelle? Kenellä on varaa vuokrata soitin, vaikka ei olisi kovin kallista viedä lapsia soitintunneille. Monilla lähiöissä tai sosioekonomisesti haavoittuvilla alueilla ei ole tarjontaa. Ei ole resursseja. Ja ne harvat, jotka tekevät musiikkia, millaisessa kontekstissa he työskentelevät? Onko olemassa harjoitustiloja? Onko näillä alueilla aikuisia, jotka voivat tukea sitä, että bändi pysyy kasassa? Se on yksi asia, jota ajattelen, koko suurempi järjestäytyminen. Kulttuurikoulu on myös uber-valkoinen. Siellä on vain valkoisia pomoja. Siellä on vain valkoista, suurin osa opettajista, soitinopettajista. Työ täytyy aloittaa kaikilla tasoilla.«

Kuten yllä olevassa esimerkissä, musiikkikasvatus tunnistettiin tärkeäksi rakenteeksi, joka voi avata nuorille musiikintekijöille väyliä alalle, mutta joka on usein saavuttamattomissa. Useat korostivat myös representaation puutteen ja musiikkikasvatuksen laadullisten kokemusten välistä yhteyttä.

»On monia eri syitä, miksi miesmuusikoita on paljon enemmän, mutta myös se, että valkoisen enemmistön kulttuuri ei päästä sisään tai ole osallistava. Se oli vain kylmyyttä ja eristämistä kahden vuoden ajan, johon yritin väkisin sisään ja suhteutua ja kestää sijaan, että minun olisi oikeastaan pitänyt vain lähteä.«

»Ensimmäisenä vuonna melkein paloin loppuun, koska olin koko kuudenkymmenen hengen laitoksessani ainoa tyttö ja ainoa rodullistettu. Jopa vaihto-oppilaat olivat valkoisia. Tämä oli ensimmäisellä luokalla. Tunsin olevani maailman yksinäisin, tulin separatistisesta studiosta jossa

olin työskennellyt ainoastaan ei-miestuottajien kanssa, ja tulin tänne ja näin itseni huutamassa luokalleni ja opettajalleni, koska puhumme jazzista ja opettajani käyttää n-sanaa ja minä vaan menetän hermoni. Kyllä, ja kyse on (eliittilaitoksesta), noin kolme vuotta sitten. Ja hän puhui jazzista ja käytti n-sanaa.«

Melkein kaikki musiikkikoulutuksen käyneet haasteltavat jakoivat samanlaisia kokemuksia siitä, että he joutuvat ainoana rodullistettuina luokahuoneessa taistelemaan opettajaansa ja/tai luokkatovereitaan vastaan, kun esimerkiksi rasistista kieltä käytetään. Itse tapahtuman aiheuttaman emotionaalisen vahingon lisäksi haastateltavat kertoivat, kuinka yksinäisyydestä tulee lisäkipua, kun ei ole ketään, keneltä saisi tukea. Nämä esimerkit havainnollistavat, kuinka kokemukset rasismista ja musiikkikasvatuksen ilmapölystä voivat toimia ulossulkevana mekanismina.

Ammatillisiin kokemuksiin vedoten sekä yrityspuolen ammattilaiset että taiteilijat korostivat representaation puutetta alan päätöksenteko- ja valta-asemissa.

»Niin, mutta jos ajattelee organisaatioiden valta-asemia, niin ei näy niin paljon afroruotsalaisia tai persons of colour istumassa noissa asemissa. Tämä pätee kaikkeen Ruotsin radiosta niihin jotka soittavat musiikkiani, tapahtumapaikkojen järjestäjiin, tuottajiin. Ajattelen kaikkia jota kohtaan, joiden kanssa minun täytyy työskennellä ja tavata musiikkiteollisuudessa.«

Kuten tämä haastateltava mainitsee, representaation puute valta-asemissa ei ole tärkeää vain representaation vuoksi vaan koska se vaikuttaa rodullistettujen musiikintekijöiden mahdollisuuksiin navigoida alalla. Kuten alla olevassa esimerkissä, representaatio valta-asemissa oli usein vuorostaan sidoksissa rodullistettujen musiikintekijöiden tuen puutteeseen.

»Uskon, että monet rodullistetut ihmiset eivät ole saaneet päätöksentekotehtäviä kuin vasta ihan viime vuosina. Loppujen lopuksi on tiettyjä henkilöitä, jotka tunnistat ja joista tiedät. Ja he ovat tehneet töitä artisteista ylöspäin johonkin A&R tai creative töihin ja ovat tulleet signatuksi sitä kautta. Mutta paljon on sitä, että useimmiten ne ovat valkoisia miehiä jotka signaavat, ja joskus myös valkoisia naisia, ja silloin näkyy että tuttavallisuus johtaa usein, niin kuin että kyseessä on melkein kaveristani. Mennään ulos ja kahvitellaan ja saat sata tonnia ennakkoa. Vaikka numerot eivät tukisi tätä ennakkoa. Jos he vain menisivät oman piirinsä ulkopuolelle ja katsoisivat kaikkea musiikkia, joka on meneillään ja muuta, he kuulisivat artisteja, projekteja ja muuta, jotka voivat itse asiassa menestyä paljon paremmin numeerisesti. Mutta vain siksi, että se ei tunnu naapurilta, se ei ole jotain, mihin heidän mielestään kannattaa panostaa. Joten uskon, että monet artistit eivät pääse esiin eivätkä pääse kehittymään samalla tavalla eivätkä myöskään saa epäonnistua samalla tavalla kuin monet valkoiset artistit johtuen ihan vain siitä, miltä alan valtapositioiden näyttää.«

»Nyt olen päässyt siihen pisteeseen, etten enää välitä. Kyse ei ole siitä, että menee hyvin tai huonosti, nyt teen vain sitä, mitä haluan tehdä. Mutta on hullua, että tein 5 vuoden kiertotien, jota minun ei ehkä olisi tarvinnut tehdä, jos olisin joko näyttänyt erilaiselta tai ala olisi näyttänyt erilaiselta. Olisin voinut vain tehdä sitä, mitä haluan tehdä. Ihmiset olisivat

varmasti tukeneet sitä aiemmin, tyyliin: «ah, mutta sinä teet omaa juttuasi, kiva»... ja antaneet minun tehdä sitä rauhassa. Ja sitten, olisi se mennyt hyvin vai ei, sitä ei tiedä. Mutta ainakin olisin saanut tehdä sitä ja pystynyt pelastamaan itseni masennukselta ja työuupumukselta. Olisin voinut säästää itseltäni puoli vuosikymmentä kamppailua päästäkseni tähän pisteeseen, jossa näen seitsemäntoistavuotiaita, joilla on sopimus ilman, että he ovat tehneet puolta siitä työstä, mitä olen tehnyt. Olen tehnyt sen ihan itse ja teillä on isojen yhtiöiden tuki, todellisilla luvuilla, tuloilla ja yhteistyöllä. Ja sitten sitä miettii: is it racism? I don't fucking know, but it sure feels like it. En tiedä onko se rasismia sinänsä, mutta on rakenteita, jotka tekevät asioista vaikeampia... Ja minulta vaaditaan, useita, useita yrityksiä enemmän.»

Suurin osa haastatelluista korosti myös, että kyse ei ole vain siitä, että rodullistetut taiteilijat ja muusikot saavat vähemmän tilaa musiikkiteollisuudessa, vaan myös siitä, että se tila jonka he saavat, on rajoitetumpaa ja ehdollista.

»Nykyään minusta tuntuu, että meillä on Ruotsissa representaatiota artisteista, mutta he eivät saa ilmaista itseään samalla tavalla... He eivät myöskään saa parasta tv-aikaa näissä musiikkiohjelmassa.»

»On paljon ihmisiä, jotka soittavat jazzia tai muuta hip hopia, joka ei ole trapia tai grimea, mutta joita ei saa näkyä. Ja jos heitä näkyy, he ovat sellaisia parrakkaita miehiä, jotka ovat räpäanneet vuodesta 93, mutta ei mitään siltä väliltä.»

Yhtiöiden työntekijät totesivat myös, että he usein kokivat, että heidänkin asemansa olivat ehdollisia, tai että heihin kohdistui erityisiä odotuksia heidän identiteettiään ja verkostoja koskeviin oletuksiin perustuen:

»Alalla vallitsee perinteinen yrityskulttuuri, vaikka kyseessä onkin musiikkiala. Tämä voisi olla Eriksson, ihmiset vain käyvät enemmän keikoille. Mutta asetelma on sama, ja mielestäni kyse on paljon siitä että suljetaan ihmisiä pois ja palkataan ystäviä ja tuttavuuksia. Ja jos se ei ole niin, ja joku pääsee sisään, on myös tuskallisen ilmeistä, että olet yksin. Joko sinun odotetaan sopeutuvan tähän: Oi täydellistä, voit tuoda lähiöräppiä, selvitä se. Ja sinä vastaat: Mutta olen Göteborgista, kantakaupungista... Joten en tiedä enempää kuin sinä, tai no tiedän enemmän vain siksi, että olen enemmän tietoinen kuin sinä, mutta se ei toimi ihan noin. Anna minulle vain työ, anna minun tehdä mitä siihen kuuluu... Jotta et tuo ihmisiä sisään vaan yhden asian takia. Eräs tuttuni, joka on nyt aloittanut työt media-yhtiössä, sanoi heille ensimmäisenä päivänä: Ah, olen pieneltä paikkakunnalta, mutta alkää tuoko minua töihin lähiöräpin takia. Hän sanoi: Haluan tehdä poppia, en halua olla teidän token lähiöräppi-avain. Ja se, että tämä on sanottava ääneen, kun aloittaa työn, jossa työskentelee musiikin parissa. Kukaan muu ei kuitenkaan saa kuulla, että «voit tehdä vain tämän, sinun on otettava tämä.» Antakaa ihmisten olla ihmisiä rajoittamisen ja lokeroinnin sijaan.»

Representaatiokysymys ei siis koske vain sitä, missä määrin rodullistettujen musiikintekijöiden ja alan ammattilaisten sallitaan päästä alan eri tiloihin, vaan myös siitä, missä olosuhteissa heidän on mahdollista se tehdä. Erot eri rodullistettujen ruotsalaisten kokemusten ja kiinnostuksen kohteiden välillä pyyhitään pois ja

heidän odotetaan toimivan yritysten "avaimena lähiöön" ja valjastavan kulttuurisen osaamisensa lähiöräpin hankkimiseen. Yllä oleva haastateltava kuvaili tätä eräänlaiseksi tokenisaation muodoksi, joka viittaa kaavaan, jossa rajoitettu määrä rodullistettuja yksilöitä otetaan mukaan, jotta voidaan pinnallisesti osoittaa, että representaatiota löytyy. Sen lisäksi, että se perustuu yleensä vain yhden tai kahden "tokenin" sisällyttämiseen, se aiheuttaa myös ongelmia representaation esiintymisessä ja kokemuksessa.

Haastateltavien tarinoissa ongelmana korostettiin representaation puutetta musiikkiteollisuudessa. Haastateltavat itse analysoivat representaation puutteen johtuvan siitä, että laajemmat yhteiskunnalliset rakenteet luovat epäyhdenvertaisia ehtoja rodullistettujen ruotsalaisten mahdollisuuksille päästä sisälle musiikkiteollisuuteen. Niistä musiikinopetuksen ja musiikkikoulutuksen saatavuus nostettiin tärkeäksi tekijäksi. Sen lisäksi korostui myös se, miten musiikkikasvatuksen laadullinen kokemus toimii erottelumekanismina. Haastateltavat käsitelivät myös musiikkialan päättäjien representaation puutetta, jonka he yhdistivät paitsi siihen, ketä on mukana, myös siihen, millä edellytyksillä. Usein ehdollinen mukaanottaminen, jota haastateltavat kuvasivat sekä artisti- että toimialakonteksteissa, on esimerkki siitä, miten rasismi hiipii alan eri käytäntöihin ja luo siten epäyhdenvertaisia olosuhteita musiikkiteollisuuden rodullistetuille ihmisille.

Rodullistetut suhteet

Representaatiokysymykseen liittyen haastateltavat kuvasivat erilaisia tapoja, joilla he kokivat rasismia hiipivän työsuhteisiin ja kuinka he kokivat sen vaikuttaneen heidän mahdollisuuksiinsa edetä toimialalla. Jatkuvasti esille nouseva kysymys oli, miten rodullistetut verkostot vaikuttavat siihen, kenellä on pääsy eri tiloihin, alustoille ja mahdollisuuksiin.

»Musiikkiteollisuudessa on paljon rasismia, mutta siitä ei usein kuulla tai nähdä. Se on hyvin piilotettua ja hyvin, hyvin järjestelmällistä... Sinulla on oltava tiettyjä kontakteja voidaksesi osallistua hankkeisiin musiikkialalla, joten jos sinulla ei ole niitä kontakteja – vaikka olisit kuinka hyvä – niin on vähän vaikea olla osa niitä ympäristöjä. Ja voin tuntea, että kontaktit eivät ole läpinäkyviä. Se on minun kokemukseni.»

»Minun näkemykseni alasta on, että ei ole ongelma olla tummaihoisen, kunhan on helvetin hyvä. Ja kunhan tunnet ihmisiä. Ja juuri se viimeinen osa on mielestäni ongelma, koska sinun on silti tunnettava ihmiset.»

»Rasismia mukana tulee myös se, kuka maksaa mistä ja mihin rahat menevät? Ja kenelle maksetaan ja mitä valtaapitävien ihmisten kavereita palkataan ja kaikkea... ah tämä rakenne, josta me kaikki olemme tietoisia. En tiedä mitä sanoa siitä, mutta se on niin äärimmäisen turhauttavaa.»

Sen sijaan, että representaation puute laskettaisiin selkeään rotuun tai etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän ansioksi, kaikki osallistujat ottivat esille nepotismin ja avoimuuden puutteen sen suhteen, kuka saa mitä mahdollisuuksia. Tätä ei kuvattu yksinomaan rotuun perustuvaksi dynamiikaksi vaan alan laajemmaksi normiksi, joka muodostaa lisäesteen rodullistetuille musiikintekijöille. Jotkut linkittivät nämä käytännöt selkeämmin valkoisuusnormien ylläpitämiseen:

»Jos se on yksi henkilö – blondi, ruotsalainen – joka huolehtii kaikista, niin kuin kakista lavatöistä, Melodifestivalen ja kaikki muut suuret ohjelmat ... he työskentelevät vain muiden kanssa... jotka sopivat heidän arkeen.«

Rodullistetut musiikintekijät kokivat myös, että rasismi oli vaikuttanut heidän kykyynsä rakentaa ammatillisia verkostoja ja suhteita siinä mielessä, että heidän ammatillista pätevyyttään kyseenalaistettiin tai aliarvostettiin. Erityisesti rodullistetut naiset ilmoittivat, että he tunsivat olevansa täysin sivuutettuja tai ylenkatsottuja sosiaalisissa ja ammatillisissa yhteyksissä.

»Olen työskennellyt hyvin läheisissä projekteissa valkoisten miesten tai valkoisten naisten kanssa ja olen kokenut heidän uskovan, etten osaa tehdä jotain asioita. En voi sanoa, että se johtuisi siitä, etten ole valkoinen, mutta usein käännetään valkoisen puoleen aina kun tulee tekniikkaa koskevia kysymyksiä tai mitä vaan satunnaisia keikkoja koskevia kysymyksiä. Jos minulla on ollut projekti jonkun kanssa, hän ottaa yhteyttä projektin toiseen osapuoleen ja välillä tuntuu, että olen ollut erittäin onnistuneissa yhteistöissä, mutta silti seison sivussa koko ajan. Ja sitten näen, kuinka muut ihmiset, joiden kanssa työskentelen hyvin tiiviisti, vain virtaavat eteenpäin ja eteenpäin ja ylöspäin, tavallaan. Ja tuntuu, että vaikka olemme työskennelleet yhdessä, tuntuu siltä, että sinä olet aina se, joka valitaan viimeisenä.«

Rodullistettujen musiikintekijöiden aliarvostus näkyy myös levy-yhtiöympyröissä:

»Uskon, että yleisesti puhutaan paljon artisteista, jotka pärjäävät hyvin pelkästään heidän numeroita tarkasteltuna, jos katsot heidän streamejaan, myyntejään ja kaikkea muuta ja faneja, he ovat paljon parempia tai heillä on parempia numeroita kuin esimerkiksi suurilla levy-yhtiöillä, jotka soittavat poppia ja joilla on valtavat taustavoimat. Ja se on hyvin itsenäistä, sinulle ei ole levy-yhtiötä etkä ehkä edes kuulu STIMIin, mutta silti sanotaan «aah, tämä teksti on niin yksinkertainen, ah, tämä tuotanto on niin yksinkertainen, ei ole syvyyttä ». Ja ajattelen vain kaikkia love me baby -kappaleita, jotka julkaistaan joka toinen viikko Sonylta, Universalilta, kaikkia niitä... Se ei ole niin syvällistä. Jos se on hyvää musiikkia, se on vain musiikkia. Jos ihmiset pitävät ja streamaavat, niin se on sitä. Mutta sen huomaa, että on kuin jokin portinvartija tulisi sisään niin kuin että tämä on jollakin tavalla beneath us.«

Erityisesti rodullistetuilla naisilla oli samanlaisia kokemuksia erilaisissa kohtaamis yhteyksissä joko kollegoiden kanssa, artisteina tapaamisissa levy-yhtiöiden kanssa tai esimerkiksi lauluntekijöinä tapaamisissa artistien ja tuottajien kanssa. Sen suhteen, ketä musiikintekijöitä arvostetaan, korostui myös se, kuinka paljon ja millä tavoilla eri artistien kehitykseen ja menestymiseen panostetaan tai jätetään panostamatta.

»Ja vaikka haluttaisiin työskennellä hip-hop-artistien kanssa ja sellaista, tapaan, joilla heistä puhutaan, ei kuulu samanlainen safekeeping. Heidän puolestaan ei taistella samalla tavalla. Ei välitetä siitä, kuinka muut asiakkaat saattavat puhua artisteistaan kyseisessä genressä. Ei myöskään haluta ehkä yhdistää tekijöitä. Tyylin ah, mutta tämä voisi olla hyvä writer, ehkä hänen pitäisi kirjoittaa tälle tekijälle poppia, ei vaan

nähdään vaan ikään kuin kuin cash grab johon mennään sisään, otetaan se, joka streamaa eniten, ja kun se on käytetty loppuun, siirrytään seuraavaan tyyppiin. Näin se on... ja sitten myös yleinen turvallisuus. Heistä ei puhuta usein ihmisinä. Ei kysellä miten he voivat? Miten ihmisistä huolehditaan? Voit nähdä, kuinka ihmisiä viedään kahville, esimerkiksi pop- ja laulaja-lauluntekijöissä ja sellaista, ja puhutaan siitä miten menee. Mutta tuntuu siltä, että siinä on disconnect, joka erottaa hip-hop- ja R&B-genren sisällä ei-rodullistetut ja rodullistetut ihmiset. Sitä olen useimmiten nähnyt. Ne ovat rinnakkaisia maailmoja sekä musiikkiteollisuuden sisällä että sen ulkopuolella.«

Tämä kunnioituksen ja huolenpidon puute yhdistyi useilla haastateltavilla siihen, että rodullistetut musiikintekijät altistuivat todennäköisemmin hyväksikäytölle, eikä heillä ole yhtä laajaa mahdollisuutta, kuin valkoisilla kollegoillaan rakentaa kestävää uraa pitkällä aikavälillä.

Nämä tarinat osoittavat, kuinka rodullistetut suhteet ja päätöksentekoprosessit vaikuttavat kysymykseen siitä, kuka on edustettuna alan eri tasoilla. Ilman yhdenvertaisuusdataa voi olla vaikeaa määrittää tarkalleen, missä kohtaa päätöksentekoprosessia suurin ongelma löytyy, mutta haastatteluissa kävi selväksi, että kyse on sekä siitä, kuinka alan normit ja käytännöt ylläpitävät rodullistettujen ihmisten syrjäytymistä, että siitä, miten rodullistettuja ihmisiä kohdellaan eri tavalla eri ammatillisissa yhteyksissä. Haastateltavien tarinat osoittavat, kuinka rodullistettujen musiikintekijöiden syrjäytyminen institutionalisoidaan homogeenisten verkostojen ja käytäntöjen kautta, jotka ylläpitävät alan valkoisuuden normia. Kaikki rodullistetut haastateltavat kokivat, että nämä syrjinnän muodot vaikuttavat negatiivisesti rodullistettujen musiikintekijöiden mahdollisuuksiin menestyä alalla.

Hyväksikäyttö

Alan syrjivistä käytännöistä käytyjen keskustelujen yhteydessä useat haastateltavat ilmaisivat myös huolensa siitä, että musiikkiteollisuudessa käytetään hyväksi rodullistettuja musiikintekijöitä.

»Olen täysin vakuuttunut siitä, että monet levy-yhtiöihmiset ajattelevat, että olet helppo saalis ja hustlaa sopimuksillamme ja mutkistaa lausekkeita.«

»Mutta jos saa vain 500 kruunua tai sitten «ah, mutta tähän saatte näkyvyyttä» niin sen he saavat. Se ei toimi enää. Ja siinä on se, että monet yritykset ja valitettavasti monet instituutiot menevät siihen, että heidän saavat näkyvyyttä, heille ei tarvitse maksaa... Se on tyyppillistä musiikkiteollisuudessa... mutta ihmisten täytyy maksaa vuokra.«

»Yrityksillä on aina varaa maksaa, mutta he eivät halua maksaa. Instituutioilla on myös varaa maksaa, mutta ne eivät halua maksaa, jos he eivät halua. Niin se on. Se on piilorasismia, institutionaalista piilorasismia, jossa ei täysin nähdä arvoa rodullistetuissa tanssijoissa tai artisteissa yleensä.«

Kuten päätöksenteon ja ammatillisten suhteiden läpinäkyvyyden puute, myös

hyväksikäyttökysymys koskee ensisijaisesti laajempia alan käytäntöjä ja norveja. Siitä huolimatta haastateltavien tarinat viittaavat siihen, että rasistiset käytännöt ja suhteet alan sisällä tuovat rotuun liittyviä ulottuvuuksia myös hyväksikäyttöön. Jotkut haastateltavat kertoivat esimerkiksi, että heidän työtään käytettiin hyväksi monimuotoisuuden ja rasisminvastaisuuden nimissä:

»Joskus saan kyselyn ja he vain sanovat: haluamme tehdä kampanjan ja otamme mielellämme sinut mukaan, koska monimuotoisuus on meille niin tärkeää... meillä on budjetissa 500 kruunua varattuna tälle. Kirjoitin takaisin, että otan tämän ehdottomasti minimin. Ennen kaikkea, kun puhut yhdenvertaisuudesta tai monimuotoisuudesta, mitä, aiotko käyttää sitä tekosyynä? Olen tehnyt muutaman kerran niin, että laitan sähköpostiin vain: silloin sinun on myös maksettava siitä. <Haluan monimuotoisuutta ja ilmaista työtä> Vai miten? Mikä on sinun analyysisi?«

Yksi tekijä, joka nostettiin esiin erityisen haastavana, oli tukiresurssien ja -rakenteiden puute epäoikeudenmukaisuuksien edessä:

»Olen työskennellyt myös monilla muilla aloilla, esimerkiksi IT-alalla ja politiikassa. Ja todella suuri ero on se, ettei meillä ole mitään suojaa minkään musiikkiteollisuuteen liittyvän suhteen. Varsinkin jos olet esiintyvä muusikko, on hyvin, hyvin harvoja paikkoja, joihin voit kääntyä epäoikeudenmukaisuuksien vuoksi.«

Haastateltavat ilmaisivat yleistä tunnetta siitä, että vähemmän vakiintuneet artistit joutuvat helpommin hyväksikäytetyksi, ja lisäksi useat ilmaisivat huolensa myös siitä, että hip hopin kaltaisten genrejen musiikintekijät joutuvat erityisen systemaattisen hyväksikäytön kohteeksi:

»Katso, mitä Ruotsin hip hopissa on tapahtunut ja kuinka suuret levy-yhtiöt kohtelevat ja hyödyntävät hip hop -artisteja ja kuinka vähän he todella välittävät artisteistaan... Samalla kun tuottavat miljoonia pomoilta. Ja että on ihmisiä, jotka on signattu vaan sen takia, että hip hop on iso genre nyt. Ja kyse on vaan, oikeastaan teosten laadusta ja monimuotoisuudesta genrejen sisällä yleensä. Minä, joka tulen taidemusiikkitaustasta, näen miten siinä ei ole yhtään rahaa.«

»Se on niin vitun pinnallista, kun asia on näin. Kyllä, ei ole vaikeaa signata paljon räppäreitä, jos räpin suhteen menee hyvin. Mutta millainen suhde sinulla on heihin? Miten sijoitat heihin? Minkä mahdollisuuden annat heille rakentaa ja menestyä pitkällä aikavälillä? Vai ostatko vain hypetyksen? Satsaat hevoseen ja sitten vaan oho, nyt nyt se kilpailu on ohi. Moikka, seuraava.«

Sekä musiikintekijät että muut alan toimijat korostivat kerta toisensa jälkeen hip hopin erityistä asemaa musiikkiteollisuudessa, mikä on esimerkki siitä, kuinka rodulliset valtdynamiikat ja -suhteet eivät vaikuta pelkästään yksilöihin ja ryhmiin, vaan myös kokonaisesti musiikin genreihin, jotka liitetään rodullistettuihin ryhmiin ja kulttuureihin.

Rodullistetut musiikintekijät näkevät representaation puutteen Ruotsin musiikkiteollisuudessa ongelmana, joka johtuu epäyhdenvertaisen yhteiskunnan luomista epäyhdenvertaisista oloista. Rodullistunut luokkaerottelu tuodaan esiin

syynä siihen, miksi rodullistetuilla nuorilla on vähemmän mahdollisuuksia saada musiikkikoulutusta, erityisesti soitinkoulutusta. Lisäksi musiikkikasvatus nousee keskeiseksi instituutioksi, joka voi joko edistää tietä ammattimaiseen musiikintekoon tai toimia poissulkevana mekanismina.

Ne rodullistetut musiikintekijät, jotka pääsevät alalle, kohtaavat läpinäkymättömiä suhteita ja päätöksentekoprosesseja, jotka luovat tilaa syrjinnälle. Vaikka läpinäkyvyyden puute ei rajoitu vain musiikkiteollisuuteen, se nähdään erityisen haitallisena alalla, joka perustuu pitkälti henkilökohtaisiin suhteisiin. Sama koskee hyväksikäytön dynamiikkoja ja käytäntöjä, jotka eivät rajoitu musiikkiteollisuuteen eivätkä kohdistu yksinomaan rodullistettuihin musiikintekijöihin. Haastattelun osallistujien tarinat osoittavat kuitenkin, miten rodullistaminen ammatillisissa suhteissa yhdessä ehdollisen representaation kanssa luovat laajemman rodullisen valtdynamiikan, jossa rodullistetut musiikintekijät kokevat olevansa epäedullisessa asemassa tai vaarassa joutua hyväksikäytön kohteeksi.

6.3 "Postkolonialismi elää": Alan rodullistunut kulttuuri

Edellisessä osiossa käsiteltiin kysymystä siitä, miten rasismi hiipii eri käytäntöihin ja luo epäyhdenvertaisia olosuhteita rodullistetuille musiikintekijöille ja alan ammattilaisille. On kuitenkin syytä huomata, että käytännöt, kuten eksotisointi ja tokenisaatio, eivät ilmene vain yksittäisinä tapahtumina, eivätkä niitä harjoita vain yksilöt. Haastatteluista kävi ilmi, että rodullistuneiden musiikintekijöiden arkea leimasivat myös rodulliset ja rodullistavat kulttuuriset normit. Nämä jaetaan kolmeen laajaan luokkaan: valkoisuuden normi, eksotisointi ja rodulliset genret.

Valkoisuuden normi

Aiemmin käsitellyt arkirasismin muodot, kuten mikroaggressiot, ovat tapoja, joilla musiikkiteollisuudessa työskentelevät rodullistetut ihmiset kohtaavat yhteiskunnassa vallitsevan valkoisuusnormin, ja joutuvat sen kanssa vastatusten. Haastateltavat korostivat myös muita tapoja, joilla he kokivat, että heitä arvioitiin valkoisuusnormia vasten fyysisesti, sosiaalisesti tai musiikillisesti. Rodullistetut naisartistit kuvailivat, kuinka valkoisuuden normia usein vahvistetaan alan kauneusideaalien kautta:

»Esimerkiksi naislaulajista on olemassa tietty kauneusideaali, tai valkoinen kauneusideaali, jonka levy-yhtiöt haluavat nähdä. Ne ovat hoikkia vartaloita, mieluiten lightskin, jos olet person of colour. Se on houkuttelevinta, koska se valkoisuus on normi, ja ihmiset ajattelevat että se on kauniimpaa, koska he tunnustavat itsensä siitä. Kuten levy-yhtiöiden kanssa, se on ehdottomasti tunnustettava kuvio jonka näkee. Ja mitä se tuo, että saa tunnustusta tai pääsee telkkariin tai saa oman nimen kuuluviin radioon tai pääsee headlineriksi konserttiin tai tapahtumaan. Keikkabuukkajat, jotka haluavat buukata sinut, se on hyvin paljon ulkonäöstä kiinni... Tältä se näyttää. Postkolonialismi elää.«

Toiset kuvailivat, kuinka he kokevat, että heidän läheisyytensä valkoisuuden normiin – joko fyysisesti tai kulttuurisesti – toimii eräänlaisena etuoikeutena:

»Useimmat ihmiset, jotka kysyvät (mistä olen kotoisin), tekevät sen luultavasti sillä perusteella, etteivät he tiedä, mutta he ovat uteliaita,

koska se tuo mukaan joukon sosiaalisia sääntöjä, joihin voit mukautua. «Adoptoitu, ah kiva, yksi meistä. Ei hätää.» Sitten meillä on sama perusta, jolla seisomme. Olen asunut vain täällä.»

»Tietenkin on tiettyjä asioita, jotka toimivat etuoikeuksina.. Minulla on ruotsinkielinen nimi, eikä niin kuin aksenttia... olen voinut pelata sitä peliä. Olen pystynyt ohjaamaan asioita sillä tavalla, että kyllä... se ei ole antanut heille yhtä paljon ammuksia heidän oletuksiin. Ja vähän hurmaavaa Taalainmaan murretta myös. Joten olen voinut paketoida sitä hieman, pystynyt pelaamaan myös sen kortin... Mutta se on huteralla pohjalla. Turvallisuus on huteralla pohjalla.»

Esteettisen ja sosiaalisen rodullisen rajaamisen lisäksi musiikintekijät kohtaavat myös musiikin tekemiseen liittyviä valkoisuuden normeja. Useat rodullistetut muusikot tunsivat itsensä aliarvostetuiksi ei-eurooppalaisen musiikin soittamisen vuoksi:

»Jotkut muusikot eivät juurikaan kunnioita [mustien ihmisten] tekemää musiikkia. Heidän mielestään se on hyvin yksinkertaista musiikkia. Sinun täytyy vain pysyä mukana ja soittaa, eikä siinä kaikki. Ei kyse ole vain mukana pysymisestä. Kyse ei ole vain soittamisesta, se vaatii paljon muutakin... monilla heistä on tätä ylimielisyyttä, he ovat välinpitämättömiä. Heidän mielestään se on hyvin yksinkertaista. «Pysyt vain grooveissa mukana». Ei se pidä ollenkaan paikkaansa. Minä, joka synnyin tähän, osaan tämän, ja se on erittäin vaikeaa. Jos et ole oppinut tai ollut lähellä ihmisiä, jotka todella osaavat, niin se on aina vaikeaa riippumatta siitä, millaista musiikkia se on. Tämä musiikki ei ole vain groovea, se on groovea suurempaa.»

Tämä voidaan ymmärtää esimerkkinä eurosentrisyydestä, toisin sanoen maailmankatsomuksesta, joka on puolueellinen Eurooppaan ja länsimaihin ja aliarvostaa kaikkea, mikä ei on peräisin länsimaiden ulkopuolelta tai liitty niihin. Eurosentrismiä korostettiin ennen kaikkea musiikkikasvatuksen yhteydessä. Esimerkki siitä, kuinka haastateltavat kokivat eurokeskisyttä musiikkikasvatuksessa, oli se, että heidän ei-länsimaisen kulttuurin ja musiikin tuntemustaan ei pidetty ansiokkaana, kun taas sitä, että ruotsalainen musiikki oli heille tuntematonta, pidettiin tiedon puutteena:

»Kun puhutaan musiikista, on myös referenssejä, ja ne ovat näin: mutta mitä, etkö ole koskaan kuullut Lisa Nilssonia? Ja en halua dissata häntä, tai hänen tyyppistä musiikkiaan, mutta en ole. Minulla on erilainen kulttuuritausta ja viitekehys sille, mikä on siistiä. Se on chileläistä kansanmusiikkia, eikä sitä arvosteta. Silloin en kestä olla siinä.»

Muut ammattimuusikot katsoivat, että fokus eurooppalaiseen musiikkikasvatukseen ansioituneimpana on johtanut heidän asiantuntemuksensa alentamiseen:

»Musiikkikoulusta tulevat näkevät minut tyyliin «ah, hän on hyvä muusikko, mutta hänellä ei ole tietoja...» Useimmiten he keskittyvät koulutukseensa, eikä musiikkiin jota teen... Unohtavat käytännön osat ja ajattelevat enimmäkseen teoreettisia osia. Ja se on synnyttänyt keskustelua, jopa turhautumista.»

Eräs haastatteluun osallistunut yhdisti musiikkikasvatuksen valkoisuusnormin siihen,

miten häntä kohdeltiin opettajana ja miten hänen täytyi todistaa itsensä, jotta häntä kohdeltiin vakavastiotettavana:

»Oli myös erilainen kokemus opettaa rumpuja koulussa oleville muusikoille, jotka ovat jo ammattimuusikoita. Mutta opin myös paljon, koska siinä ryhmässä oli monia, jotka luulivat jo osaavansa musiikkia, koska he olivat tehneet sekä käytännön että teoreettisen puolen. Mutta minä tulin eri asenteella... ihmisenä joka on syntynyt sisään tähän ja osaa tämän jo valmiiksi. Tulin sinne johtajana, joka jo osaa. Teidän täytyy vain seurata ja tehdä niin kuin sanon, se asenne auttoi minua paljon... Vaati erilaista painoarvoa, erilaista asennetta saada heidät kuuntelemaan ja uskomaan minua.»

Haastattelumateriaalissa kuvattiin myös, kuinka eurosentrisyys vaikuttaa ideoihin genreen kuulumisesta. Esimerkiksi useat musiikintekijät esittivät kysymyksen siitä, kenen kansanmusiikkia pidetään kansanmusiikkina.

»Luulen, että usein, kun puhutaan kansanmusiikista, puhutaan ruotsalaisesta kansanmusiikista. Mutta Ruotsista löytyy monenlaista kansanmusiikkia. Luokittelu voi johtaa siihen, että muunlaiset kansanmuusikot unohtuvat, kuten tekemäni kansanmusiikki. Monet eivät ehkä luokittele sitä kansanmusiikiksi. Se tarkoittaa, että meistä, jotka tekevät tätä musiikkityyliä, meistä tulee eristyneitä. Et ehkä saa tilaisuuksia tulla esille ja esittää musiikkiasi. Se voi olla aika vaikeaa. Kansanmusiikki on suurempaa kuin luuletkaan. Ruotsalainen kansanmusiikki ei ole ainoa, joka tarvitsee paikan Ruotsissa. Kansanmusiikkia ja kansanryhmiä on monenlaista. Ehkä näiden ihmisryhmien täytyy myös saada kuulla musiikkiaan ja samaistua kansanmusiikkikulttuuriinsa.»

Toiset kritisoivat esimerkiksi sitä, että afrikkalaisia muusikoita ei pidetä vakavasti jazzmuusikoina, koska he eivät sovi ruotsalaisen jazzmusiikin esteettisiin puitteisiin:

»Maailmamusiikkina pidetylle musiikille, joka on hyvin outo termi, päätyvät Selamiin sen sijaan, että bändin annettaisiin soittaa jazzfestivaaleilla, vaikka he improvisoivat myös. Kuka on päättänyt, mitä tähän valkoiseen jazzkulttuurifestivaaliin pitäisi sisällyttää, enemmänkin kuin tämä tiukka kuva? Kuin tekisit taidetta, ja päätyisit etnografiseen museoon Moderna museetin sijasta.»

Useat haastateltavat ilmaisivat erityisen turhautumisensa siihen, että afrodiasporisia musiikillisia elementtejä ja käytäntöjä, jotka ovat olleet perustana esimerkiksi jazzmusiikin tai hiphopin kehitykselle, aliarvostetaan, kun taas niiden eurooppalaistuneita muotoja asetetaan etusijalle ja pidetään oikeina ja kauniina.

»Olin soittanut paljon enemmän afrovaikutteista musiikkia... Ja kun tulin tähän jazzkoulutukseen, se oli ikään kuin aivan eri koulukunta, jossa pohjoismainen jazz oli jotenkin koulutuksessa näkyvin. En oikein osannut samaistua tai kyseenalaistain joitain harjoituksia... Ja sitten vastaus oli, että olen laiska ja siksi en edistynyt.»

»Kokemukseni mukaan on paljon, mitä valkoiset ihmiset tai valkoisuus

eivät ymmärrä... he eivät anna tunnustusta sille että asiat tulevat joko afroamerikkalaisilta tai afrobrasilialaisilta, ja se heijastuu siihen, minkälainen soundi tarvitaan. Heti kun sinulla on ehkä eri rumpu tai erilainen rytmi, se on yhtäkkiä todella eksoottista, todella siistiä. Mutta sekään ei saa olla liikaa, mutta sen täytyy olla... sen täytyy pysyä aisoissa jollakin tavalla, ja tämä koskee kaikkia näitä koulutuksia, joissa olen käynyt.«

»Heillä ei ole ymmärrystä musiikista, mutta he luulevat osaavansa sen musiikkityyliin. He näkevät tekevänsä sitä paremmin kuin minä, tähän yhteiskuntaan sulautuvaksi. Jotta se kuulostaisi hyväksyttävältä tässä yhteiskunnassa. Ja sitä minä en tavoittele. Haluan soittaa musiikkiani, johon olen syntynyt, jonka parissa olen kasvanut ja jota olen aina soittanut. Sitten pitää tietysti pystyä keksimään uusia sovituksia, uusia ideoita, uusia tonaalisuuksia. Mutta haluan aina säilyttää sen perustan. Se antaa musiikille sen arvon.«

Useat rodullistetut muusikot ilmaisivat, että heidän mielestään heidän osallistumisensa musiikillisiin salonkeihin riippui siitä, suostuvatko he noudattamaan sen eurosentrisiä normeja. Kuten yllä olevista esimerkeistä käy ilmi, tämä taipumus nähtiin mustan kulttuurin kesyttämisenä, jossa valkoisista musiikin harjoittajista ja eurooppalaistuneista sivuhaaroista tulee normi historiallisille mustille musiikkityyleille.

Nämä tarinat herättivät keskustelua myös kulttuurisesta omimisesta, termistä, joka on kehitetty kuvaamaan sitä, kun enemmistö-kulttuurin henkilö omaksuu tai ottaa itselleen vähemmistö-kulttuurin elementtejä.

»On paljon kappaleita siellä, jotka kuulostavat täsmälleen samalta ja ovat parempia. Mutta heti kun vaalea sinisilmäinen tyttö laulaa sen, se on okei tehdä se. Hänellä ei ollut valkoisia tanssijoita ympärillään, ympärillä oli vain mustia tanssijoita. Mutta keskellä oli tyttö, joka lauloi ja hän oli blondi ja sinisilmäinen. On hienoa, että hän tuo sitä esiin, mutta koska yksi tyttö on tehnyt sen, monet muut eivät voi tehdä sitä. Se on paskaa ja sääli.«

»Ja jos sattuu olemaan joku valkoinen, joka on samassa genressä, niin oi herran jumala kuinka hyvä olet! Luulen, että jotakuta kutsuttiin jopa Ghetto Barbieksi joku vuosi? Se ei ole ok, mutta silti primetime ja normalisoitua.«

Appropriaatiossa on kyse valtdynamiikasta, joka ilmenee, kun enemmistö-kulttuuriin kuuluva henkilö ottaa elementtejä vähemmistö-kulttuurista, eikä pelkästään siitä, kuka harjoittaa kulttuuria tai musiikkityyliä. Populaarimusiikkimaailman kontekstissa tämä nostettiin esille viittauksella yhteyksiin, joissa rodullistetut musiikintekijät kokivat, että valkoiset muusikot tai artistit omaksuivat kriittittömästi tai epäkunnioittavasti elementtejä jonkun toisen kulttuurista tai että valkoista ihmistä pidetään lahjakkaampana tai ansiokkaampana harjoittaessaan musiikkityyliä kuin silloin, kun joku, jolla on kulttuurinen yhteys musiikkiin, harjoittaa sitä. Toinen esille nostettu esimerkki oli se, kuinka perinteisesti mustien musiikkityyliin valkoiset artistit voivat saada lisää näkyvyyttä ja tukea.

»Ajattelen aina, että kun buukataan artisteja, huomaat ketkä ajautuvat etualalle, jopa sellaisissa genreissä, jotka ovat niin sanotusti «mustaa musiikkia». Sekä Ruotsissa että sen ulkopuolella. Ja valkoisilla naisilla ei

ole mitään ongelmaa olla tuolla rintamalla. Se ei tunnu heistä oudolta, ei tunnu asialta, josta pitäisi puhua, eikä asialta, jota vastaan taistella, vaan tuntuu vaan että "kyllä, mutta olen hyvä siinä, mitä teen". Mutta samaan aikaan sukupuoli-kiintiöt ovat edelleen erittäin tärkeitä asioita, että sen pitäisi olla 50/50, että sen pitäisi olla tasa-arvoista ja todella mukavaa. Meidän kaikkien on seisottava sen takana. Näin on. Luulen, että se johtuu vain siitä, että monet ihmiset eivät halua menettää etuoikeuksiaan, ja sitten on paljon helpompaa sanoa, että minulla ei ole etuoikeuksia.«

Yllä oleva esimerkki osoittaa myös, kuinka tätä dynamiikkaa koskeva kritiikki hylätään taitoon viitaten. Tällä tavoin valkoisuuden normi vakiinnutetaan myös diskursiiviseksi normiksi, jonka mukaan valkoisilla on tulkinnallinen etusija rasismissa. Se, että representaatiota koskevan kritiikin hylkäävät myös ihmiset, jotka muissa yhteyksissä kannattavat aktiivisia toimia sukupuoleen perustuvan representaation turvaamiseksi, on lisäosoitus tästä valkoisuusnormista.

Haastateltavien tarinat osoittavat kaiken kaikkiaan erilaisia tapoja, joilla valkoisuuden normi vallitsee musiikkiteollisuudessa aina musiikkikoulutuksesta muusikoiden yhteistyöhön ja siihen, miten muusikoita ja taiteilijoita arvioidaan ja mitä tukea he saavat. Valkoisuusnormi ottaa esimerkiksi eurosentrisyyden muodon, jota haastattelijat korostivat erityisesti viitaten musiikkikasvatukseen, jossa he kokivat, että ruotsalaista ja eurooppalaista musiikkia kohdellaan kehittyneimpänä ja hienostuneimpana ja siten myös ansiokkaimpana. Eurosentrisyys näkyy myös sen kautta, miten rodullistettujen musiikintekijöiden taitoja ja kykyjä arvioidaan, erityisesti rodullisille naisartisteillemme myös heidän ulkonäkönsä perusteella. Samaan aikaan kun rodullistetut musiikintekijät kokevat olevansa aliarvostettuja, koska he eivät sovi eurosentrisiin normeihin, he kokevat myös, että samaa musiikkia harjoittavia valkoisia musiikintekijöitä pidetään ansioituneempina, ja että he saavat enemmän uskottavuutta ja enemmän tukea. Sen kysymyksen lisäksi, että kuka omistaa mitkäkin kulttuuri-ilmaisuudet, nämä kertomukset korostavat, että ongelma piilee historiallisesti rodullistettujen musiikkityyliin ja -muotojen paradoksaalisessa devalvaatiossa, kun ne yhdistetään rodullistettuihin esiintyjiin, samalla kun niitä arvostetaan valkoisten esittäminä, ja rasistista valtdynamiikkaa, jonka tämä valkoisuusnormi luo alalla.

Eksoisointi

Kun haastateltavat keskustelivat representaatiosta, usein nostettiin esille kysymys siitä, millä tavalla saa näkyä, sen jälkeen kun on päässyt osalliseksi. Valkoisuusnormiin liittyen korostettiin usein eksoisoinnista ja tokenisaation kokemuksia. Nämä nousivat esiin erityisesti esityskonteksteissa, joissa tuottajilla on valta päättää, miltä osallistumisen tulee näyttää. Tätä korostivat ennen kaikkea mustat muusikot, ja tämä liitettiin erityisesti heihin.

»Ollessani Tukholmassa olen avannut silmäni sille, mitä on olla musta esittäjän taiteen kulttuuriryöntekijä, koska se on, olet usein token... On aina muita perusteita. On muita syitä, miksi olet siellä.«

Kuten yllä olevassa esimerkissä, useat haastateltavat kuvailivat jatkuvaa huolta siitä, että heidät on palkattu "tokeniksi" eikä siten kohdeltu yhdenvertaisesti. Tokenismi viittaa tapaan, jossa rodullistettuja ihmisiä käytetään hyväksi mielivaltaisesti, samalla kun mukaan otetut eivät saa oikeasti kuulua joukkoon tai ottaa osaa samoilla ehdoilla. Rodullistetut artistit kertoivat esimerkiksi, että heidän mukaantulonsa riippui siitä,

sopivatko he eksotisoivaan stereotypiaan:

»Kokemukseni oli, etten voinut tehdä mitään. Ei ollut mitään väliä, mitä tein. Joko se oli liikaa, tai liian vähän, tai se oli niin kuin ... niin pitkään kun en twerkkaa ja laula Beyoncéa, en ole tavallaan tervetullut Idoliin. Se oli siis minun kokemukseni, se on todella kauheaa.«

»Eksotisointia tapahtuu koko ajan... Kerran ystäväni teki koreografian. Sitten muutimme sitä koko ajan, koska he sanoivat, että se ei sopinut Melodifestivalenin puitteisiin, niin sanotusti. Ja sitten sanottiin: «ah, mutta tämä tanssi on vähän liian kova, tämä on vähän liian cool, tai tämä ei sovi kappaleeseen, joten se lähettää erilaista viestiä». Ja se on vain... minkälaisen viestin sitten haluat? Mikä olisi sellaista, joka sopisi mukaan? Liikutimme lantioitamme muutaman kerran, ja sekö meidän pitäisi tehdä 60 000 ihmisen edessä? Okei, sanoin minä, tässä ei ole paljoakaan ja osaan enemmän. Mutta se oli siinä. Se on mitä he halusivat meidän tekevän. Nyt se on hyvä. Nyt tuntuu hyvältä. Haluan neljän tyypin liikuttavan lantioitaan. Sitten on hyvä. Mutta jos teemme muita cooleja asioita, niin ei, sitä täytyy vaimentaa ja tehdä siitä seksististä sen sijaan.«

Sekä tokenisaatio että eksotisointi voidaan ymmärtää eräänlaisena epäinhimillistämisenä, jossa rodullistettujen ihmisten osallistaminen perustuu siihen, mahtuvatko he tiettyyn esitykseen, jonka valkoisen enemmistön uskotaan haluavan nähdä. Eräs muusikko kuvaili myös, kuinka eksotisointi luo absurdin kilpailun ammattimuusikoille, jotka joutuvat kilpailemaan ei-muusikoiden kanssa, joille maksetaan vähemmän ja joita bookaajat siksi suosivat, koska he olettavat, että kaikki rodullistetut ihmiset voivat soittaa yhtä hyvin:

»Monet ruotsalaiset ajattelevat, että kuka tahansa afrikkalainen osaa soittaa rumpuja... Ja se luo tarpeetonta kilpailua monille ammattimuusikoille, rumpaleille. Koska monet, jotka muuttivat tänne Afrikasta... eivät ole koskaan soittaneet rumpuja. Mutta kun he tulevat Ruotsiin ja näkevät, että on vaikea saada työtä syrjinnän ja rasmin takia... silloin he näkevät rumpumusiikin helpotuksena, ovena tulla yhteiskuntaan sisälle. Ja sitten heistä tulee rumpaleita ja se luo turhaa kilpailua niille, jotka ovat todella hyviä, niille, jotka ovat todella muusikoita... Ja se perustuu stereotyyppioihin.«

Tässä tapauksessa näkyy valkoisuusnormien ja eksotisoivien stereotyyppien sekoitus. Ammattimuusikoita aliarvostetaan heidän alkuperänsä perusteella ja siksi, että heidän soittamansa musiikkityyli jää valkoisuuden normin ulkopuolelle. Samalla ammatillisen asiantuntemuksen aliarvioimisen myötä mobilisoidaan rodullistettu stereotyyppi, jonka mukaan kaikki afrikkalaiset osaavat luonnollisesti soittaa rumpua. Tällä perusteella voidaan yhtä hyvin palkata amatöörimuusikoita, koska heitä ei nähdä erilaisina.

Useat taiteilijat keskustelivat siitä, kuinka heidän on jatkuvasti suhtautua näihin normeihin menestyäkseen:

»Tuntuu melkein siltä, että sinun täytyy jotenkin eksotisoida itseäsi, jotta saat ainutlaatuisen myyntivaltin. Jotenkin tuntuu, että vaikka en tekisikään afrikkalaista musiikkia, minun täytyy myydä itseäni tyyliin, soitan paljon kongaa ja pidän akustisista elementeistä ja teen sitä, ja niitä minulla on musiikissani. Ja olen puoliksi afrikkalainen, joten tietysti

teen afrikkalaista musiikkia. Vaikka se ei ole maailmanmusiikkia, en tee maailmanmusia, teen popmusiikkia ja siitä tulee ongelma. Seurauksena siitä, että sinua ei oteta huomioon tai valittu, sinun on tavallaan korostettava itseäsi ja päädyttävä sitten lokeroon, jossa sinun ei todellakaan pitäisi olla. Ja sitten tapahtuu se, että emme saa representaatiota, ja se on mielestäni erittäin vaarallista.«

Nämä esimerkit osoittavat, kuinka rodullistettuja musiikintekijöitä joko suljetaan pois rodullisten normien perusteella tai pakotetaan taipumaan niihin. Toisaalta rodullistettujen musiikintekijöiden on jatkuvasti suhteutettava itsensä alan valkoisuusnormiin ja kaikkeen siihen liittyvään. Osallistuakseen musiikillisiin konteksteihin ja tiloihin rodullistettujen ihmisten on joko sopeuduttava valkoisuuden normeihin tai leikittävä mukana omissa eksotisoinnissaan. Haastateltujen narratiivit viittaavat erilaisiin tapoihin, joilla rodullistettujen musiikintekijöiden pääsy näihin tiloihin on ehdollinen olettamukselle, että he voivat tyydyttää valkoisen katseen.

Rodullistetut genret

Toinen haastateltavien kertomuksissa noussut kaava oli, että eri musiikkigenrejä kohdellaan rodullistettuina Ruotsin musiikkiteollisuudessa. Sen lisäksi, että nämä genret yhdistetään eri etnisiin ryhmiin ja historioihin sen perusteella, mistä yhteisöstä ne tulevat, liitetään ne käytännössä erilaisiin rodullistettuihin kehoihin. Samalla tavalla on olemassa normeja siitä, mihin genreen kenenkin muusikon katsotaan voivan kuulua. Useilla artisteilla oli tarinoita rajoittumisesta tiettyyn markkinarakoon sen perusteella, miten heitä rodullistetaan, riippumatta musiikkigenreistä ja -tyyleistä, joiden parissa he työskentelevät:

»On olemassa stigma siitä, minkälaista musiikkia rodullistetut muusikot voivat luoda ja minkälaista musiikkia heidän pitäisi luoda. Minusta tuntuu, että meidät pakotetaan aina samoihin rajoittuneisiin musiikillisiin kategorioihin ja että siellä on «tilaa» vain tietynlaiselle «mustalle muusikolle»«

»Jos se kuulostaa heidän mielestään liian latinolta, se voi olla okei, mutta sinun on oltava urban. Joten mielestäni on monia sellaisia asioita, että on monia jotka ovat toista tai ensimmäistä sukupolvea jotka ottavat vaikutteita ja jotka lokeroidaan sillä tavalla. Jos taas jos joku katsoisi objektiivisesti sitä mitä esitän, se on ehkä elektronista musiikkia ja minut pitäisi varata elektronisen musiikin (lavoille)«

Kuten yllä olevissa esimerkeissä selitetään, lokerointi ei ole vain turhauttavaa vaan sillä on myös seurauksia liittyen siihen kontekstiin, johon artisti toimialalla päätyy sekä siihen millaisia bukkauksia saa. Mustille naisartisteille tämä lokerointi merkitsi "souldiva-stereotypiaan" sopimista riippumatta siitä, minkälaisen musiikin parissa he todella työskentelevät:

»Sain tavallaan, siis tein niin paljon popmusiikkia alussa. Sanoin että «en tee soulia», mutta kaikki olivat että «soulartisti (X)». Ja olin vaan että ei, enkö voi olla popartisti? Ja sitten he kirjoittivat, muistan haastattelun jossa he kirjoittivat «ah, hän ei halua tulla kutsutuksi soulartistiksi mutta meidän mielestämme hän on silti soulia» ... Ihmisiä laitetaan tiettyihin

kehyksiin, kategorioihin joihin he eivät välttämättä kuulu tai joissa he eivät halua olla ja heillä ei ole samoja mahdollisuuksia tehdä ja olla vain ihmisiä jotka työskentelevät ja tekevät musiikkia. Se on draining.»

»Kaikissa niissä ohjelmissa on ongelma nähdä monia, ei vain rodullistettuja, hyvin usein mustia ja mixed black people, souldiva-stereotypian ulkopuolella. Eli nämä ovat kappaleet, tämä on ainoa mitä voit laulaa, tällainen sinun täytyy niinkuin olla. Menee vuosi toisensa jälkeen, eikä kenestäkään tunnu että... ehkä tämä ihminen haluaisi laulaa rockia tällä viikolla? Ehkä he haluaisivat laulaa jonkun poplaulun? Mutta ei, tässä sinulle Aretha Franklin, ole hyvä.»

Genrejen rodullistaminen voi vaikuttaa siten rodullistettuihin musiikintekijöihin ja artistien uriin vaikuttamalla siihen, miten heitä arvioidaan ja mihin heitä verrataan, miten heidän musiikkiaan markkinoidaan ja esitetään medioissa, ja siten myös mitä yleisöjä he saavat.

Genrejen rodullistuminen näkyi ehkä selvimmin haastateltavien keskusteluissa hiphopin tilasta Ruotsissa. Kuten esimerkit aikaisemmista osioista ovat jo osoittaneet, niin sekä hiphop-artistit kuin muut A&R:n tai ääniteknikan parissa työskentelevät ovat todistaneet räppäreiden saamaa erityisen huonoa kohtelua esimerkiksi osaamisen vähättelynä tai ylimääräisenä haavoittuvuutena hyväksikäytölle:

»Rasismia esiintyy kaikilla tasoilla koko ajan, ei vähiten palkitun ja arvostetun musiikin parissa. Loppujen lopuksi kaikki siihen osallistuvat kokevat, että kyse on "makuasioista" eikä rasismista leimaamista ajatuksista... Lisäksi tietty hip hop saa suurta kaupallista menestystä, joka tekee kysymyksestä yhä vaikeamman, koska se näyttää hyvältä. Mutta meidän täytyy katsoa yleistä rahoitusta ja sitä miltä sen jakelu näyttää. Minkälaista musiikkia palkitaan ja ylistetään? Minkälaiselle musiikille luomme yleensä parhaat olosuhteet? Jokainen yli 26-vuotias hip hoppari voi todistaa monista ennakkoluuloista, varsinkin ei-valkoisiksi rodullistetut.»

Mielenkiintoista on, että rodullistetut räppärit kuvailivat useissa tapauksissa, että heidän kohtaamansa syrjintä liittyi siihen, mihin genreen he kuuluivat, eikä identiteettiin. Eräs räppäri kuvaili, kuinka hänestä tuntui, ettei häntä otettu vakavasti musiikin luojana, ja analysoi, kuinka tämä vähättely liittyy genrejen rodullistamiseen:

»Olen todellakin saanut useiden vuosien ajan tuntea, ettei ihmisiä oteta siinä musiikin muodossa tosissaan. Eikä se ole ollut edes valtavirtaa ainakaan Ruotsissa kovinkaan monta vuotta... Tulee tilanteita, joissa on ollut tunne, että ah, mutta tämä rockbändi tekee oikeaa musiikkia, nämä ovat oikeita musikoita, koska he ovat perinteisesti teoreettisesti musiikkikoulutettuja... He tekevät oikeaa musiikkia, he eivät käytä sampleja ja käyttäytyvät... se on tuomitsemista ja vähättelevää. Mutta se näyttää olevan ehkä enemmän suunnattu musiikin genreen tai muotoon kuin minuun ihmisenä. Mutta samalla ei voi kiistää, että hip hopin ja (mustuuden) välillä on niin vahva yhteys... Koska hip hop tulee ei-valkoisesta kontekstista, on mahdotonta erottaa sen tuomitsemista niiden tuomitsemisesta, jotka suurimmaksi osaksi liitetään siihen.»

Toiset yhdistivät genre tuomitsemisen mustien tuomitsemiseen analysoimalla, kuinka musiikkitoimittajat, A&R:n edustajat ja asiakkaat suhtautuvat epäluuloisesti räppäreihin ja kohtelevat heitä rikollisina.

»Minulla oli tapaus, se oli toinen asiakas, joka pyysi saada työskennellä yhden hip hop -artistimme kanssa, mutta he halusivat että profiloimme heidät ja tutkimme heidät tarkistaaksemme, etteivät he ole rikollisia. Ja tämä kerrottiin meille toimistokokouksessa. Kukaan muu kuin minä ei reagoinut siihen. Sitten menet esihenkilön luo, yläpuolellasi olevan pomon luo. Ja kerrot, että tällaista tapahtui. Olin hyvin selkeä, tiesin heti alusta alkaen – ei tunteita. Joten sanoin: numero yksi, haluan tietää, että ymmärrät sen olevan väärin, kaksi, miksi se on väärin, ja kolme, kuinka sitä käsitellään tulevaisuudessa. Jotta, kun saamme tällaisia kommentteja vastaisuudessa, laitamme niille lopun hyvin nopeasti. «Ah kyllä kyllä kyllä.» Tämä menee sitten eteenpäin hänen pomolleen, seuraavalle pomolle, aina vaan eteenpäin. «Kyllä kyllä, otamme tämän vastaan»... On mennyt yli vuosi, enkä ole saanut vastausta kolmeen kysymykseen. Olen kysynyt heiltä, olen kysynyt toimitusjohtajatasolta asti, olen kysynyt HR:ltä, kaikilta. «Kyllä, kyllä, mutta tiedät, että meidän on myös mentävä tästä eteenpäin.»

Niin sanotun gangstarapin kaupallista suosiota vaikeutti se, mitä useat haastateltavat kokivat rasistiseksi ja rikolliseksi leimaavaksi uutisoinniksi tiedotusvälineissä. Samalla haastateltavat kritisoivat musiikkiteollisuuden asettamia paineita artisteille pysyä siinä alagenressä, koska sitä pidetään tuottoisana. Arvostettuun musiikkikouluun värvätty räppäri jakoi seuraavan kokemuksen:

»Minut kutsuttiin tuohon kouluun, koska (osallistuin aiemmin) Adam Tenstan Forward-kurssille, ja sitten minä ja useat muut olimme rodullistettuja, ja meidän piti olla heidän hip hop -lohkonsa. Ja sitten siellä oli paljon ihmisiä, jotka sanoivat: Okei sinä räppäät, hyvä, mutta etkö voi räpätä enemmän lähiöstä, etkö voi käyttää aseita, etkö voi vain sanoa tätä? Ja minä vaan että what the fuck? No ei, en voi. Ja he vain: Ah mitä, siitä tulee vähän siistimpää, siistimpää ja myyvämpää ja näin, ehkä voimme pitchata tämän ja niin edespäin. Ja se meni niin että ainakin viisi ihmistä pääsi kokemaan tuon asian.»

Se, että paine mukautua ilmaistaan tässä esimerkissä ehdollisina mahdollisuuksina, jotka perustuvat siihen, suostuvatko rodullistetut miehet leikkimään lähiö- ja rikollisuusstereotyyppiolla, osoittaa, kuinka ala suhtautuu räppäriin ja jopa hyödyntää gangstarappia ympäröiviä mediadiskursseja käyttämällä hyväksi hip hop -artisteja.

Haastateltavien kokemuksista nousi esiin alan rodullistunut dynamiikka, joka perustuu valkoisuusnormien, eksotisoinnin ja genrejen rodullistamisen yhdistelmään. Valkoisuuden normia nostettiin esiin ennen kaikkea musiikkikasvatuksen osalta. Suurin osa haastatelluista oli joko käynyt musiikkioppilaitosta Ruotsissa tai opettanut niissä. Haastateltavilla oli kokemusta musiikkiopistoista ja -lukioista Tukholman kuninkaallinen musiikkikorkeakouluun, musiikkilinjoista jazz-instituuttiin ja rocklinjoihin. Riippumatta siitä, mistä oppilaitoksesta oli kyse, heillä oli tarinoita musiikkikasvatuksessa kohtaamastaan valkoisuusnormista. Se saattoi näkyä esimerkiksi siinä, mitä kulttuuritietoa korostetaan tärkeimpänä, mutta myös siinä, mitä kulttuurisia normeja asetetaan etusijalle ja pidetään ansioituneimpina. Rodullistettujen

musiikintekijöiden ja alan ammattilaisten on työssään jatkuvasti suhtetettava itsensä toisalta valkoisuuden normiin ja toisaalta rodullistaviin käsityksiin ja odotuksiin. Kuten tämän osion esimerkit osoittavat, tämä voi koskea kaikkea musiikista, jota heidän katsotaan kykenevän luomaan, heidän edustamaansa ja harjoittamaansa kulttuuriin ja jopa ulkonäköön. Nämä kokemukset osoittavat, että alan sisäinen rasismi ei ilmene pelkästään arjen rasismien ja poissulkevien käytäntöjen kautta vaan myös rodullistavan ammattikulttuurin kautta, joka asettaa ehtoja rodullistettujen musiikintekijöiden osallistumiselle.

6.4 Rasismien seuraukset musiikintekijöille ja musiikkialalle

Rasismilla on lukemattomia seurauksia rodullistetuille musiikintekijöille. Sekä kyselyvastaajat että haastateltavat korostivat, kuinka alan rasismi vaikutti negatiivisesti heidän henkilökohtaiseen elämäänsä ja hyvinvointiinsa, mutta myös heidän työ- ja uramahdollisuuksiinsa.

"Rasismi on kansanterveysongelma": Rasismien henkilökohtaiset seuraukset

Rodullistetuista kyselyvastaajista 74 prosenttia ilmoitti, että rasismi työelämässä vaikutti negatiivisesti heidän hyvinvointiinsa työelämässä. Haastateltavat korostivat myös rasismien psykologisia seurauksia. Useat ilmoittivat tuntevansa olonsa erittäin huonoksi oppilaitoksissa ja työelämässä kohtaaman rasismien seurauksena. Tämä liittyi muun muassa erilaisiin tapoihin, joilla rasismi sisäistetään, huoleen rasismille altistumisesta, ja myös jatkuvasta stressistä, jonka rasismia vastaan taistelu aiheutti.

»Rasismi häiritsee ja vie pois päin unelmista ja tavoitteista. Ja se energia, joka pitäisi säästää niihin, menee rasismien torjuntaan. Ja sillä voi olla sekä fyysisiä että henkisiä vaikutuksia.«

»Se on ehdottomasti vaikuttanut minuun ammatillisesti ja henkilökohtaisesti. Se on luultavasti muokannut hyvin suuren osan identiteetistäni, niin hyvässä kuin pahassa. Hyvässä, koska olen löytänyt aiheen, jota haluan tutkia ja jonka parissa haluan työskennellä, ja vastustaa rasismia... Mutta sitten se on vaikuttanut minuun negatiivisesti, koska siihen liittyy niin sanottu vähemmistöstressi, joka voi olla rasismien kokemista, varsinkin mikroaggressioiden muodossa eli siten että joutuu jatkuvasti kommenttien kohteeksi ja tilanteisiin, jotka saavat sinut tuntemaan itsesi normin ulkopuoliseksi. Loppujen lopuksi se kasvaa huoleksi ja epävarmuudeksi, jota ihmisellä on enemmän tai vähemmän, kenties jatkuvasti.«

Kuten yllä oleva esimerkki havainnollistaa, useimmat haastateltavat olivat viettäneet paljon aikaa pohtien rasismien vaikutusta heihin ja pystyivät kuvailemaan kokemuksiaan akateemisilla termeillä, kuten "vähemmistöstressi", joka viittaa krooniseen stressiin, jota vähemmistöt kokevat seurauksena jatkuvasta epäoikeudenmukaisuudesta. Haastateltavat kuvailivat myös, kuinka jatkuva rasismia koskeva huoli saa heidät epäilemään itseään ja omaa arvostelukykyään:

»Mitä voit tehdä? Mutta luulen, että kyse on juuri siitä, että kyseenalaistat itsesi koko ajan. Mitä valintoja minun pitäisi tehdä? Olenko tehnyt oikein? Liioittelenko tässä yhteydessä? Menikö se oikeasti näin? Tarkoittaako se henkilö todella tätä? Vai oliko se hyväntahtoista? Se aiheuttaa jatkuvaa omien aivojen rauhoittelua, joka syö sinua niin paljon. Ja sitten täytyy miettiä: missasinko nyt tilaisuuden, koska sanoin ei? Vihaavatko ihmiset minua? Olinko töykeä? Olinko liian vihainen? Minulle suurin seuraus on, että olen sisäistänyt kaiken niin helvetin paljon.«

Useat haastateltavat kuvailivat myös, kuinka tämä sisäistäminen, eli miten rasismi omaksutaan, johti siihen, että he tunsivat jatkuvaa tarvetta sopeutua valkoisuuden normiin:

»Minut henkilökohtaisesti se on saanut muuttumaan. Musiikkiteollisuudessa työskenneltyjen vuosien aikana olen jotenkin oppinut käyttäytymään, puhumaan ja esittämään, koska huomaan pieniä muutoksia ihmisissä. Se, kuinka he muuttuvat, jos puhun isälleni arabiaksi puhelimesta. Tiedätkö, nämä pienet asiat ovat tehneet minusta pitkän ajan kuluessa... Kun katson nyt itseäni ja katson taaksepäin... Mitä helvettiä tapahtui? Ja juuri nämä äärimmäisen hienovaraiset asiat, kuinka mukaudut, ovat sellaisia joista on vaikea saada kiinni.«

Rodullistetut naiset ja erityisesti mustat naiset kuvailivat, kuinka he kokivat, että heidän oli muutettava puhetapaansa ja ulkonäköään, jotta heidät hyväksyttäisiin ammatillisissa yhteyksissä.

»(Minulle se on merkinnyt) pehmeästi ja kauniisti puhumista, hymyilyä. Puhumista rikkaalla ja laajalla sanastolla. Sitä ettei pukeudu niin ilmeikkäästi kuin olisi ehkä halunnut tai että ei käytä jotain tiettyä hiustyylä, jonka olisi ehkä halunnut.«

»Ja tiedän hyvin, että minun ei pitäisi ehkä ottaa tilaa ja että... Olen hyvin tietoinen kehostani ja siitä, missä olen, missä istun, että minun pitäisi olla erittäin mukava ihmisille ja vain kansalaisrohkeutta deluxe koko ajan... Huomaan, että palan loppuun yrittäessäni olla paras versio itsestäni koko ajan.«

Rodullistetuille miehille ja erityisesti mustille miehille tämä sai ylimääräisen ulottuvuuden suhteessa uhkaa ja rikollisuutta koskeviin stereotyyppisiin.

»On aineksia sensuurista, joka on liian tiukka, koska se liittyy niinkuin vaarallisuus-/vaarattomuusasiaan. Joten sitä löytyy edelleen siitä, kuinka vihaiselta voin näyttää albumin kannessa ilman, että minua heitetään lokeroon vihainen ja ei-vakavastiotettavana tai kouluttamaton. Ja myös sanoituksissani ja siinä, mitä sanon ja kuinka vihainen voin olla sanallisesti. Joten on olemassa se tekijä, vaikka haluaisinkin että minulla olisi edge, minulla on sellainen käsijarru käsiteltävänä, itsesensuuri.«

Samaan aikaan useat haastateltavat kuvailivat myös, kuinka heistä tuntui, että heidän piti puolustautua, jotta he eivät vaikuttaisi haavoittuvilta:

»Minulla saattaa olla sama, mutta päinvastainen ongelma siinä, että

minulla on kuori. Se voi myös johtua joko rodusta tai siitä, että olen nainen... En oikein tiedä. Mutta kaikki kontekstit, joissa olen, ovat minulle täysin vieraita taustani vuoksi, joten olen oppinut varhain, että minulla on oltava kuori, että voin tehdä tämän, ja se on haavoittanut minua, koska en voi olla haavoittuvainen ja pyytää apua, ja siksi löydän aukkoja tiedoissani.»

Tämä on esimerkki siitä, kuinka useat haastateltavat kokivat kohtaamansa rasismien vaikuttaneen heidän koulutus- ja kehitysmahdollisuuksiinsa. Sen lisäksi, että heidän piti jatkuvasti kyseenalaistaa itseään, sopeutua tai puolustaa itseään, useat haastateltavat kertoivat myös, kuinka heihin vaikutti negatiivisesti se, että heidän oli jatkuvasti "taisteltava" rasismia vastaan eri yhteyksissä:

»Siitä tulee erittäin rasittavaa... Yritän jotenkin käsitellä sitä emotionaalisesti, jotta en murtuisi ja lähtisi jokaiseen taisteluun. Mutta samalla minun lähdeittävä niihin, siitä huolimattat.»

»Ja siinä on jonkinlaista vastuuta, että aina pitää olla se, joka call outtaa, kun jokin on vialla. Sinä olet se, jonka pitää checkaa ihmiset, tai sitten sinun ei pidä tehdä sitä. Haluat sopia joukkoon, mutta et myöskään halua olla sellout. Haluat tavallaan pystyä nostamaan muita ihmisiä esiin ja avaamaan ovia. Sinulla on aina melko paljon työsi ulkopuolista vastuuta. Se on mielestäni syy siihen, miksi ihmiset kärsivät enemmän mielenterveysongelmista ja niin edelleen, koska siitä tulee niin raskasta.»

Kuten nämä lainaukset selittävät, kannanotto ei ole riskitöntä eikä seurauksetonta sosiaalisesti eikä mielenterveyden kannalta. Pahimmassa tapauksessa tulee rangaistuksi ja leimatuksi "huonon ilmapiirin luojaksi" – lause, jonka useimmat haastattelun osallistujat ovat kuulleet useaan otteeseen. Ja vaikka olisi tilanteessa, jossa voi vaikuttaa ja saada ihmiset kuuntelemaan, se voi luoda suuren henkisen taakan.

Useat haastateltavat totesivat, että he tunsivat olonsa erittäin huonoksi sen seurauksena, että he joutuivat jatkuvasti navigoimaan rasismia työssään.

»Se vaikutti minuun todella paljon. Koen, että se on vaikuttanut mielenterveyteeni paljon. Minulla ei ole koskaan ennen ollut ahdistusta, masennusta tai burnoutia ja joskus sitä miettii, haluaako edes jatkaa musiikin tekemistä, vaikka olen rakastanut sitä eniten kaikesta kolmevuotiaasta lähtien ja tiennyt aina haluavani tehdä sitä. Ja on hullua, että on niin henkisesti rasittavaa navigoida kaikkia näitä asioita.»

»Se on vaatinut minulta veronsa. Minulla on ollut todella huono olo enkä tehnyt mitään puoleentoista vuoteen. Menin terapiaan vain siksi, että minua ahdisti niin paljon ja oloni oli todella huono enkä kestänyt sitä enää. Ja niin tapahtuu, kun... Kun siitä tulee liikaa.»

»Se on ollut pitkä tie. Tunsin oloni murtuneeksi... Koin institutionaalista haittaa kahden vuoden aikana ja yritin ajatella, että minä olin tehnyt väärin, että minä olin syyllinen. Tulin sinne elinvoimaisena ihmisenä ja poistuvin masentuneena. Se maksoi ja minun piti vain palata itseeni ja löytää oma elämä. Minun ei pitäisi olla koko paikassa. Se on sielun kuolema... Se on surullista, mutta niin se on.»

Kuten nämä esimerkit osoittavat, rasismilla musiikkiteollisuudessa on kauaskantoisia seurauksia rodullistettujen musiikintekijöiden hyvinvointiin. Niiden henkilökohtaisten kustannusten lisäksi, joita siitä aiheutuu heidän terveydelleen, sillä on myös konkreettisia seurauksia heidän työllensä.

"Musiikkiteollisuuden on työpaikka": Rasismien seuraukset työhön

Rodullistetuista vastaajista 78 prosenttia ilmoitti, että rasismi on vaikuttanut kielteisesti heidän työhönsä ja 70 prosenttia ilmoitti uskovansa, että rasismi on vaikuttanut negatiivisesti heidän uraansa. Toinen 41 prosenttia ilmoitti, että he jopa harkitsivat alan vaihtoa rasismien takia. Tämän kaavan vahvistivat haastateltavat, joista useat totesivat, että rasismi on vaikuttanut siihen, miten he osallistuvat musiikkiteollisuuteen. Monet musiikintekijät kuvailivat, kuinka heidän rasismikokemuksensa johtivat ammatilliseen eristyneisyyteen joko syrjäytymisen seurauksena tai siksi, että he itse eristyivät itsensä suojamekanismina:

»Sillä on tiettyjä seurauksia uralleni... vastakannalla oleminen on vaikuttanut minuun. Se on vaikuttanut tiettyjen kontaktien saamiseen, tiettyjen mahdollisuuksien saamiseen. Koska kuten sanoin, tiettyjen mahdollisuuksien saamiseksi sinun on kuuluttava tiettyyn ryhmään.»

»Olen myös istunut ruokapöydässä muusikkokollegan kanssa, olimme illallisella keikan jälkeen ja hänen isoäitinsä käytti n-sanaa ja minä reagoin ja sanon, että se ei ole ok. Siihen isä sanoi «kyllä, mutta minä sanon mitä haluan talossani». Olin ainoa ei-valkoinen pöydässä ja... joten hän ei nouse vastaan, ei sano mitään. Kukaan ei puolusta minua... oli hyvä että sain tietää, ettei hän tee niin, mutta hän oli lähin musiikillinen kollegani, jonka kanssa työskentelin freelancerina monta vuotta. Ja se on saanut minut tuntemaan, että on helpompi työskennellä yksin... Monet ystäväni ovat valkoisia ja monet kollegani ovat valkoisia, ja joskus minusta tuntuu, että jos ei ole ketään, joka tukisi asian suhteen, on parempi olla vain tyyliin itsekseni.»

Se, että leimataan "huonon tunnelman luojaksi", ei johda vain sosiaaliseen eristäytymiseen vaan se voi vaikuttaa myös rodullistettujen muusikoiden uranäkymiin vahingoittamalla heidän ammatillisia suhteitaan ja verkostojaan. Haastateltavat kuitenkin kuvasivat itsensä eristämistä välttämättömäksi sekä hyvinvoinnin että taiteen suojelemiseksi:

»Niin, ja sekin päättyi siihen, että minusta vain tuntui, että kävelen täällä kuin ukkospilvi, olen vain vihainen. Ja maalaan vain itseni tähän pieneen nurkkaan ja lopulta kukaan ei halua olla tekemisissä kanssani, koska olen vain angry bitch... En pysty nauttimaan tai soittamaan ja olemaan avoin näissä tiloissa. Koska olen niin raivoissani. Tämä haavoittuvuus tekee sen, ettei pysty. En voi luoda taidetta, jos en tunne lämpöä tai yhteyttä niihin, joiden kanssa soitan... Voin soittaa ainoastaan niiden kanssa, joiden kanssa tiedän voivani käydä avoimen keskustelun rasismista.»

»Kuten sanoin, olen tehnyt paljon töitä itsekseni ja työskentelen juuri nyt levyn parissa, ja on ollut suuri taistelu saada se valmiiksi, koska

tiedoissani tuottajana on aukkoja, enkä ole tiennyt, miten sitoa kaikki yhteen. Mutta en ole voinut työskennellä niiden ainoiden tuottajien kanssa, joiden luulin sopivan minulle hyvin. Se on joko ollut sitä, että kun olen työskennellyt heidän kanssaan, he ovat tavallaan esineellistäneet minut tai että se on vaan tuntunut tosi pahalta enkä ole pystynyt, en ole löytänyt oikeita ihmisiä. Mutta se voi hyvin johtaa siihen, että voi todella huonosti tai tulee stressaantuneeksi ja se vaikuttaa taloudelliseen tilanteeseen, joten siihen liittyy paljon asioita.»

Kuten nämä esimerkit havainnollistavat, on vaikeaa tasapainottaa se, että pitää huolta omasta mielenterveydestä ja välttää tilanteita, joissa voi joutua rasismien kohteeksi, kun tästä seuraava eristäytyminen voi johtaa siihen että on vähemmän resursseja ja tukea musiikinteossa.

Monelle musiikintekijälle ratkaisu on se, että yrittää työskennellä erillään poistaakseen rasismien ahdistusta tuottavana tekijänä ja luodakseen turvallisia tiloja luovuudelle ja yhteistyölle:

»Siitä projektista lähtien olen ollut sellainen, että työskentelen vain rodullistettujen ihmisten kanssa. Okei, jos en todella löydä sitä mitä tarvitsen, tuon sisään jonkun, johon luotan ja jonka olen skannannut aiemmin. Minun täytyy pitää se mielessäni, koska en vaan jaksa enää. Se vaatii aikaa. Saarnaaminen vaatii aikaa, ja kun sen on tehnyt, ilmapiiri on outo. Ja sitten alkaa itsekkin miettiä sitä. Ja mitä tämä sitten oikein on? Kuinka paljon sinä oikeastaan annat elämällesi arvoa? Kuinka paljon arvostat toisten, kanssaihmiesten elämää? Voinko olla sellaisten ihmisten kanssa? Olen katkaissut monia suhteita tällaisten asioiden perusteella.»

Haastattelussa osanottajat kuitenkin pohtivat, kuinka tämäkään ei ole tällä hetkellä oikeastaan mahdollista, koska rodullistetut ihmiset ovat aliedustettuina alalla ja ennen kaikkea valta-asemissa:

»Voiko, jos haluaa ammattitasolle tai ylipäättään työhön, kieltäytyä työskentelemästä valkoisten miesten kanssa? Koska en usko niin. Olen siis alkanut epäillä, toimiiko se ollenkaan, koska heillä on kaikki työt ja kaikki resurssit... Mutta minun on myös vaikea tietää, miten suhtautua heihin. Olen sellaisessa tilanteessa juuri nyt tuottajan kanssa... Hänellä on todella tunnettuja yhteistyösuhteita ja erittäin uskottavia ystäviä ja hän on uskottava henkilö. Ja tiedän, että olisi hienoa tehdä yhteistyötä hänen kanssaan. Mutta olemme kirjoittaneet yhdessä kahdesti aiemmin ja hänellä on... miten sen sanoisin? Hän haluaa minun mielipiteitäni asioista, mutta hän ei halua kuulla ja käyttäytyä vain idioottimaisesti studiossa. Ja minusta alkaa tuntua, etten pysty tähän... Ja sitten hän puhuu vain valkoisen kollegani kanssa ja suuntaa keskustelun vain hänelle ja puhuu teknologiasta ja yrittää sulkea minut ulos keskustelusta. Mutta tiedän myös, etten voi moittia häntä, koska meillä on niin paljon yhteisiä ystäviä ja työtovereita... Minun täytyy jotenkin säilyttää hyvä sävy ja se on vaikeaa, kuinka sellaisessa työympäristössä voi työskennellä? Se on mahdotonta, eikö? Tuntuu että se on mahdoton tehtävä ilman, että tuhoaa itsensä prosessissa. Mutta samalla tiedän, että tällaisten idioottien kanssa työskentely voi johtaa asioihin, koska he saavat kaikki työt.»

Useat musiikintekijät kuvasivat tätä paradoksia uraansa ohjaavaksi kysymykseksi, mutta myös selviytymiskysymykseksi. Jatkuva ammatillisen selviytymisen ja oman hyvinvoinnin pohtiminen johtivat siihen, että useat musiikintekijät jättivät työkontekstin, jättivät koulutuksia kesken, vaihtoivat genrejä tai jopa jättivät musiikin tekemisen kokonaan. Tätä kuvailtiin suureksi suruksi:

»Mutta se on todella suuri, se on silti suuri suru. Koska musiikki on todellakin ollut se, joka on avannut sydäntäni muiden kanssa luomiselle, ja samalla on niin kuin tie olisi tukossa tai liian hankala. En voi jäädä tähän...»

»Kokemukset ovat kuitenkin todella muokanneet valintojani...en ole nykyään aktiivinen muusikko näiden asioiden takia.»

Vaikka kaikki haastateltavat työskentelevät edelleen jonkinlaisen musiikin luomisen parissa, niin niitä, jotka voisivat sanoa olevansa kokopäiväisiä musiikintekijöitä, oli hyvin vähän. Suurin osa heistä ansaitsi elantonsa erilaisissa alan työpaikoissa, lauluntekijöinä, teknikkoina tai levy-yhtiöissä ja A&R:ssä. Toiset kertoivat, että he olivat jättäneet oman esiintymisuransa ottaakseen työpaikan joltain muulta osalta alaa, jossa he kokivat saaneensa enemmän liikkumavaraa, jossa heillä saattoi olla enemmän vaikutusvaltaa tai he yksinkertaisesti kokivat vähemmän rasismia. Merkittävä osa kuitenkin työskenteli musiikkiteollisuuden ulkopuolella, vaikkakin musiikin parissa jossain muodossa, kuten musiikin opettajana tai tanssijana. Haastateltavien tarinat selventävät näin, kuinka arjen rasismien kokemukset eivät vaikuta pelkästään rodullistettujen musiikintekijöiden hyvinvointiin vaan myös heidän työhönsä ja uramahdollisuuksiinsa.

"Se on osaamista, jota ala ei oikein ymmärrä": Seuraukset musiikkiteollisuudelle

Sen lisäksi, että rasismi on vaikuttanut alalle pyrkiviin tai siellä oleviin rodullistettuihin musiikintekijöihin, haastateltavat huomauttivat, että rasismilla on seurauksia myös musiikkiteollisuudelle. Useat haastateltavat harmittelivat esimerkiksi musiikkia, jota voitaisiin luoda, ja kulttuuria, joka syntyisi, jos rodullistetut musiikintekijät eivät rajoittuisi niin aggressiivisesti stereotyyppisiin, eksotisoiviin ja rodullistaviin lokeroihin. Jos rodullistettujen tekijöiden monikulttuurinen ja monipuolinen osaaminen otettaisiin vakavasti, haastateltavat painottivat, se rikastuttaisi niin Ruotsin musiikkimaisemaa kuin musiikkiteollisuuttakin. Jälkimmäisen seikan tueksi haastateltavat korostivat positiivisen ja monisävyisen representaation vaikutusta nuoriin, musiikintekopotentiaalia omaaviin rodullistettuihin ruotsalaisiin, mutta myös sitä, mitä laadullista eroa voisi olla, jos päätöksentekoaasemissa olisi rodullistettuja ihmisiä, joiden kulttuurisella osaamisella voisi olla myönteinen vaikutus oppilaitoksiin ja koulutuksellisiin toimijoihin, musiikkiohjelmiin ja mediaan sekä yrityskulttuuriin.

Useat haastateltavat korostivat myös, kuinka ruotsalainen musiikkiteollisuus jää paitsi yleisöstä ja markkinoista, koska se ei ota rodullistettujen musiikintekijöiden kulttuurikontekstia vakavasti. Eräs haastateltava viittasi esimerkiksi siihen, kuinka artisti Tussen Melodifestivalen-voitto toi uutta yleisöä Ruotsissa. Toinen selitti, kuinka levy-yhtiöiden kulttuuriosaaminen voi myös avata kansainvälisiä markkinoita:

»Se on asia, jota ajattelen paljon työssäni, diasporan kohdalla niin

maailmanlaajuisesti kuin Euroopassa ja Pohjoismaissa ja niin edelleen. Että kun Ruotsissa on niin homogeenista, ihmiset eivät katso naapureitaan pidemmälle, joten kun yrität sanoa: Ah, mutta tällä taitelijalla on tämä tausta ja siihen liittyy tällainen asiakaskunta, olipa se sitten grime Iso-Britanniassa tai oli se sitten Brasiliassa tai Atlantassa. Että on tiettyjä yhteyksiä, joita monet rodullistetut, varsinkin jos he ovat toisen tai ensimmäisen sukupolven, ovat tottuneet näkemään, koska heillä on perhe ja ystävät, heillä on ihmisiä kaikkialla, on kaikenlaista musiikkia vuosikausien ajalta. Koska kaikkien vanhemmat soittavat musiikkia eri paikoista, koska on ystäviä eri maailmankolkista samalla pihalla... niin kuin, se on osaamista, jota alalla ei oikein ymmärretä, vaikka siitä yrittäisi puhua. Minusta se tuntuu hyvin paljon siltä, että vaan rasti ruutuun, mitä tulee monimuotoisuuteen. Mutta kun ei ymmärretä, että kyseessä on tietty osaaminen, jota sinulla ei ole, ja se on asia, johon kannattaa palkata joku, koska voit saada uskomattoman hyviä ja erilaisia tuloksia siten, ja suuremmasta näkökulmasta, ja laajemmilta markkinalta. Mutta joo, ei.<

Tämä analyysi korostaa myös sitä, että moninaisuuden puolesta ja rasismia vastaan tehtyä työtä heikentää monien alan ammattilaisten pinnallinen asenne rasisminvastaisuuteen.

Suurin osa haastatelluista kertoi, että heidän työhönsä vaikuttivat negatiivisesti kokemukset rasismista, huoli rasismille altistumisesta tai epämukavuus siitä, että he joutuivat jatkuvasti käsittelemään rasismia. Monet musiikintekijät ilmoittivat, että ilmapiiri johti eristäytymiseen joko syrjinnän seurauksena tai siksi, että he itse eristäytyivät suojaimekanismina. Itsensä eristäminen on ilmennyt esimerkiksi musiikkikoulutuksen keskeyttämisenä, työkontekstien jättämisenä, sosiaalisten kontekstien välttämisenä ja jopa musiikinteon keskeyttämisenä. Jotkut jättivät pääintohimonsa muusikkona tai taiteilijoina ottaakseen vähemmän näkyviä rooleja musiikkiteollisuudessa. Toiset jättivät musiikkiteollisuuden kokonaan. Yhdessä alan rodullistettuja musiikintekijöitä ulosulkevien rakenteiden kanssa myös alan sisäinen kulttuuri työntää rodullistettuja muusikkoja ulos alalta. Tämä luo kierteen, jonka kautta rodullistetut musiikintekijät ja muut alan työntekijät pidetään aliedustettuina ja marginalisoituina alalla.

6.5 "Hiljaisuus on pahinta": Esteitä ja toiveita muutoksesta

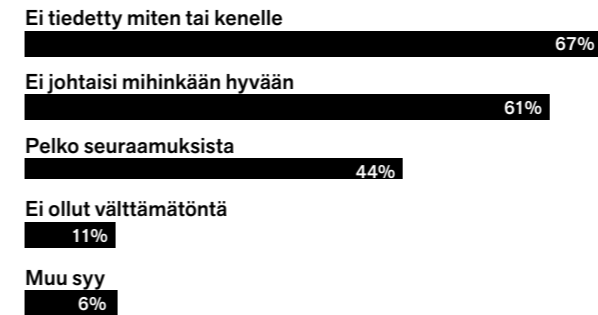
Kaikki osallistujat ilmaisivat toivoa positiivista muutosta musiikkialalle. Samaan aikaan sekä haastateltavat että kyselyvastaajat ilmaisivat vaihtelevaa skeptisyyttä muutostyötä kohtaan ja tunnistivat sekä rakenteellisia että kulttuurisia esteitä muutokselle. Siitä huolimatta he esittivät näkemyksiään siitä, miltä muutostyö voisi näyttää. Näihin sisältyi toiveita sekä koko musiikkiteollisuudelle että Skapin mahdolliselle roolille jatkuvassa muutostyössä.

Esteet

Yksi suurimmista muutoksen esteistä, jonka kyselyvastaajat ja haastateltavat identifioivat, oli institutionaalisen vastuun puute. Tämä identifioitiin osittain keskusteluissa rasistisista tai syrjivistä tapauksista ilmoittamisesta. Kyselyyn vastanneista 77 prosenttia ilmoitti,

ettei ollut koskaan ilmoittanut tapauksesta kenellekään. Kysymykseen siitä, miksi he eivät tehneet sitä (kuva 6), 67 prosenttia vastasi, etteivät he tienneet, kenen puoleen voisi kääntyä tai miten, ja 61 prosenttia vastasi, ettei se johtaisi mihinkään hyvään. Toinen 44 prosenttia ilmoitti pelkäävänsä seurauksia. Kyselyvastaajat korostivat myös, kuinka aikaisemmat kokemukset tapauksista ilmoittamisesta kohtasivat vastustusta, vastareaktioita tai torjumista.

Kuva 6. Miksi rasistista tai syrjivää tapausta ei raportoitu

Vastuun kantamisen rakenteiden puutetta korostivat myös haastateltavat, jotka usein vertasivat musiikkialaa muihin toimialoihin, joilla he olivat työskennelleet.

»Olen töissä koulussa ja olen nähnyt sielläkin helvetin paljon institutionaalista rasismia. Mutta ainakin siellä on rakenne siihen liittyen, mitä tulee tehdä. On olemassa erilaisia toimijoita, jotka voivat auttaa. Mutta me vain olemme... Ja sitten meidän on ratkaistava se itse.<

Haastateltavat korostivat myös, kuinka usein eri yhteyksissä koettu yksinäisyys johtaa siihen, ettei ehkä kestä enää taistelemista eikä sano mitään, koska ei luota siihen, että saisi tukea keneltäkään.

»Se hiljaisuus jälkikäteen on melkein pahinta. Se ei ole itse tapaus vaan se, kun näet suuren määrän ihmisiä, jotka ovat vain «en tiedä mitä tehdä tälle.><

Sitä, että kollegat, esihenkilöt tai muut tapahtumien todistajat eivät joko ymmärtäneet tapahtuman merkitystä tai vaivautuneet tekemään sille mitään, kuvailtiin sekä pettymykseksi että masentavaksi.

»Tuntuu siltä että meidän on koulutettava heitä täällä, mutta miten nämä ihmiset saadaan ajattelemaan? Jotta he voisivat alkaa toimia itse? Pitäisikö minun antaa kaikki vastaukset heille valmiina? En tiedä, muuttaako se paljoakaan mitään. Rehellisesti.<

Kuten yllä olevassa esimerkissä, useat haastateltavat kuvailivat kollegoiden ja vallanpitäjien rasismiin liittyvää kompetenssin puutetta osana ongelmaa ja asiaksi, joka asettaa uhrille kohtuuttoman taakan paitsi ongelman esille tuomisen, myös muiden kouluttamisen suhteen:

»Yhteisönä ruotsalaisessa yhteiskunnassa ei uskalleta puhua niin avoimesti rasismista... Joten kerrotaan rumia vitsejä ja rasistisia vitsejä... Ja sitten ajattlaan... Minun olisi helvetti pitänyt sanoa jotain, ja suutut itsellesi sen sijaan, että sanoisit jotakin. Ja sitten luulet, että kun

seuraavan kerran näet tämän henkilön, niin avaat suusi. Et tee kuitenkaan sitäkään, koska sinulla ei ole enää voimaa aloittaa sitä taistelua. Ja sitten jos puhut, kaksi muuta tulee sen toisen taakse ja sanoo «mutta mitä, se oli varmaan vain vitsi». Ja tämän «vain vitsi» kuuleminen ja «vain vitsi» kuuleminen tuhat kertaa elämän aikana... Tiedät, ettei sinua oteta vakavasti ja sitten mietit, miksi minun pitäisi raise my voice tällaisessa huoneessa? Kun kukaan ei kuitenkaan välitä siitä, mitä sanon, kukaan ei ota sitä vakavasti, ja sanovat vain «se oli vain vitsi».

Se, että riippuu siitä, tunnustavatko valkoiset kollegat ja johtavat rasismiksi niitä asioita, jotka joku osoittaa rasismiksi, on esimerkki siitä, kuinka valkoisuuden normi määrittelee myös sen, mikä voidaan tehdä näkyväksi rasismina. Toisin sanoen, jos jotakin ei koeta tai ymmärretä rasismiksi valkoisesta näkökulmasta, sitä ei tunnusteta rasismiksi. Sen lisäksi, että tämä on erittäin stressaavaa rodullistetuille yksilöille, joiden kokemukset jätetään huomiotta, se myös edistää kulttuurista, jossa rasismi normalisoituu.

Toinen havaittu este on se, kuinka monimuotoisuustyö nähdään pinnallisena ja puolihuolimattomana. Haastateltavat toivat esille muun muassa tokenismin ja hyvesignaloinnin pinnallisina ja epärehellisinä tapoina, joilla monimuotoisuusdiskursseja otetaan vastaan ilman, että panostetaan varsinaiseen muutostyöhön.

»Olen nähnyt ihmisiä, jotka yrittävät tehdä aloitetta, mutta silloin siitä tulee myös jotain yksittäistä. Ei aktiivista ja jatkuvaa työtä vaan enemmän on kyse siitä, että halutaan saada ihmisiä mukaan, koska näyttää siltä, että ollaan hieman laajennettu rekrytointia.»

»Uskon, että ihmisten voi olla hyvä ymmärtää, että kun otetaan askel siihen suuntaan, että nyt organisaatiomme on tultava paremmaksi monimuotoisuuden ja osallisuuden osalta, ettei sitä tehdä vain puoliiksi, puolihuolimattomalla tavalla. Kyse on todella vankan työn tekemisestä sisältä käsin, mikä vie aikaa eikä vain afroduotsalaisen henkilön palkkaamista ja sitten että «okei, olemme valmiita». Ja sitten sen henkilön on poseerattava kuvissa ja oltava yleisön kasvat, jotta he organisaatio saavat hyvän maineen ulospäin. Mutta sisällä on yhä hyvin valkoista ja homogeenistä. Joten kyllä, ei puolihuolimattomia ponnisteluja.»

Haastateltavat ilmaisivat turhautuneisuuttaan siihen, että monimuotoisuustyö ja rasisminvastaisuus ovat usein yksittäisiä pyrkimyksiä. Tämä korostui erityisesti rekrytoinnin yhteydessä, jossa »tokeneita» käytetään viestimään ulkoisesti monimuotoisuudesta investoimatta kuitenkaan laajempaan representaatioon tai työympäristöön, jossa rodullistetut ihmiset voisivat menestyä:

»Joten miltä se näyttää niille, jotka työskentelevät sinulle? Millaisia ihmisiä siellä on? Ja millainen ympäristö se on? Miten siellä olevia kohdellaan? Työ ei lopu, kun naisia ja miehiä on 50/50. Kun on ihmisiä eri taustoista ja eri etnisistä ryhmistä. Meidän on luotava turvallinen ja hyvä ja eteenpäin katsova työympäristö ja työpaikat. Muuten se on vain for show.»

Muissa tapauksissa haastateltavat kuvailivat, kuinka myös työpaikat ottavat käyttöön monimuotoisuusaloitteita, mutta eivät käytännössä toteuta niitä:

»Tiedän, että nyt kun työskentelemme hallintopuolella paljon aloitteiden kanssa, joissa tavoitellaan esimerkiksi lisää monimuotoisuutta, kun palkkaamme ja niin edelleen, voimme työskennellä sellaisen parissa esimerkiksi vuoden. Mutta sitten, kun tulee aika palkata joku, otat puhelimesi esiin, katsot, keitä heillä on siellä, ja sisään tulee joku, joka näyttää täsmälleen samalta kuin kaikki muut, ja sitten sanot: «Voi, mutta meillä ei ollut paljon aikaa tähän työhön. Mutta seuraavalla kerralla!» Kun olet panostanut noin vuoden, ja tulee siihen, että «ah mutta näin pitää ajatella», käy läpi HR:n ja kaiken se, ja sitten tuntuu, että ei ole mahdollista työskennellä näissä rakenteissa ja muuttaa sisältäpäin.»

»Meillä on monimuotoisuus- ja inklusiokoulutusta, jota teemme. Kaikki oli suunniteltu aiemmin, BLM:n takia. Se ei ratkaise todellista ongelmaa: kun se tapahtuu paikan päällä, kun tällaisia asioita sanotaan, mitä teemme? Missä on raja? Mitä käytännössä pitäisi tapahtua, kun tällainen rajanylitys tapahtuu..? Luulen, että monet pelkäävät seurauksia siitä, että sanot ei vanhoille ystäville alalla, haluat olla se, joka on mukana ja liittolainen, mutta et halua olla se, joka on ilonpilaaja. Mutta sinulla ei voi olla samoja ystäviä, jotka tekevät tällaisia asioita, jos aiot tehdä paremmin. Joko olet kanssamme tai et ole.»

Nämä esimerkit paljastavat, kuinka monimuotoisuusaloitteiden institutionalisointi jää usein pinnalliseksi ja tyhjäksi. Useat haastateltavat ilmaisivat turhautuneensa erityisesti siihen, miten musiikkiteollisuus reagoi Black Lives Matter -liikkeeseen kesällä 2020 järjestettyjen mielenosoitusten jälkeen:

»Se tulee niin läpinäkyväksi... He vain: Meillä on tänään Blackout Tuesday, kukaan ei saa tehdä töitä tänään. Mutta miten helvetissä se auttaa ketään, että otatte vapaapäivän? Häh?»

»Joten tunnen itseni tavallaan triggeröidyksi kaikista alan aloitteista ja kampanjoista viimeisen kahden vuoden aikana. Ja sitten joutuu istumaan näissä kokouksissa ja kuulemaan, kuinka asiat todella menevät.»

Mustat haastateltavat kertoivat myös, että he kokivat tullessaan hyväksikäytetyiksi, kun useat alan toimijat halusivat osoittaa tukensa ulospäin:

»Ja sitten BLM ja kaikki se, mitä tapahtui viime vuonna, oli surullinen tragikoominen show katsoa, mitä kaikki yhtiöt aikoivat tehdä... ja yhtäkkiä ihmiset soittivat ja sanoivat, että «hei, me todella haluamme pitää kokouksen kanssasi»... Ja sitten he vain: «Etkö voi kertoa minulle kaikista tuntemistasi mustista ihmisistä, jotka ovat lauluntekijöitä ja artisteja?» Okei, haluat siis koko verkostoni, niin kuin A&R. Haluatko, että kerron teille kaikki, jotka voivat tehdä sinulle rahaa ja saada sinut näyttämään hyvältä, ilman korvausta, ilman mitään..? Ja he vain: «Ja olen täällä sinua varten, jos haluat lähettää kappaleen milloin haluat, annan mielelläni palautetta, sinun ei tarvitse edes signata meidän kanssamme». Sitten lähetät sähköpostia etkä saa vastausta, lähetät sähköpostia etkä saa vastausta. Tein siitä jutun, että lähetin sähköpostia noin kolme kertaa ja muutaman kuukauden kuluttua palasin asiaan. Ei vastausta. He eivät häpeä. Kuinka vaikeaa on edes teeskennellä, kuten vastata sähköpostiin? Minusta se on absurdia... Haluatko asiantuntemustani? Hienoa. Haluatko

asiantuntemukseni ja ostaa identiteettini? Se maksaa vielä enemmän... I ain't the one.»

Sen lisäksi, että afroruotsalaisia musiikintekijöitä hyödynnettiin asiantuntemuksessaan ja verkostoissaan, he korostivat myös, kuinka valkoisten kollegoiden kiinnostus rasismia kohtaan johtaa usein siihen, että heiltä vaaditaan ylimääräistä emotionaalista työtä:

»Yksi asia, jonka voin tuntea, on se, mikä on tullut nyt myös koko Black Lives Matter -liikkeen ja vastaavien asioiden myötä, että monet ihmiset haluavat puhua sinulle kaikesta, mutta eivät aidosti. Melkein kuin sanoisit: «Haluan parantua, joten kerro minulle koko elämästäsi ja kaikista traumoistasi, jotta voin parantua.» Vaikka haluan vain tehdä töitä tänään. Tuskin tunnen sinua, en halua käydä tätä keskustelua, en halua tehdä tätä. Mutta jossain määrin siellä on edelleen ero, jonka ansiosta ihmiset eivät tavallaan tunne sitä, mitä tunnet, kun puhut tästä ja kerrot tästä. Joten se tuntuu enemmän kouluharjoitukselta kuin siltä, että se on jotain, joka todella vaikuttaa elämääsi jatkuvasti ja kaikkeen, mikä liittyy elämääsi.»

Kuten aiemmissa esimerkeissä, tämä asettaa koulutustaakan niille, jotka kokevat rasismia. Se on myös konkreettinen esimerkki siitä, kuinka yritykset osoittaa ystävällisyyttä tai osoittaa tukea voivat itse asiassa luoda stressaavan ja huonomman työympäristön rodullistetuille musiikintekijöille ja työntekijöille.

Tällaisista tyhjästä monimuotoisuusaloitteista saatujen kokemusten vuoksi jotkut musiikintekijät ilmaisivat vahvaa skeptisyyttä muutosmahdollisuuksien suhteen.

»Silloin vain tuntuu, ettei ole mahdollista työskennellä näissä rakenteissa ja tehdä muutosta sisältäpäin. Se ei ole mahdollista. Ei sellaista ole, joten en aio ottaa sitä vastuulleni. Aion tehdä työni ja tehdä mitä voin, ja sitten mennä kotiin ja astua ulos ja tehdä sitä, mikä tekee minut onnelliseksi siellä... Koska täällä tulen hulluksi. Menetän aikaa, menetän sieluni. Minä vain... Ei, se ei toimi täällä. Luulen, että monet ihmiset ajattelevat olevansa oikealla puolella, mutta eivät ole oikein ymmärtäneet koko asiaa, mitä se tarkoittaa. Et ehkä ole se, joka sanoo niitä asioita, mutta sinä olet se, joka tukee sitä, ja sitten ylläpidät näitä rakenteita etkä sitten toimi sitä vastaan. Sinun on oltava joko puolesta tai vastaan, et voi vain seistä siellä. Silloin olet sen puolella.»

Sen lisäksi, että rasistisista ja syrjivistä tapahtumista ilmoittamiseen ei ole olemassa konkreettisia institutionaalisia menettelyjä, tutkimukseen osallistuneiden kokemukset osoittavat, että kulttuuriset normit, jotka ympäröivät sitä, miten rasismiepäilyihin reagoidaan, muodostuvat merkittäväksi esteeksi vastuun ottamiselle ja siten muutokselle. Se, mitä rodullistetuilta musiikintekijöiltä vaaditaan, on vankka omistautuminen pitkäaikaiselle työlle, jota tarvitaan muutoksen aikaansaamiseksi. Kuten yllä olevasta esimerkistä käy ilmi, tämä edellyttää ennen kaikkea johdonmukaista omistautumista sisäiseen työhön yksilöllisellä ja institutionaalisella tasolla, sekä alan kulttuurin tasolla.

Toiveita

Vaikka useimmat haastateltavat suhtautuivat skeptisesti toimialan

muutosmahdollisuuksiin, tunnistivat he myös alueita, joiden kehittäminen voisi edistää positiivisesti alan yhdenvertaisuutta. Muutostoiveita esitettiin neljässä eri muodossa: kulttuurinen muutos, representaatio, tukiresurssit ja vastuunotto. Keskusteluissa painotettiin, että rehellinen ja aito keskustelu rasismista on välttämätön edellytys, jotta voidaan saada aikaan muutoksia toimialakulttuurissa.

»Kaikki alkaa sen tunnustamisesta, että asiat eivät ole niin pirun hyvin. Sen myöntämisestä. Sen takana seisomisesta. Se on vähän kuin se, että alkoholisti, joka ei näe, että hänellä on ongelma, ei voi lopettaa juomista. Se on mielestäni vähän niin myös alalla ja koko yhteiskunnassa. Et voi lopettaa rasismien tuottamista niin kauan kuin kiellät tuottavasi rasismia... Ilman sitä ei ole väliä, vaikka pumpppaisit kymmenen miljardia projektiin.»

Haastateltavat korostivat myös osaamisen kehittämisen merkitystä rasismien ympärillä, jotta tämä kulttuurinen muutos voisi tapahtua:

»Koulutus. Se kuulostaa typerältä, mutta mielestäni monet muut teollisuudenalat, kuten terveydenhuolto, osallistuvat säännöllisesti kursseille ja konferensseihin. Että siitä puhutaan, että lisätään tietoisuutta ongelmista... Koska uskon että se on suurin ongelma Ruotsissa, ihmiset tavallaan vaan ovat ja teeskentelevät, ettei sataisi. Tai he eivät ole täysin tietoisia siitä, että sitä tapahtuu juuri siellä, missä he ovat. Se on sellaista, tiedämme, että jossain on ongelmia, mutta ihmiset ovat huonoja näkemään sitä, mikä on suoraan heidän edessään.»

Useat korostivat, että ongelman systemaattisuuden vuoksi myös osaamisen kehittämistyö on systematisoitava ja käsiteltävä pakollisena ja säännöllisenä osana musiikkialalla toimimista.

»Koulutuksen tulisi olla pakollista toimintaa kaikissa organisaatioissa ja kouluissa sekä musiikin alan kategorioissa. Keskustelun käyminen siten, että muistutetaan koko ajan, missä rakenteissa elämme ja mitä meidän oikeasti pitää tehdä niiden rikkomiseksi. Eli jotain, joka tulee järjestelmän sisälle, ja on systemaattista.»

Osaamiskysymyksen yhteydessä korostettiin myös representaation tärkeyttä ja tarvetta ryhtyä aktiivisiin toimiin representaation lisäämiseksi toimialalla. Yksi osallistujien epämuokavasti, mutta silti tiukasti esiin nostama toimenpide oli kiintiöt, joita he kuvailivat välttämättömyydeksi viitaten sen käyttöön tasa-arvotyössä

»Aivan kuten Key Change, jossa olen mukana ja joka on urakehitysohjelma musiikkialan naisille, heillä on «the pledge», jonka festivaalit voivat allekirjoittaa, että buukkaamme 50 prosenttia naisia tai ei-binäärisiä ihmisiä. Ja tarvittaisiin lisää vaatimuksia, enemmän vaatimuksia yrityksille ja musiikkiteollisuudelle, että näin me työskentelemme.»

Toinen haastateltava kuvaili, kuinka he kokivat kiintiöiden lisäävän kulttuurista osaamista vallan käytävillä:

»Sisälläni on jotain, joka kertoo minulle, että minun ei pitäisi ajatella, että kiintiöt ovat hyviä. Mutta uskon, että siihen asti, kunnes olemme

saavuttaneet haluamme tavoitteen, kiintiöt ovat the only way to go. Että laskee mukaan sen, todella katsoa prosentteja, melkein matemaattisesti tyyliin: Okei, meillä on puoliksi valkoisia, puoliksi person of color, boom... Ja sitten kun pääsemme niihin huoneisiin, keskustelut tapahtuvat myös orgaanisemmin. Miksi 98 prosenttia valkoisia pitäisi istua toimiston huoneessa, jossa on yksi prosentti Black person? Ja sitten sen ihmisen pitäisi puhua rasismista ja olla token. Mutta siitä tulee orgaanisempaa, jos puolet on jo siellä eli jos siinä huoneessa on prosentuaalisesti enemmän ihmisiä, joilla on kokemusta. Jonka kanssa voi pallotella ja myös niin, että näytämme, miltä maailma oikeasti näyttää tai miltä Ruotsi oikeasti näyttää.»

Haastateltavat korostivat kvantitatiivisen representaation merkitystä, jotta ala edustaisi sitä, miltä Ruotsi «todellisuudessa näyttää» sen sijaan, että luottaisi tokenismiin. Toinen tapa, jolla haastateltavat kehottivat toimialaa edistämään representaatiota, oli perustaa alalle useita sisääntuloväyliä, esimerkiksi lisäämällä koulutusmahdollisuuksia aliresurssoiduilla alueilla ja tukemalla aineellisesti ruohonjuuritason aloitteita, joilla on jo valmiudet ja jotka jo pyrkivät laajentamaan maisemaa ja lisäämään representaatiota.

»Erittäin onnistunut asia, joka on mielestäni toiminut erittäin hyvin monille, ovat ruohonjuuritason organisaatiot kuten Popkollo, jotka aloittavat aidosti alatasolta, koska halutaan muuttaa musiikkiteollisuutta... Joten laita [rahasi] asioihin, jotka todella toimivat, ihmisille, jotka oikeasti välittävät. Luulen, että muutos tulee sieltä, mihin rahat menevät, kuka saa rahaa. Se tekee valtavan eron.»

Ottaen huomioon rasmin seuraukset musiikintekijöiden hyvinvoinnille, haastateltavat korostivat alan rodullistettujen musiikintekijöiden tukiresurssien tarvetta ja sitä, että nämä aloitteet on institutionalisoitava ja niitä on tuettava aineellisesti, jotta ne vastaisivat olemassa olevaan tarpeeseen. Yksi esille noussut ehdotus oli eräänlainen auttava puhelin rodullistettujen keskuudessa:

»Joten jos olisi kansallinen tukilinja rodullistetuille ihmisille, se vaatisi paljon työtä ja työvoimaa, koska uskon, että se soisi ihan helvetisti. Mutta mielestäni kyse on mielenterveydestä. Se on osa ongelmaa joten sen haluaisin nähdä ja uskon, että se ratkaisisi paljon psyykkisten ongelmien osalta.»

»Olisin halunnut nähdä tämän institutionaalisenä asiana, että tänne rodullistetut ihmiset voivat soittaa, koska valitettavasti tämä työ kestää erittäin kauan ja kun katsoo Ruotsia, kuinka se on mennyt taaksepäin Ruotsidemokraatit-puolueen ja Nordfrontin [Pohjoismaisen vastarintaliikkeen ruotsalainen uutissivusto] enkä tiedä minkä kanssa, tuntuisi hyvältä voida vain soittaa ja kertoa vain: Olen Tranåsissa ja minä olen esiintymässä ja tällaista on tapahtunut eikä tarvitse selittää ja he voivat jotenkin olla paikalla, eikä tarvitse olla yksin.»

Toinen tukimuoto, jota peräänkuulutettiin, olivat enemmän separatistisia tiloja. Erillisten omien yhteisöjen hyödyllisyys esitettiin osittain mielenterveysasiana:

»Niin, mutta mielestäni se on erittäin tärkeää, koska... Tarkoitan, että valkoisilla on separatistisia tiloja koko ajan, heti kun kukaan meistä ei

ole siellä. Ja sitten he tuntevat olonsa turvalliseksi ja voivat rentoutua, laskea suojaustaan ja niin edelleen ja puhua siitä, millaista heillä on ja olla yhteydessä toisiinsa. Sellaista tilaa ei ole ollut meitä varten, ja sellaista olisin toivonut kasvaessani. Luulen, että se olisi auttanut itsetuntoa paljon enemmän.»

Toiset selittivät, kuinka separatistiset tilat mahdollistavat työympäristöjä ilman rasmin häiriötekijöitä:

»Se on erittäin tärkeää. Erittäin tärkeää siis monella eri tasolla. Sekä separatistiset ryhmät (koulutus)instituutioissa (ja alan sisällä)... Ja sehän on oma kokemukseni... Että olen istunut... En koskaan olisi siinä asemassa jossa olen, jossa minulla ei olisi näitä separatistisia ryhmiä, joissa on ihmisiä jotka ymmärtävät, mitä olen itse kokenut... Minun ei tarvitse selittää teille, miltä rasismi näyttää, koska olette kokeneet sen. Ette kyseenalaista minua ja kokemustani rasismista. Siinä olemme jo (säästäneet) paljon aikaa. «

Useat korostivat kuitenkin, että separatistisia yhteisöjä tulee tukea aineellisella ja konkreettisella tavalla, jotta niillä olisi todella institutionaalinen vaikutus:

»Se on, mistä kenkä yleensä puristaa, ainakin sen perusteella, mitä olen nähnyt viime vuosina. Erillisiä tiloja on luotu tavallaan melkein vahingossa, koska on tyyliin ollut rodullistettuja ihmisiä, jotka ovat olleet aloitteentekijöinä ja ottaneet osaa moniin erilaisiin ohjelmiin yrityksen sisällä. Mutta kun on päätösten aika, samojen ihmisten pitäisi sitten hyväksyä, joten olen sitä mieltä, että jos on erillisiä huoneita tai erityisosaamisen huoneita, niillä pitäisi olla myös päätäntävaltaa.»

Viimeisenä, mutta ei vähäisimpänä vaadittiin institutionalisoituja mekanismeja vastuun vaatimiseksi. Näistä korostettiin selkeiden ilmoitusprosessien ja vakiintuneiden protokollien tarvetta siitä, miten ilmoitukset tulisi käsitellä organisaatiossa, laitoksessa tai yhtiössä. Kuten yksi kyselyyn vastanneista selitti, myös institutionaaliset toimenpiteet edellyttävät, että niitä johtaa pätevä henkilökunta:

»Mielestäni ilmoitustoiminto olisi erittäin hyvä, mutta pohjatyöt on tehtävä ja infrastruktuuri kehitettävä sille, miten ilmoitusten kanssa edetään. Esimerkiksi useimmat ihmiset (lue valkoiset) eivät ymmärrä, mitä mikroaggressiot ovat, eivätkä ehkä ajattele, että he toimivat rasistisesti. Ongelmia voi syntyä, jos henkilökuntaa ei ole koulutettu asianmukaisesti ja jos heillä ei ole selkeitä ohjeita näiden raporttien tueksi, jotta he voivat toimia todellisena tukena niille, jotka raportoivat.»

Kysyntää oli myös koko toimialan kattaville käytännöille, joiden perusteella alan eri instituutiot voidaan laittaa vastuuseen.

»Tiedän, että tietyillä organisaatioilla on musta lista. Älä työskentele näiden yritysten ja näiden ihmisten kanssa, jos he ovat tehneet tiettyjä rikkomuksia useita kertoja. Mielestäni tällaiseen asiaan tarvitaan jonkinlainen yleiskatsaus ja seuraukset ja sen on oltava läpinäkyvää, jotta et voi piiloutua ja käydä keskusteluja toimistossa ja sanoa ah, mutta kaikki sanovat anteeksi, ja jatketaan eteenpäin. Vaan, että jos nähdään,

että se on systemaattista ja että sitä tapahtuu useita kertoja, meidän on laitettava sinulle red flag.«

Kuten monet haastateltavat huomauttivat, vastuun ottaminen ja vaatiminen edellyttää aitoa, johdonmukaista ja refleksiivistä sitoutumista rasismiin vastaiseen työhön. Eräs haastateltava tiivistä asian seuraavasti:

»Haluaisin sanoa sen kaikille instituutioille. Näin on tehtävä, tätä muutos vaatii, jos et ihan rehellisesti usko, että pystyt käsittelemään sitä, niin lähde. On muita, jotka pystyvät tekemään sen paremmin.«

Vaikka on olemassa jo vakiintuneita järjestöjä (mukaan lukien Skap), jotka työskentelevät musiikintekijöiden etujen puolesta, haastateltavat kokivat myös, että heidän on tehtävä enemmän puolustaakseen rodullistettujen musiikintekijöiden etuja, jotta asema ei lankeaisi niille, jotka ovat jo alttiita ja ammatillisesti haavoittuvia.

Skap:in rooli

Sekä kyselyvastaajat että haastateltavat korostivat Skapin tärkeää roolia alan yhdenvertaisuustyössä. Koska Skap organisaationa on ottanut askeleen tähän tutkimukseen, osallistujat myös kehottivat organisaatiota (ja muita vastaavia organisaatioita) jatkamaan asemansa käyttöä alan muutostyön edistämiseksi. Esimerkiksi sekä kyselyvastaajat että haastateltavat ajattelivat, että Skap voisi käyttää näkyvyyttään ottaakseen kantaa, tuodakseen esille, muodostaakseen mielipiteitä ja kouluttaakseen muita alan toimijoita rasismista:

»Ottakaa kantaa osallisuutta koskeviin kysymyksiin. Korostakaa tätä, luokaa tapahtumia ja seminaareja, joissa tämä tuodaan näkyväksi.«

»Uskon myös, että Skap voisi tukea jäseniä tekemällä aloitteen musiikin historian kouluttamisesta postkoloniaalista näkökulmasta esimerkiksi jäsenkurssina tai avoimena kurssina.«

»Olemalla avoimia rooliissaan muutoksen luomisessa sillä vahvalla panoksella, joka laitetaan muihin kysymyksiin.«

»Kootkaa ja palkatkaa alan ihmisiä, jotka ovat päteviä pitämään luentoja. Kootkaa projekteja, joissa kulttuuriala voi oppia siitä, millaisessa maailmassa me oikeasti elämme.«

Samalla korostettiin myös sitä, että Skap voisi tehdä enemmän tavoittaakseen rodullistettuja musiikintekijöitä, jotka ovat usein jo ennestään haavoittuvampia alalla ja siten mahdollisesti hyötyisivät enemmän Skapin toiminnasta. Sen myötä esitettiin esimerkiksi, että Skapin resurssit voitaisiin asettaa saataville useilla kielillä ja jäsenyyden vaatimukset voisivat olla inklusiivampia vähemmän vakiintuneille ja marginalisoiduille musiikintekijöille:

»Jos (Skap) haluaa luoda yhteyksiä, jos he haluavat jäseniä, he voivat aloittaa alentamalla vaatimuksia, koska nyt sinulla on oltava dokumentoitu kokemus siitä, että olet ansainnut tietyn määrän rahaa STIM:stä eli näin monta STIM:iin rekisteröityjä kappaleita. Siis tekeekö se

prosessista helpompaa?... Haluatteko jäseniä? Haluatteko työskennellä musikoiden etujen hyväksi? Sitten teidän täytyy olla käytettävissä... Ajattele, että ihmisten on täytynyt rekisteröidä kappaleitaan STIM:iin ja käydä läpi tämä byrokratia saadakseen tukea teiltä. Menkää ulos. Olkaa tavoitettavissa ja puhukaa ihmisille.«

»Se, mitä he voivat tehdä, on ensinnäkin tavata nämä musikot ja musiikkialan ihmiset, jotka eivät kuulu normiin täällä Ruotsissa. Mielestäni he voisivat mennä tapaamaan näitä ihmisiä ja avata itseään hieman. Ottakaa yhteyttä kaltaisiini musikoihin, jotka työskentelevät sellaisen musiikin parissa, joka ei ole ruotsalaista perinteistä musiikkia tai länsimaista musiikkia.«

Kysymys siitä, mitkä musiikkilajit ovat pääosin edustettuina Skapin jäsenistössä ja toiminnassa, nousi esille myös globaalin etelän ja hip hop -maailman musiikintekijöiden puutteen vuoksi:

»Heistä on tultava entistä selvemmin koko musiikillisen Ruotsin järjestö. Hip hop loistaa edelleen poissaolollaan eri riveissä. Vaikka ponnisteluja tehdään, kuten Ametistin podcast, se tuntuu liian pieneltä verrattuna siihen, kuinka laiminlyötyä työ on ollut pitkään. Puhumme nyt maailman ja Ruotsin suurimmasta musiikkigenrestä monien vuosien ajalta, se ei näy organisaatiossa.«

Monimuotoisuuden ja representaation tärkeyttä korostettiin myös Skapin päätöksentekotehtävissä. Tämä liittyi Skapin sisäiseen rasismiin liittyvän osaamisen jatkuvan kehittämisen vaatimukseen ja rodullistettujen musiikintekijöiden tukiresurssien laajentamiseen:

»Ajatelkaa monimuotoisuutta kaikilla tasoilla! Etsikää edustajia, jotta Skapissa on aina turvallisia tiloja ja ihmisiä, joiden puoleen kääntyä, joilla on kokemusta.«

»Olen todella sitä mieltä, että Skapin pitäis (jatkaa) POC:iin sisällyttämistä liiketoimintaan päätöksentekotehtävissä ja pitää mielessä, minkä toimijoiden kanssa tehdään yhteistyötä jne. Tämän tarkoituksena on rakentaa legimiteettiä POC:iin keskuudessa. Sitä kautta tukitoimenpiteet, kuten raportointitoiminnot, koulutus ja [...] ryhmät yhteisölle, voivat olla lisätoimia, jotka rakentavat luottamusta ja tukea.«

Kokonaisuutena Skap ja ala yleensä vaativat samoja asioita: laajaa ja syvällistä osaamisen kehittämistä, johdonmukaista asennetta ja vaativaa vastuuta, aitoa osallisuutta ja representaatiota sekä laajempaa tukea rodullistetuille musiikintekijöille. Suurin osa haastatteluun osallistuneista oli samaa mieltä siitä, että Skapilla on potentiaalia toimia sekä roolimallina että liikkeellepanevana voimana jatkuvalle rasismiin vastaiselle toiminnalle alalla.

Loppupohdinta

»Se ei ole erilainen muista yhteiskunnan asioista. Tuntuu myös vähän siltä, että koska se on luova toimiala, sen olisi jo pitänyt päästä siitä yli. Että se

on parempi kuin (muut toimialat), että osaa paljon enemmän... Mutta se on täsmälleen sama asia.»

Kuten tutkimukseen osallistuneiden näkemykset ja kokemukset osoittavat, rasismi on merkittävä ongelma Ruotsin musiikkialalla, kuten yhteiskunnassa yleensäkin. Sekä kyselyvastaajat että haastateltavat kumosivat ajatuksen musiikkialan ainutlaatuisesta edistysellisyydestä. Kulttuuriteollisuus ei ole tyhjiössä; se on yhteiskunnan luoma ja sillä on myös roolinsa sen muokkaamisessa. Sama koskee musiikkiteollisuuden rasismia; siihen vaikuttavat sekä laajemmat sosiaaliset rakenteet ja sillä on valta vaikuttaa sosiaaliseen ilmapiiriin. Jos ymmärrämme rasismia teknologiana, joka tuottaa ja toistaa eriarvoisuutta yhteiskunnassa, voimme ymmärtää rasismia musiikkiteollisuudessa voimana, joka tuottaa ja toistaa eriarvoisia olosuhteita, mahdollisuuksia ja olosuhteita rodullistetuille musiikintekijöille.

Yhteiskunnassa vallitseva rakenteellinen rasismi vaikuttaa siihen, kuka pääsee sisään musiikkiteollisuuden luomalla epäyhdenvertaiset olosuhteet rodullistettujen ihmisten sisäänkäynnille. Rodullistettu luokkaerotus luo vähemmän mahdollisuuksia rodullistetuille ihmisille saada musiikkikoulutusta ja vähemmän resursseja musiikintekijöiden kehittämiseen. Tämä puolestaan johtaa siihen, että rodullistetuilla ihmisillä on vähemmässä määrin tarvittavat edellytykset päästä musiikkioppilaitoksiin. Näihin instituutioihin tulevia odottaa ilmapiiri, jolle on ominaista valkoisuus, eristyneisyys ja aliarvostus. Kuten useat haastateltavat kuvailivat, tämä ilmapiiri edistää musiikin oppilaitosten toimintaa poissulkevana voimana sen sijaan, että se edistäisi musiikintekijöiden osallistamista musiikkiteollisuuteen. Jos sitten pääsee sisään musiikkiteollisuuteen, sen sisäinen kulttuuri ja rodulliset käytännöt vaikuttavat mahdollisuuksiin edetä ja selviytyä alalla. Valkoisuusnormin, syrjinnän ja arjen rasismia normit haittaavat entisestään rodullistettuja musiikintekijöitä, jotka myös kokevat osallistumisensa alaan ehdollisena. Jatkuvalle rasismia sietämisellä, navigoinnilla ja käsittelemisellä on taten suuri vaikutus paitsi yksilöiden hyvinvointiin myös työoloihin ja uraan. Alan sisäinen rasismi vaikuttaa siis myös siihen, ketkä jäävät alalle ja ketkä syrjäytetään tai rajoitetaan epävarmoihin ja syrjäytyneisiin asemiin.

Tutkimustulosten analysoinnissa on aktualisoitu useita erilaisia rasismia muotoja ja ulottuvuuksia juuri siksi, että rasismi ilmaisee itseään ja koetaan monipuolisesti ja monisävyisesti. Rasismia ilmaisut vaihtelevat äärimmäisen hienovaraisista täysin ilmeisiin, mikroaggressioista poissulkeviin sosiaalisiin rakenteisiin, rodullisista suhteista kulttuurinormeihin. Se, että rasismi on rakenteellista, näkyy tavoissa, joilla valkoisuutta ja valkoisen musiikintekijöitä arvostetaan tietyissä vuorovaikutuksissa rodullistettujen musiikintekijöiden kustannuksella.

Sen seurauksena, että rodullistettuja ihmisiä puuttuu päätöksentekotasolta, alan vallanpitäjiltä puuttuu rasismia asiantuntemusta, ja institutionaaliset vastuunoton väylät puuttuvat, joten yritykset rasismia esiintuomiseksi ja vastustamiseksi jäävät usein hedelmättömiksi. Tämä puolestaan johtaa siihen, että vallitsevat rakenteet normalisoitetaan ja niitä pidetään yllä. Tämän normalisoinnin vuoksi rodullistettujen musiikintekijät pitävät puolihuolimattomia ja pinnallisia monimuotoisuusaloitteita merkittävänä esteenä todelliselle muutostyölle. Siksi vaaditaan muun muassa rehellisempää sosiaalista ilmapiiriä rasismia ympärille, mielekästä monimuotoisuutta ja edustusta, osaamisen kehittämistä, tukiresursseja ja institutionalisoituja mekanismeja vastuun vaatimiseen. Haastateltavat korostivat, että musiikkiteollisuus on työpaikka, jossa rasismilla on merkittäviä seurauksia. Haastateltavat alleviivasivat, että sen lisäksi, että rasismi haavoittaa rodullistettuja musiikintekijöitä, on myös musiikkiteollisuudella – ja siten ruotsalaisella kulttuurimaailmalla – myös paljon menetettävää.

»SE EI OLE ERILAINEN MUISTA YHTEISKUNNAN ASIOISTA. TUNTUU MYÖS VÄHÄN SILTÄ, ETTÄ KOSKA SE ON LUOVA TOIMIALA, SEN OLISI JO PITÄNYT PÄÄSTÄ SIITÄ YLI. ETTÄ SE ON PAREMPI KUIN (MUUT TOIMIALAT), ETTÄ OSAA PALJON ENEMMÄN... MUTTA SE ON TÄSMÄLLEEN SAMA ASIA.«

7. Suositukset

TUTKIMUKSEEN OSALLISTUNEIDEN näkemysten ja aikaisemman tutkimuksen perusteella suositellaan seuraavia toimenpiteitä kokonaisvaltaiseen, johdonmukaiseen ja tarkoitukselliseen rasisminvastaiseen työhön musiikkiteollisuudessa.

→ Musiikkikoulutuksen saavutettavaksi tekeminen

- ↳ Musiikiopetuksen saavutettavuuden lisääminen
  - ↳ Aliedustettujen muusikoiden rekrytoinnin ja tuen lisääminen
  - ↳ Valmistavien toimenpiteiden tukeminen/yhteistyö/perustaminen vähäresurssisilla alueilla
- ↳ Ilmapiiirin ja kulttuurin parantaminen musiikkioppilaitoksissa
  - ↳ Opettajien ja professorien monimuotoisuuden lisääminen
  - ↳ Rasismin selvittäminen instituutioissa ja koulutusmateriaaleissa
  - ↳ Kulttuuristen viitehekysten ja osaamisen lisääminen koulutuksessa
- ↳ Osaamisen lisääminen
  - ↳ Ihmisten palkkaaminen, joilla on rasismin asiantuntemusta ja valtaa vaikuttaa institutionaalisiin käytäntöihin
- ↳ Tukiresurssien kehittäminen rodullistetuille opiskelijoille musiikkikasvatuksessa

→ Selvitystyö- ja purkamistoimenpiteitä

- ↳ Yhdenvertaisuustiedon keruun aloittaminen musiikkiteollisuudessa, jotta voidaan tutkia:
  - ↳ Representaatiota musiikkiteollisuuden eri osissa
  - ↳ Representaatiota yhtiöissä, järjestöissä ja laitoksissa
  - ↳ Mahdollisia palkkaeroja ja muuta epäyhdenvertaisuutta
  - ↳ Menetelmiä alan käytäntöjen läpinäkyvyyden edistämiseksi
  - ↳ Kehittämistä ja/tai yhteistyötä jo olemassa olevien mentorointiohjelmien kanssa, jotka edistävät rodullistettujen musiikintekijöiden ja alan ammattilaisten urakehitystä
  - ↳ Resurssien tukeminen ja tarjoaminen ruohonjuuritason järjestöille ja aloitteille, jotka pyrkivät lisäämään rodullistettujen musiikintekijöiden urakehitystä

→ Aktiiviset toimet monimuotoisuuden ja representaation lisäämiseksi

- ↳ Monimuotoisuuden lisääminen valta-asemien sisällä yhtiöissä, järjestöissä ja laitoksissa
- ↳ Perusta aloitteita aliedustettujen musiikintekijöiden ja muiden ammattilaisten rekrytoimiseksi yhtiöihin, järjestöihin ja instituutioihin
- ↳ Mahdollisuuksien laajentaminen ja lisääminen merkitykselliseen vaikuttamiseen ammatillisissa yhteyksissä
- ↳ Resurssien tukeminen ja tarjoaminen jo vakiintuneille ruohonjuuritason organisaatioille ja aloitteille, jotka pyrkivät lisäämään musiikkialan monimuotoisuutta
- ↳ Konkreettisten, asiantuntijoiden kehittämiin menetelmiin perustuvien toimien kehittäminen (katso resurssiluettelo alla)

→ Lisätukiresurssit rodullistetuille musiikintekijöille

- ↳ Erityisten tukiresurssien perustaminen rodullistettujen musiikintekijöiden mielenterveyden edistämiseksi sekä rasismiin ja vähemmistöstressiin erikoistuneiden psykologien luokse pääsyn sponsorointi
- ↳ Asiantuntijaneuvonnan luominen rasismista, syrjinnästä ja työoloista musiikkiteollisuudessa haavoittuvassa asemassa olevien musiikintekijöiden tukemiseksi
- ↳ Separatistien tilojen perustaminen, institutionalisoiminen ja tukeminen
- ↳ Aineellisen tuen tarjoaminen jo olemassa oleville ja vakiintuneille ruohonjuuritason aloitteille, sekä heiltä tiedon hankkiminen

→ Institutionaalinen vastuunotto ja vastuun vaatiminen

- ↳ Tarvitaan sekä instituutioiden/yhtiöiden/järjestöjen sisällä että alan toimijoiden välillä
- ↳ Järjestelmien kehittäminen nimettömään raportointiin
  - ↳ Tulee olla sidoksissa konkreettisiin toimiin ja pätevien toimijoiden johtamia
- ↳ Alan laajuisten vastuullisuuskäytäntöjen kehittäminen
- ↳ Musiikintekijöiden etuja edustavien järjestöjen on laajennettava tukityötään rodullistettujen musiikintekijöiden hyväksi
  - ↳ Näiden menetelmien kehittämiseen tulee palkata konsultteja ja työntekijöitä, joilla on asiantuntemusta rasismista

→ Taitojen jatkuva kehittäminen

- ↳ Tarvitaan kaikissa laitoksissa, yhtiöissä ja järjestöissä
- ↳ Tulee olla institutionalisoitua ja pakollista
- ↳ Tulee olla säännöllistä ja monipuolista
- ↳ Tulee olla alan vakiintuneiden asiantuntijoiden suorittamaa (katso resurssiluettelo alla)

→ Säännöllinen tiedonhankinta

- ↳ Säännöllisiä (vuosittaisia) tutkimuksia rodullistettujen musiikintekijöiden kokemuksista tarvitaan ajan mittaan tapahtuvien muutosten kartoittamiseksi
- ↳ Tarkempia tutkimuksia rodullistettujen musiikintekijöiden ja alan ammattilaisten representaatiosta, resurssien jakautumisesta ja aineellisista toimintaedellytyksistä
- ↳ Tarkempia tutkimuksia afroruotsalaisten erityisestä haavoittuvuudesta ja rodullistettujen naisten kokemuksista

8. Lisää resursseja

→ Tutkimusraportteja

- ↳ *Vita privilegier och diskriminering – Processer som vidmakthåller rasifierade ojämlikheter på arbetsmarknaden* (Länsstyrelsen Stockholm, 2021)
- ↳ *Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden* (Länsstyrelsen Stockholm, 2019)
- ↳ *Vilka Kvinnor? Jämställdhetsrapport 2019/2020* (Svenska Filminstitutet 2020)
- ↳ *Being Black in the UK Music Industry* (Black Lives in Music 2021)

→ Käsikirjoja

- ↳ *Vit, svart eller brun – Handbok om aktiva åtgärder kopplat till hudfärg* (Länsstyrelsen Stockholm, 2019)
- ↳ *Metoder som funkar: Erfarenheter och beprövade metoder från projektet Vidga Normen* (Länsstyrelsen Stockholm, 2021)
  - ↳ *Kompendium: Verktygsådan*
- ↳ *Hudfärgens betydelse – på din arbetsplats* (Länsstyrelsen Stockholm, 2021)
- ↳ *Jämlikhetsdata på arbetsplatsen – med fokus på etnisk tillhörighet* (Länsstyrelsen Stockholm, 2021)
- ↳ *Minoritetsstress i praktiken* (Länsstyrelsen Stockholm, 2021)

→ Koulutuksia

- ↳ *Arjen rasismi ja valkoisuusnormi* (Mångkulturellt centrum)
- ↳ *Monimuotoisuus ja inklusiivisuus* (Mångkulturellt centrum)
- ↳ *Intersektionaalisuus* (Mångkulturellt centrum)
- ↳ *Kieli ja inklusiivisuus* (Mångkulturellt centrum)
  - ↳ *Normikriittisyys käytännössä* (Mångkulturellt centrum)
  - ↳ *Valkoinen/ei-valkoinen – oppimateriaalia antirasistisesta työstä* (LSU)

→ Asiantuntijoita/konsultteja

- ↳ *Amphi*
  - ↳ *Osallistava toiminta* (Denise Beniwa Johnson)
  - ↳ *Valtatietoinen viestintä* (Wendy Francis)
- ↳ *Anna Adeniji*, fil. tohtori sukupuolentutkimuksessa
  - ↳ *Jatkokoulutus*
  - ↳ *Antirasistinen ohjaus*
  - ↳ *Muutoksen menetelmät*
- ↳ *Hanna Wallensteen*, valtuutettu psykologi ja luennoitsija
  - ↳ *Muun muassa vähemmistöstressin asiantuntija*
- ↳ *Make Equal*
  - ↳ *Isatou Svengusson*, intersektionaalisuuteen erikoistunut yhdenvertaisuuskonsultti
- ↳ *Salem Yohannes*, konsultti ja luennoitsija

Lähdeluettelo

- Africanet Sweden. (2020, heinäkuu 1). *Svensk musikindustri deltar i Black Out Tuesday*.
- Being Black in the U.K. Music Industry*. (2021). Black Lives in Music.
- De los Reyes, P. (Ed.). (2006). *Arbetslivets (o)synliga murar: Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering*. Red. Paulina de los Reyes. Fritze.
- De los Reyes, P., & Kamali, M. (Toim.). (2005). *Bortom Vi och Dom: Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering ; rapport*. Fritze.
- Essed, P. (2008). *Everyday Racism. In A Companion to Racial and Ethnic Studies* (ss. 202–216). John Wiley & Sons, Ltd.
- Gardell, M. (2014). *Crusader Dreams: Oslo 22/7, Islamophobia, and the Quest for a Monocultural Europe. Terrorism and Political Violence*, 26(1), 129–155.
- Habel, Y. (2018). *Little pink: White fragility and black social death. In The power of vulnerability* (ss. 71–94). Manchester University Press.
- Inglér, A. (2019). *Jämlikt skapand: En undersökning om musikskapares verklighet utifrån ett jämställdhetsperspektiv*, Skap.
- Kamali, M. (2005). *Sverige inifrån: Röster om etnisk diskriminering ; rapport*. Fritze.
- Levchak, C. C. (2018). *Microaggressions and modern racism: Endurance and evolution* (1st edition). Springer Berlin Heidelberg.
- Mattsson, K., & Tesfahuney, M. (2008). *Rasism i Vardagen*. In I. Lindberg (Toim.), *Det slutna folkhemmet: Om etniska klyftor och blågul självbild*.
- musikermotrasism. (2018, March). *#motrasism 2018 | Musiker Mot Rasism*.
- Neergaard, A. (Ed.). (2006). *På tröskeln till lönearbete: Diskriminering, exkludering och underordning av personer med utländsk bakgrund*. Fritze.
- Om Oss*. (2022). Musiksupporten.
- Schclarek Mulinari, L. (2017). *Slumpvis Utvald: Ras/Etnisk Profilerings i Sverige*. Civil Rights Defenders.
- Valsigner, C. (2021, helmikuu 2). *"The Woke Up Call" manade till konkret handling*. Musikindustrin.
- Wikström, P., & Hübinette, T. (2021). *Equality data as immoral race politics: A case study of liberal, colour-blind, and antiracist opposition to equality data in Sweden*. *British Journal of Social Psychology*, 60(4), 1154–1176.
- Wolgast, S., Molina, I., & Gardell, M. (2018). *Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden* (No. 21). Länsstyrelsen Stockholm.

